

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Daniela Navrátilová

**Mediální obraz prezidenta Muhammada
Mursího na počátku jeho volebního období
ve vybraném egyptském tisku**

Diplomová práce

Praha 2013

Autor práce: **Bc. Daniela Navrátilová**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

NAVRÁTILOVÁ, Daniela. *Mediální obraz prezidenta Muhammada Mursího na počátku jeho volebního období ve vybraném egyptském tisku*. Praha, 2013. 92 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá mediálním obrazem prezidenta Muhammada Mursího v pěti egyptských novinách. Cílem práce je zjistit, jaký obraz prezidenta tato periodika vytvářejí, zda se od sebe vzájemně liší a případně také jakým způsobem. Výzkumnou metodou je jednak kvalitativní obsahová analýza textu a jednak analýza obrazového materiálu, jejichž prostřednictvím jsou zkoumány články, fotografie a kreslené karikatury vztahující se určitým způsobem k prezidentovi Mursímu. Zkoumaným obdobím je šest týdnů po oficiálním vyhlášení výsledků prezidentských voleb, tedy od 25. června do 5. srpna 2012.

Práce se skládá ze tří částí. V první teoretické části jsou čtenáři představeny základní mediální koncepty, z nichž práce vychází. Tato část obsahuje také nástin politického vývoje Egypta s důrazem na změny v letech 2011 a 2012, dále představuje osobu nového prezidenta, stručně popisuje vývoj periodického tisku v Egyptě a rovněž je v ní zahrnuta základní charakteristika pěti zkoumaných periodik. Druhá část popisuje metodologii výzkumu včetně výzkumného vzorku, formulace otázek a předpokladů. Ve třetí kapitole jsou představeny a interpretovány výsledky zkoumání.

Abstract

This thesis deals with the media representation of president Muhammad Morsi in five Egyptian newspapers. The main goal is to find out what kind of image these periodicals create and in what ways these images differ from each other. The research method used is qualitative content analysis and image analysis that examines articles, photographs and cartoons related in some way to president Morsi. Examined period is six weeks after the official announcement of the results of the presidential elections, i.e. from 25th June to 5th August 2012.

The thesis consists of three parts. In the first theoretical part, the reader is introduced to the media concepts which represent the basic frame of the research. This section also contains the outline of the political development in Egypt with an emphasis on the changes in 2011 and 2012. Furthermore, it describes the life of the new president and the development of Egyptian press. Finally, the first section includes short description of the five examined newspapers. The second part describes the research methodology including the research sample, questions and hypothesis. The last part presents and interprets the results of the analysis and comes to a final conclusion of this thesis.

Klíčová slova

Mediální obraz, prezident, Egypt, Muhammad Mursí, arabský tisk, kvalitativní obsahová analýza, obrazová analýza

Keywords

Media representation, president, Egypt, Muhammad Morsi, Arab press, qualitative content analysis, image analysis

Rozsah práce: 170 065 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. dubna 2013

Daniela Navrátilová

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky. Také děkuji paní Saadat Ramadánové za pomoc s interpretací kreslených karikatur. Můj dík patří rovněž PhDr. Martině Ponížilové za odbornou konzultaci k přepisu arabských názvů do češtiny. Děkuji také svým učitelům arabštiny v Káhiře, Ihábovi a Muhammadovi. V neposlední řadě děkuji svým rodičům za finanční i morální podporu, bez níž by se můj studijní pobyt v Egyptě nemohl uskutečnit.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Navrátilová Daniela

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2011/2012

E-mail diplomantky/diplomanta:

n.daniela@quick.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika/Prezenční forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Mediální obraz prezidentských voleb 2012 a povolebního vývoje v Egyptě ve vybraných egyptských denících

Předpokládaný název práce v angličtině:

Media Coverage of the Presidential Elections 2012 and Post-election Period in Egypt in Selected Egyptian Daily Press

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2012/2013

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tématem práce bude analýza mediálního obrazu prezidentských voleb v Egyptě a politického vývoje následujícím bezprostředně po volbách, a to na základě komparace tří vybraných egyptských deníků: *Al-ahrám*, *Al-misrí al-jaum*, *Al-wafd*. Tyto tři deníky si autorka zvolila z důvodu jejich různorodého charakteru, neboť *Al-ahrám* je deník státní, *Al-misrí al-jaum* má soukromého vlastníka a vlastníkem deníku *Al-wafd* je stejnojmenná opoziční politická strana. Všechny tři deníky mají vysokou čtenost i cirkulaci. Podrobný popis plánovaného obsahu diplomové práce viz dále.

V takto úzkém vymezení nebylo téma dosud zpracováno, a to ani v anglickém, ani v českém jazyce.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Práce si klade za cíl analyzovat mediální obraz prezidentských voleb v Egyptě v periodickém tisku. Pomocí komparace tří vhodně zvolených egyptských deníků by autorka měla dojít ke zodpovězení mimo jiné následujících otázek: jaký postoj zauímají analyzované deníky vůči zvolenému prezidentovi (tj. zda jsou nestranné, pro-prezidentské, či zda jsou vůči němu v opozici) nebo zda v jejich referování o zkoumaných událostech panují spíše rozpory či shody.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod do problematiky (Pro lepší pochopení problematiky bude vhodné čtenáři přiblížit současnou situaci v Egyptě pomocí stručného nástinu egyptských dějin a vývoje periodického tisku, a to s důrazem na období od počátku vlády Husního Mubáraka až do prezidentských voleb 2012. Proto bude první kapitola rozdělena do dvou podkapitol. První se bude věnovat politickému vývoji v období od Napoleonovy výpravy do Egypta až do prezidentských voleb 2012. Druhá podkapitola podá stručný přehled vývoje periodického tisku od jeho počátku opět až do doby prezidentských voleb 2012.)
 - 1.1. Politický vývoj Egypta
 - 1.1.1. Stručný nástin politického vývoje do konce 70. let 20. století
 - 1.1.2. Období mubárakovského Egypta
 - 1.1.3. Od pádu Mubáraka do prezidentských voleb 2012
 - 1.2. Periodický tisk v Egyptě
 - 1.2.1. Počátky periodického tisku
 - 1.2.2. Stručný nástin vývoje tisku v 19. a 20. století
 - 1.2.3. Periodický tisk v mubárakovském období a po něm
2. Obecná charakteristika tří zvolených deníků (Druhá kapitola nabídne charakteristiku zvolených deníků, což je nezbytný předpoklad pro další výzkum. Kapitola se bude skládat ze tří podkapitol, z nichž každá se bude obsahovat základní informace o jednotlivých denících: historii deníku, jeho zaměření, údaje o jeho majiteli, šéfredaktorovi a vydavateli, atp.)
 - 2.1. Al-ahrám
 - 2.2. Al-misrí al-jaum
 - 2.3. Al-wafd
3. Analýza mediálního obrazu druhého kola prezidentských voleb na základě komparace tří deníků (Třetí kapitola bude obsahovat konkrétní příklady volebních a povolebních událostí tak, jak se o nich píše v analyzovaných třech denících. Autorka vždy tyto tři pohledy na jednu událost vzájemně porovná z hlediska jejich obsahu. Poslední dvě kapitoly tedy budou tvořit hlavní jádro celé práce. Výzkumná část práce bude založena na analýze egyptských periodik, která budou prostudována v Egyptě během léta 2012. Jde o zdroje, které lze získat pouze v Egyptě a pouze během uvedeného období, proto není možné provést kompletní rešerši těchto periodik s předstihem a uvést tuto rešerši v těchto tezích, jejichž uzávěrka je v červnu 2012.)
4. Vlastní pozorování a závěry (Čtvrtá kapitola shrne předchozí výsledky a autorka v ní vyvodí konečný závěr. Tato kapitola by tedy měla odpovědět na otázku, jaký postoj zauímají analyzované deníky ke zvolenému prezidentovi, zda jsou nestranné, pro-prezidentské, či zda jsou vůči němu v opozici.)

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Hlavním podkladovým materiálem budou samozřejmě tři egyptské deníky vycházející v arabštině každý den, přičemž autorka je bude v tištěné verzi shromažďovat během dvouměsíčního studijního pobytu v Káhiře. Analyzovanými deníky jsou: *Al-ahrám*, *Al-misrí al-*

jaum a Al-wafd.

Dalším materiálem budou odborné monografie publikované v angličtině (z důvodu nedostatečné zpracovanosti tématu v jazyce českém). Z nich bude autorka čerpat zejména při zpracovávání prvních dvou kapitol. Podrobný seznam základních monografií viz dále.

Neméně důležitým pramenem budou odborné články ve čtvrtletníku *The Cairo Review*. Vydává jej Americká univerzita v Káhiře. Příspěvky v tomto sborníku se vždy zaměřují na aktuální dění a situaci v Egyptě i v dalších zemích regionu. Vybrané články budou tvořit podklad pro zpracování druhé kapitoly, případně také první.

Cenným zdrojem informací budou také články vycházející v odborných časopisech, jež lze získat prostřednictvím elektronických databází (jako je J-stor, Ebsco atp.). Tyto články budou podkladem spíše pro druhou kapitolu, v menší míře pro první.

Doplňkovým zdrojem informací, zejména v souvislosti se zpracováním třetí kapitoly, budou také zahraniční zpravodajské online servery (jako jsou: bbc.co.uk, reuters.com, cnn.com etc.), které by (na rozdíl od zkoumaných deníků) měly zajistit objektivitu informací o průběhu voleb a dalších událostí.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Hlavní metodou zpracování materiálu bude komparace. Autorka bude porovnávat obsah vybraných článků tří analyzovaných deníků tištěných v období od poloviny června do poloviny srpna 2012, přičemž tři porovnávané články (každý z jiného deníku) se vždy budou týkat jedné konkrétní aktuální události (například vyhlášení výsledku prezidentských voleb na konci června 2012).

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

GELVIN, James L. *The Arab Uprising: What Everyone Needs to Know*. USA: Oxford University Press, 2012. 208 s. ISBN 019989177X.

Autor knihy se snaží zodpovědět otázky související s tzv. Arabským jarem, tedy nedávnými revolučními událostmi v zemích Blízkého východu. V publikaci je tak možno nalézt témata jako je role médií během revolucí, postavení armády a náboženských skupin v Egyptě atp. Publikace bude vhodným podkladem pro zpracování první a částečně i druhé kapitoly.

MacLEOD, Scott (ed.). *The Cairo Review of Global Affairs: Journal of the AUC School of Global Affairs and Public Policy IV*. Cairo: The American University in Cairo Press, 2012. 120 s. ISBN 9774165020.

Tento čtvrtletník, který pravidelně vydává Americká univerzita v Káhiře, obsahuje příspěvky širokého spektra mezinárodních přispěvatelů z celé řady profesí. Témata jsou tedy různorodá, vždy se však jedná o aktuální politické, sociální či ekonomické problémy zemí Blízkého východu. Tento sborník bude dozajista cenným doplňkovým materiálem při zpracování první a druhé kapitoly, případně též pro lepší pochopení kapitoly třetí.

MELLOR, Noha, RINNAWI, Khalil, DAJANI, Nabil, AYISH, Muhammad. *Arab Media*. USA: Polity, 2010. 256 s. ISBN 0745645356.

Tato kniha poskytuje přehledný úvod do médií arabského světa, a to zejména v souvislosti s globalizací a jejími dopady na média a společnost blízkovýchodních zemí. Jednotlivé kapitoly

jsou zaměřeny na tisk, vysílání (rozhlasové i televizní), kino a nová média. Součástí knihy je přehled charakteristik současných arabských médií a nastínění jejich postavení v zemích zkoumaného regionu. Publikace tedy poslouží jako podklad pro druhou kapitolu.

NOUEIHED, Lin. *The Battle for the Arab Spring: Revolution, Counter-Revolution and the Making of a New Era*. USA: Yale University Press, 2012. 368 s. ISBN 0300180861.

Publikace analyzuje problémy spojené s revolučními událostmi roku 2011 na Blízkém východě a s následným politickým vývojem v tomto regionu. Autorka knihy porovnává příčiny, jež vedly k vypuknutí Arabského jara ve vybraných zemích včetně Egypta. Kniha tedy poslouží jako jeden z výchozích bodů při zpracování první kapitoly a také pro lepší pochopení celého tématu diplomové práce.

OSMAN, Tarek. *Egypt on the Brink: From Nasser to Mubarak*. USA: Yale University Press, 2011. 304 s. ISBN 0300162758.

Kniha přináší detailnější vhled do situace v Egyptě v období vlád tří po sobě následujících prezidentů: Gamala Násira, Anwara Sádáta a Husního Mubáraka. Publikace zpracovává také ekonomická a sociální témata jako arabský nacionalismus, radikální islám, vztah mezi muslimy a křesťany či problém negramotnosti obyvatel. Kniha poslouží zejména pro zpracování první kapitoly.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

HOVORKOVÁ, Daniela, *Sdružení muslimských bratří v Egyptě od 80. let 20. století do současnosti: léta 1981 – 2001*. Plzeň, 2009, 83 s. Diplomová práce na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni na Katedře antropologických a historických věd. Vedoucí bakalářské práce Martin Bouchal.

NÍZKÁ, Zuzana, *Nové médiá a rozvoj demokracie na Blízkom východe*. Plzeň, 2010, 58 s. Bakalářská práce na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni na Katedře antropologických a historických věd. Vedoucí bakalářské práce Martin Bouchal.

ŽÁKOVCOVÁ, Eva, *Nadžíb Mahfúz*. Plzeň, 2009. 117 s. Diplomová práce na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni na Katedře antropologických a historických věd. Vedoucí diplomové práce Petra Písařová.

Datum / Podpis studenta/ky

29. 5. 2012

.....

Obsah

ÚVOD	2
POZNÁMKA K TRANSKRIPCI	3
1. TEORETICKÁ ČÁST	5
1.1 SOCIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	5
1.2 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	6
1.2.1 <i>Reprezentace, mediální obraz</i>	6
1.2.2 <i>Zpravodajství a konstruování reality</i>	7
1.3 ROLE MÉDIÍ V POLITICKÉ KOMUNIKACI.....	10
1.3.1 <i>Politická komunikace – vymezení pojmu, přístupy ke zkoumání</i>	11
1.3.2 <i>Mediální komunikace jako součást komunikace politické</i>	12
1.3.3 <i>Účinky médií a politická komunikace</i>	14
1.4 CESTA K NOVÉMU PREZIDENTOVI: EGYPT V LETECH 2011 – 2012.....	16
1.4.1 <i>Pád Mubárakova režimu</i>	16
1.4.2 <i>Arabské jaro – rok 2011</i>	19
1.4.3 <i>Parlamentní a prezidentské volby – rok 2012</i>	21
1.4.4 <i>Muhammad Mursí</i>	22
1.5 PERIODICKÝ TISK V EGYPTĚ A VÝVOJ JEHO VZTAHU K VLÁDNOUCÍ POLITICKÉ REPREZENTACI....	26
1.6 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ANALYZOVANÝCH PERIODIK	29
1.6.1 <i>Al-Ahrám</i>	30
1.6.2 <i>Al-Misrí al-jaum</i>	31
1.6.3 <i>Al-Wafd</i>	32
1.6.4 <i>Al-Hurrija wa'l-^cadála</i>	32
1.6.5 <i>Wataní</i>	33
2. METODOLOGICKÁ ČÁST	34
2.1 STANOVENÍ METOD VÝZKUMU A JEJICH DEFINICE	34
2.1.1 <i>Kvalitativní obsahová analýza</i>	34
2.1.2 <i>Analýza obrazového materiálu</i>	35
2.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY, VÝZKUMNÝ VZOREK DIPLOMOVÉ PRÁCE	36
3. VÝSLEDKY ANALÝZY A JEJICH INTERPRETACE	41
3.1 KVALITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA	41
3.1.1 <i>Týden první: vyhlášení výsledku prezidentských voleb</i>	41
3.1.2 <i>Týden druhý: nový prezident skládá přísahu</i>	45
3.1.3 <i>Týden třetí: Mursí obnovuje činnost parlamentu</i>	50
3.1.4 <i>Týden čtvrtý: Hillary Clintonová v Egyptě</i>	56
3.1.5 <i>Týden pátý: Mursí jmenuje nového premiéra</i>	60
3.1.6 <i>Týden šestý: Premiér jmenuje nové ministry</i>	65
3.2 ANALÝZA OBRAZOVÉHO MATERIÁLU	70
3.2.1 <i>Fotografie</i>	70
3.2.1.1 <i>FORMA OBRAZOVÉ JEDNOTKY</i>	70
3.2.1.2 <i>ÚHEL ZÁBĚRU</i>	72
3.2.1.3 <i>VELIKOST ZÁBĚRU</i>	73
3.2.1.4 <i>ROLE</i>	74
3.2.1.5 <i>ČINNOST</i>	75
3.2.1.6 <i>OKOLÍ</i>	76
3.2.1.7 <i>VZHLED</i>	77
3.2.1.8 <i>VÝRAZ TVÁŘE</i>	78
3.2.2 <i>Karikatury</i>	81
3.3 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	87
ZÁVĚR	91
SUMMARY	92
POUŽITÁ LITERATURA	93
SEZNAM PŘÍLOH	98

Úvod

Tato práce si klade za cíl přiblížit čtenáři mediální obraz Muhammada Mursího krátce po jeho zvolení prezidentem Egypta v létě roku 2012 v pěti vybraných egyptských novinách, a to prostřednictvím analýzy článků, fotografií a karikatur, jež byly v daných periodikách publikovány v šestitýdenním období bezprostředně po skončení druhého kola prezidentských voleb (tj. 25. června až 5. srpna 2012). Výzkum je zaměřen zejména na otázku týkající se postoje, který jednotlivá periodika k novému prezidentovi zaujala.

V průběhu sepisování této diplomové práce došlo k několika odchylkám oproti zadání popsanému v tezích. Mým původním záměrem bylo zaměřit se pouze na tři egyptské deníky *Al-Ahrám*, *Al-Misri al-jaum* a *Al-Wafd*.¹ Při hlubším prozkoumání této problematiky jsem však došla k závěru, že za účelem poskytnutí kvalitnějšího a úplnějšího mediálního obrazu bude vhodnější pracovat také s deníkem *Al-Hurrija wa'l-‘adala* (vydávaný islámskou politickou stranou Svoboda a spravedlnost, k níž nový prezident patří), a rovněž s týdeníkem *Wataní* (který vyjadřuje názory a stanoviska koptů, tedy křesťanské menšiny žijící v Egyptě). Podle tezí jsem původně chtěla zaměřit práci na mediální obraz celých prezidentských voleb a povolebního vývoje. Z důvodu přílišného rozsahu jsem po konzultaci s vedoucím práce nakonec od tohoto záměru upustila a věnuji se pouze mediálnímu obrazu prezidenta Muhammada Mursího. Konečný název práce byl tedy oproti tezím změněn z: „*Mediální obraz prezidentských voleb 2012 a povolebního vývoje v Egyptě ve vybraných egyptských denících*“ na „*Mediální obraz prezidenta Muhammada Mursího na počátku jeho volebního období ve vybraném egyptském tisku*.“ Oproti tezím tedy došlo k užšímu vymezení zkoumaného tématu (z celých voleb na hlavního aktéra) a k přidání dvou analyzovaných periodik. Zkoumané období zůstává stejné.

Práce obsahuje celkem tři části. První teoretická část čtenáře uvádí do kontextu, jehož znalost je nezbytná pro lepší pochopení zkoumané problematiky. Tato kapitola tedy představuje základní teoretická východiska mediálních konceptů, na nichž je celá práce založena, dále stručně nastiňuje politický vývoj Egypta v letech 2011 a 2012 s důrazem na zásadní události (pád Mubárakova režimu, „Arabské jaro,“ prezidentské

¹ Tyto tři deníky byly vybrány na základě faktu, že každý z nich má jiného vlastníka, reprezentují tedy stanoviska rozdílných skupin (*Al-Ahrám* je vládní deník, *Al-Misri al-jaum* vydává soukromý podnikatel a vydavatelem *Al-Wafd* je stranický tisk).

volby) a osobu nového prezidenta Muhammada Mursího, a v této části je rovněž stručně popsán vývoj periodického tisku v Egyptě a základní charakteristika pěti zkoumaných periodik. Druhá metodologická část představuje použitou metodu výzkumu, formuluje výzkumný vzorek a otázky. Třetí kapitola podává výsledky analýzy a interpretuje je. V případě novinových článků se jedná o mé vlastní překlady z arabštiny do češtiny.

Toto téma jsem si vybrala kvůli svému dlouhodobému zájmu o region Blízkého východu a také z důvodu bakalářského studia zaměřeného na tuto oblast. Egypt je v mnoha ohledech považován za vůdčí zemi Blízkého východu: svou geografickou polohou tvoří spojovací bod mezi Afrikou, Asií i Evropou a jeho bohatá kulturní historie měla (a má) nezanedbatelný vliv na ostatní arabské země. Velkým přínosem a nezbytným předpokladem pro zpracování této práce byl dvouměsíční pobyt v Káhiře, během kterého jsem sbírala analyzovaná periodika a měla jsem možnost konzultovat jejich obsah s egyptskými učiteli arabštiny.

Poznámka k transkripci

V této práci je použita zjednodušená forma přepisu arabských jmen a názvů do češtiny, která nezaznamenává mimo jiné třeba emfatické hlásky. Tato forma transkripce je použita např. v knize *Duchovní cesty islámu* známého českého arabisty Luboše Kropáčka nebo v publikaci *Moderní dějiny islámských zemí* Eduarda Gombára.²

Zjednodušená forma transkripce nerozlišuje mezi emfatickou a znělou podobou některých hlásek, proto se například pro tři různé arabské hlásky د , ض a ظ používá písmenko „d“. Při rozlišení mezi „w“ a „ú“ v přepisu arabského písmena و je přihlíženo k jeho výslovnosti (takže např. اليوم *al-jaum*, ale الوفد *al-wafd*). Co se týká přepisu arabského písmene ج, u jmen Egyptanů vycházím z výslovnosti egyptské mluvené arabštiny (v textu je tak použita forma jména *Al-Ganzúrí*, kterou užívají Egyptané, nikoli *Al-Džanzúrí*, jak bychom řekli spisovně). V práci je používána asimilace určitého členu *al* (tedy *an-nahr*, *aš-šams*). Víceslovná jména osob s ^ʿ*Abd* jsou psány dohromady (tedy ^ʿ*Abdurahmán*, ^ʿ*Abdalláh*). Hamza na začátku jmen je vynechávána (tedy *Ajman*, nikoli *'Ajman*). Kompletní transkripční tabulka, na jejímž základě jsou v práci názvy a jména transkribovány z arabštiny, je uvedena na následující straně (tab. 1).

V některých případech je v zájmu zachování srozumitelnosti výraz ponechán v podobě ustálené v českém prostředí, přestože transkripce v takovém případě neodpovídá

² Kropáček, 2006, s. 275 a Gombár, 1999, s. 419.

původnímu arabskému výrazu (jde například o slovo Káhira, které by se správně mělo psát *al-Qáhira*, nebo Irák, který by se správně psal jako *‘Iráq*).

Co se týče psaní velkých a malých písmen na začátku transkribovaných slov, držím se jednotné formy, tj. názvy médií jsou psány s velkým písmenem, včetně určitého členu *al* (např. *Al-Ahrám*), v případě víceslovných názvů médií je velkým písmenem psáno první slovo včetně členu (*Al-Misrí al-jaum*). U místních či institucionálních názvů je člen *al* psán s malým písmenem (např. univerzita *al-Azhar*). U jmen osob se pouze při prvním výskytu jména v textu objevuje člen *al*, poté je vynecháván (takže *Anwar as-Sádát*, dále již jen *Sádát*).

Tabulka 1: Transkripční tabulka používaná v této práci

Arabské písmeno	Český přepis		
ا	a/ hamza ' (ráz)	ض	d
ب	b	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	th	ع	‘ajn (hrdelní hláska)
ج	dž	غ	gh
ح	h	ف	f
خ	ch	ق	q
د	d	ك	k
ذ	dh	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
س	s	ه	h
ش	š	و	w/ú
ص	s	ي	j/í
		ة	a

1. Teoretická část

Tato část se věnuje nejprve mediálním konceptům, které souvisejí s procesem vytváření mediálních obsahů a zejména s konstruováním mediálního obrazu. Jsou zde představeny základní mediální pojmy nezbytné pro následný výzkum. Dále se tato část věnuje stručnému úvodu do politického dění v Egyptě let 2011 a 2012 s důrazem na pád Mubárakova režimu, „Arabské jaro,“ volby a osobu prezidenta Muhammada Mursího. Rovněž je zde uvedena stručná charakteristika vývoje egyptského tisku a poslední podkapitola teoretické části popisuje pět zkoumaných periodik, které jsou primárním zdrojem následné kvalitativní obsahové analýzy a analýzy obrazového materiálu.

1.1 Sociální konstrukce reality

Jeden z přístupů ke zkoumání vztahů mezi médii, společností a skutečností vychází z teorie sociální konstrukce reality. Za základní dílo tohoto směru je považována kniha *Sociální konstrukce reality* sociologů Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna z roku 1966. Autoři v knize vyjádřili myšlenku, že struktury a síly společnosti jsou konstruovány, přetvářeny a reprodukovány lidmi.³

Tento koncept tedy vychází z přesvědčení, že to, co vnímáme jako realitu, nám není objektivně dáno jako fakt, ale je to vytvářeno společností, respektive v procesu sociální interakce a komunikace mezi lidmi. Teorie sociálního konstruktivismu vychází z poznatků dalších vědních oborů, jako je lingvistika a sémiotika: americký jazykovědec Edward Sapir již ve 20. letech přišel s myšlenkou, že podoba jazyka ovlivňuje pojetí fyzikálního světa uživatelů tohoto jazyka. Tohoto procesu si začala ve stejné době všimnout i sociální psychologie.

Další zkoumání vzájemných interakcí a komunikace mezi lidmi vedlo k poznání, že lidé spolu komunikují pomocí odkazování k významům určitých symbolů, a tedy ke světu konstruovanému v dané společnosti jakožto společné pojetí skutečnosti. Tuto konstruovanou realitu společnost chápe jako jedinou platnou. Ve smyslu tzv. Thomasova teorému „*podstatnější než objektivní stav věcí je způsob, jak jej lidé vnímají, interpretují a jak mu rozumějí.*“⁴

Jestliže tato teze platí pro jakoukoli mezilidskou komunikaci, pak dojdeme k závěru, že média jako prostředek sdělování mají na konstruování sociální reality nezanedbatelný podíl. Bezprostředně můžeme poznat pouze každodenní realitu, s níž

³ McQuail, 2009, s. 113.

⁴ Jiráček, Köpplová, 2007, s. 165.

přicházíme do osobního kontaktu, avšak naše představy a zkušenosti s „vnějším“ světem, který stojí mimo dosah našeho přímého pozorování, se formulují právě na základě sdělení, jež nám prostřednictvím mediace (zprostředkování)⁵ přinášejí média. Ta vstupují mezi nás a původní materiál (např. událost), tento materiál určitým způsobem uspořádají a převyprávějí. To, co se poté dostane k příjemci, není tedy skutečným originálem, ale pouze jednou z mnoha verzí výkladu původního materiálu, neboť „*média nabízejí různé verze reality*.“⁶

1.2 Mediální konstrukce reality

Nejviditelnějším projevem mediální komunikace je mediální produkt⁷ (či mediální sdělení), který je nositelem určitého obsahu, jemuž je přisuzován význam. Obsah mediálního sdělení je smyslově rozlišitelný a skládá se z určitých prvků (jako témata, informace, jednající postavy), které jsou hierarchicky uspořádané a jejich uspořádání se obvykle opakuje,⁸ přičemž „*opakování nabízených obsahů má potvrzovací funkci*.“⁹ Časté opakování je tedy tím, co přispívá k tomu, že daný obsah považujeme za pravdivý či správný. V této práci nás bude jakožto mediální produkt zajímat především zpráva a zpravodajství.

V předchozí kapitole jsme si tedy určili vztah a vzájemné působení mezi sdělovacími prostředky, společností a realitou. Nyní se podívejme, jakým způsobem média realitu zobrazují, vytvářejí či modifikují. Jak vypadá realita, kterou nám média předkládají? Jak probíhá proces vytváření této mediální reality a čím je ovlivňován?

1.2.1 Reprezentace, mediální obraz

V sémiotice je termín *reprezentace reality* chápán jako „*mechanismus produkování významu, který je tvořen vztahy mezi předmětem, konceptem (tj. mentálním otiskem předmětu, obrazem v hlavě) a znakem*.“¹⁰ Zásadní význam má v tomto procesu znakový systém (kód), který můžeme materializovat (např. do hlásek či slov). Jinými slovy, reprezentace reality je způsob, jak můžeme skrze znakový systém (kód) uchopit skutečnost a sdílet ji s ostatními.

⁵ Navíc tato mediace může probíhat různými formami: jako neutrální informování, spekulování nebo dokonce jako snaha o manipulaci. (McQuail, 2009, s. 95).

⁶ Burton, Jirák, 2001, s. 122 a 198.

⁷ Tím může být například výtisk novin, kniha, jednotlivá zpráva, videonahrávka, reklamní kampaň atp. (Jirák, Köpplová, 2007, s. 117).

⁸ Jirák, Köpplová, 2007, s. 148.

⁹ Burton, Jirák, 2001, s. 156.

¹⁰ Reifová, 2004, s. 212.

Kulturní teoretik Stuart Hall rozlišil tři teorie reprezentace reality: konstrukcionistickou, intencionální a reflexivní. V této práci vycházím z teorie konstrukcionistické. Ta je založena na předpokladu, že se setkáváme pouze se skutečností zprostředkovanou kódem, neboť přístup k holé nezprostředkované realitě není možný. Tím mimo jiné říká, že problém odklonu mediálního zobrazení od skutečnosti je neodstranitelnou vlastností médií, nikoli profesním selháním mediálních pracovníků. *„Konstrukce skutečnosti v masových médiích je nevyhnutelná a je výsledkem užívání systémů reprezentace.“*¹¹

Jiné pojetí *reprezentace* předpokládá, že média mají tendenci zobrazovat určité osoby (instituce či události) ustáleným způsobem, a vytvářet tak reprezentativní typy lidí (institucí či událostí). To je při hodnocení mediálního obrazu, kterým se tato práce zabývá, důležitý poznatek.

Lidé či sociální skupiny mohou být reprezentováni v zásadě ve třech rovinách: jako *typy*, *stereotypy* nebo *archetypy*. Posledně zminěnou kategorií se v této práci zabývat nebudu. S kategorií *typů* se setkáme zejména v literatuře (např. typ zloděje, typ učitelky). Typy (postavy) jsou sice prezentovány jako rozdílné a výjimečné lidské bytosti, ale jsou charakteristické spíše tím, co reprezentují, než tím, že by to byly jedinečné postavy. Stereotypy vznikají častým opakováním téhož, jsou zjednodušením určitého projevu nebo rysu člověka či skupiny. Na rozdíl od typů, u stereotypů lze pozorovat zvláště zřetelné zobecňující rysy, která nám tak umožňují okamžitě je poznat. Stereotyp je na jedné straně zjednodušením vlastností předlohy, ale zároveň zjednodušené vlastnosti přehání. Stereotypy jsou *„konstruktivním prvkem sociální konstrukce reality – jsou především typizovanými nositeli soudů, postojů, názorů, případně předsudků.“*¹²

Média mají na šíření stereotypů nezanedbatelný vliv. V souvislosti s touto prací by nás tedy mohly zajímat především otázky: Jak média zobrazují politické představitele? Vyskytují se při mediálním zobrazování prezidenta určité stereotypy?

1.2.2 Zpravodajství a konstruování reality

V předchozích odstavcích jsme si tedy ukázali, jak média přispívají k utváření našich představ o skutečnosti. Nyní mírně odbočíme a pro úplnost se ještě podíváme, co ovlivňuje tento proces konstruování mediální reality: Jak se z nějaké události stane

¹¹ Reifová, 2004, s. 213.

¹² Burton, Jiráček, 2001, s. 189.

zpráva a jakými formami může být publiku předvedena? Co způsobuje, že se z určité události zpráva stane a z jiné nikoli?

Zpravodajské hodnoty

Na tuto otázku nám pomůže odpovědět koncept tzv. zpravodajských hodnot (z anglického *news values*). Jedná se o znaky, kterými musí určitá událost disponovat, aby se z ní stala zpráva – resp. aby zpráva prošla „branou“ média (viz. *gatekeeping* dále) a mohla být zařazena do zpravodajství. Tento pojem poprvé formuloval americký novinář a intelektuál Walter Lippmann roku 1922 v knize *Public Opinion*, kde určil pět zpravodajských hodnot: jednoznačnost, překvapení, prostorovou blízkost, osobní zaujetí a konflikt. Na jeho teorii pak navázali další badatelé jako Johan Galtung, Marie Rugeová a také Winfried Schulz, který definoval devatenáct zpravodajských hodnot rozdělených do šesti kategorií.¹³

Dnes za obecné zpravodajské hodnoty obvykle považujeme: výskyt, blízkost, jasnost, jednoduchost, smysluplnost, novost, průběžnost, možnost dalšího vývoje události, vztah k elitním národům či osobám, personalizace, souznění, překvapení, předvídatelnost a variace.¹⁴

Zpravodajské hodnoty a povědomí o jejich existenci má za následek vznik několika fenoménů. Může například vést k nadhodnocení určitých aspektů dané události – aspektů, které jsou zpravodajsky hodnotné, což způsobí zkreslení významu události. Zpravodajské hodnoty také mohou být prostředkem ovlivňování obsahu médií ze strany nejrůznějších subjektů, které mají zájem na své vlastní přítomnosti v médiích.¹⁵

Výběr zpráv mohou kromě charakteru samotné události ovlivňovat další faktory, především typ média. Televizní zpravodajství se může od tištěného lišit například v důrazu na výběr zpráv, k nimž lze využít obrazový materiál. Někdy také bývá do televizního zpravodajství zařazena zahraniční zpráva jen z důvodu snahy o zúročení dlouhodobé přítomnosti svého redaktora v dané zahraniční oblasti. Důležité je také poznamenat, že pojetí zpravodajských hodnot se může lišit v jednotlivých historických epochách a politických uspořádáních společnosti.¹⁶ To je pro účely této práce důležité si

¹³ Reifová, 2004, s. 76.

¹⁴ Tamtéž, s. 77-8.

¹⁵ Jiráček, Köpplová, 2007, s. 78.

¹⁶ Trampota, 2006, s. 27-8. Autor zde uvádí konkrétní příklad, kdy dochází k uplatnění rozdílných zpravodajských hodnot vlivem odlišných historických epoch: na titulní straně *Rudého práva* v 60. letech najdeme například příběh spokojeného traktoristy, naproti tomu v liberální společnosti se na titulní straně deníku objeví „příběh o zdravotních problémech celebrity.“ (Tamtéž).

uvědomit: při zkoumání a interpretaci mediálních obsahů musíme vzít v potaz historický, sociální a kulturní kontext, do nějž konkrétní mediální produkt patří.

Gatekeeping

Již jsme si tedy určili proces, který stanovuje kritéria, podle nichž se zprávy sestavují. Jak ale probíhá samotný výběr zpráv, které se dostanou do zpravodajství?

Odpovědí může být koncept tzv. *gatekeepingu*. *Gatekeeper*, tj. „hlídač brány,“ je ten, kdo rozhoduje o výběru událostí a témat, které projdou „branou“ média a budou zařazeny do procesu mediace, a které nikoli. Obecně lze tento proces označit jako „*vymezování hranic množství informací distribuovaných v procesu masové komunikace*.“¹⁷ Výběr zpráv neovlivňuje pouze jeden *gatekeeper*, ale selekce probíhá na několika úrovních v rámci celé mediální organizace – ať už jde o zpravodaje, redaktora či editora. Podle Pamely Shoemakerové se na *gatekeepingu* podílejí všichni komunikátoři, kteří se účastní komunikačního aktu, tedy i příjemci, kteří rozhodují, čemu budou věnovat svou pozornost. Tento proces zároveň probíhá nejen při výběru zpráv, ale již při samotném přetváření události ve zprávu, tedy v procesu uplatňování zpravodajských hodnot, který jsme si vysvětlili výše.¹⁸

Rozhodování *gatekeeperů*-redaktorů je do značné míry podřízeno subjektivním představám o jeho vlastní profesní roli novináře, avšak ne zcela. Kromě konceptu zpravodajských hodnot mají na rozhodování vliv také další faktory, které můžeme rozdělit do několika rovin či úrovní: individuální úroveň, úroveň mediálních rutin, úroveň organizace, extramediální úroveň a ideologická úroveň.¹⁹ Tento model se nazývá *hierarchický model vlivů na obsah sdělení*.²⁰

Hierarchický model vlivů na obsah sdělení

Tento koncept je vlastně shrnutím předchozích poznatků o zpravodajských hodnotách a *gatekeepingu* jakožto faktorech, které podmiňují podobu obsahu zprávy. Hierarchický model vlivů na obsah popisuje, jak vzniká rozdíl mezi mediálním obrazem skutečnosti a skutečností samotnou, čímž se dostáváme zpět k naší výchozí teorii o mediální konstrukci reality.

¹⁷ Reifová, 2004, s. 70.

¹⁸ Trampota, 2006, s. 41.

¹⁹ Tamtéž, s. 43.

²⁰ Reifová, 2004, s. 74.

Nyní si stručně přiblížme jednotlivé úrovně vlivů, které ovlivňují rozhodování *gatekeepera*-redaktora a působí tak na podobu mediálních obsahů:

- 1) *rovina individuální osobnosti*: Do této roviny spadají zejména osobnostní předpoklady či vlastnosti redaktora, jeho představy o vlastní profesi, sociální postavení, pohlaví, národnost atp.
- 2) *rovina mediálních rutin*: Tato rovina zaručuje, že se média budou chovat určitým předvídatelným způsobem. Patří sem opakované a často neuvědomované vzorce profesního chování novinářů (jako je například inspirování se u jiných médií, využívání vlastní zpravodajské sítě atp.). Mediální rutiny umožňují redakci zpracovat množství informací a zpráv v časovém tlaku.
- 3) *rovina organizační*: Tato úroveň popisuje různé vlivy za strany vlastníka nebo vydavatele dané mediální organizace. Týká se také interpersonálních vztahů v rámci mediální organizace, patří sem například požadavek dodržování určité redakční politiky.
- 4) *rovina extramediální*: Do této kategorie patří vlivy, které působí na danou mediální organizaci z vnějšího prostředí, v němž organizace působí. Jedná se například o ekonomické aspekty onoho prostředí, velikost trhu, míru liberalismu atp. Patří sem také snaha organizace o maximalizaci zisku, související s působením mediální konkurence.
- 5) *rovina ideologická*: Tato rovina zahrnuje rovněž vlivy vnějšího prostředí, ovšem na mnohem vyšší úrovni. Úzce souvisí s mírou provázanosti mediální organizace s mocenskou strukturou země a s ideologickým principem, který tato mocenská struktura prostřednictvím mediální organizace může uplatňovat.²¹

1.3 Role médií v politické komunikaci

V předchozí části jsme se věnovali principům, které popisují vytváření skutečnosti v médiích a konstruování mediálního obrazu. Nyní ještě krátce nahlédneme na vztah mezi médii a politikou; na roli, jakou mohou média hrát v rámci politické komunikace.

Je jasné, že politická komunikace se bez médií jen těžko obejde. Na předchozích řádcích jsme se přesvědčili, že naše představy o realitě, s níž nejsme v bezprostředním kontaktu – tedy i realitě v souvislosti s politickým děním – jsou utvářeny právě prostřednictvím sdělovacích prostředků, které onu realitu z vlastní podstaty modifikují

²¹ Trampota, 2006, s. 44-5 a Reifová, 2004, s. 75.

či dokonce vytvářejí. Podle Burtona a Jiráka je nutné si uvědomit, že mediální i politická sféra (resp. masová média a vládnoucí garnitura) jsou vlivnými aktéry ve společnosti, kteří si nárokují právo zastupovat lid. Politická reprezentace země se ve jménu lidu snaží omezovat moc médií a stejně tak se média prohlašují za „hláskou troubu“ lidu a usilují o naprosté osvobození se od jakýchkoli omezujících opatření.²² Provázanost masových sdělovacích prostředků a politických rozhodovacích procesů je velmi těsná a jejich vztah je natolik významný, že způsob zacházení s médii může být někdy hodnotícím kritériem při posuzování kvality politického života dané společnosti.²³

1.3.1 Politická komunikace – vymezení pojmu, přístupy ke zkoumání

Politická komunikace je projevem komunikace veřejné, přičemž je jasné, že ne každá komunikace musí být politická. Jde do velké míry o intuitivní záležitost, kdy hodnocení závisí na kontextu a osobě toho, kdo hodnotí. Podle Meadowa zahrnuje politická komunikace „*veškerou výměnu symbolů a sdělení, které mají výrazný vliv na vztah k politickému systému.*“²⁴

U počátků výzkumu politické komunikace stojí studie zkoumající proces nastolování témat – tj. *agenda-setting*. Zejména šlo o volební výzkumy, vliv měly i další sociologické studie. Jedním z prvních, kdo se soustřeďoval především na symboly (či sdělení) a kdo procesy v politické sféře chápal jako procesy *komunikační*, byl Harold Lasswell, který formuloval tezi o jednosměrném procesu masové komunikace – tj. od komunikátora k příjemci. Jeho koncept byl nicméně často terčem kritiky založené na přesvědčení, že publikum není jen pasivní masou, ale do komunikačního procesu se aktivně zapojuje, a že jeho „*komunikační chování je určováno jeho sociálními potřebami.*“²⁵

Prvním, kdo označil komunikaci za základní a rozhodující prvek určující fungování a charakter politického systému, byl v 60. letech Karl W. Deutsch v knize *The Nerves of Government*. V ní zkoumal především otázku, jak je politický systém schopen vnímat sám sebe. Informační kanály chápal jako hlavní síť prostupující celým politickým systémem tak, jako nervová soustava prostupuje lidský organismus. Aby mohl systém správně fungovat, musí být schopný přijímat a zpracovávat informace,

²² Burton, Jirák, 2001, s. 134.

²³ Jirák, Říchová, 2000, s. 6.

²⁴ Tamtéž, s. 7.

²⁵ Tamtéž, s. 9.

zareagovat na ně a poté zhodnotit své odpovědi. Jeho koncept znamenal v oblasti výzkumu politického systému hlavně odklon od teze spojení politiky s mocí; místo toho se zaměřoval zejména na míru schopnosti politického prostředí působit jako informační síť.²⁶

Na Deuschovy závěru navázali další badatelé (jako např. D. Lerner, W. Schramm či R. R. Fagen). Dnes můžeme politickou komunikaci definovat jako „*veškeré procesy symbolické interakce odehrávající se ve společnosti na makropolitické úrovni (...) a přispívající k rozhodování, popřípadě výkonu či distribuci moci.*“ Tyto procesy se neobejdou bez působení masových sdělovacích prostředků. Z toho vyplývá, že masová (mediální) komunikace je nedílnou součástí politické komunikace a významně se podílí na její kvalitě a průběhu.²⁷

1.3.2 Mediální komunikace jako součást komunikace politické

Masové sdělovací prostředky se rozvíjely jako partneři politické sféry; obvykle byly popisovány jako „*sedmá velmoc, čtvrtý stav, ideologická zbraň či hlídací pes demokracie.*“²⁸ Je nesporné, že média existují v závislosti na silách, které je vytvořily a které jsou zároveň médiu formované a ovlivňované. Jsou rovněž součástí mechanismů, které slouží k prosazování zájmů státu či vlivných zájmových skupin a „*historicky média daleko častěji sloužila jako hlas mocných než jako hlas lidu.*“²⁹

Mediální komunikaci v souvislosti s politickým prostředím můžeme studovat ve čtyřech oblastech: 1) vliv vlády na masmédia, 2) vládní informační systém (tj. jeho formální i neformální komunikační kanály), 3) dopady masmédií na vládu, 4) podoba masově mediálního zpravodajství. Do oblasti vlivu vlády na média spadá například i otázka svobody, nezávislosti či společenské odpovědnosti médií.³⁰

Studium médií se v 70. letech opíralo především o analýzu jazyka a výrazových prostředků. Tato „moc médií“ se podle badatelů projevuje skrze mediální sdělení – v jeho syntaktické struktuře, opakování textových vzorců či výběru fotografií a grafických prostředků. Schopnost médií ovládnout mysl publika je důvodem jejich přitažlivosti pro

²⁶ Jirák, Říchová, 2000, s. 11-12.

²⁷ Tamtéž, s. 13-14.

²⁸ Tamtéž, s. 15.

²⁹ Burton, Jirák, 2001, s. 119.

³⁰ Otázka *společenské odpovědnosti médií* však nezahrnuje pouze „vliv vlády,“ ale obsahuje veškeré vlivy, které na média působí zvnějšku a tvoří tzv. *systém odpovědnosti médií*, který popsal francouzský teoretik médií Claude-Jean Bertrand (Jirák, Říchová, 2000, s. 16).

politické elity.³¹ Například členové Glasgow University Media Group došli na základě obsahové analýzy britského televizního zpravodajství k závěru, že televizní zpravodajství je předpojaté a svými postoji se přiklání k tomu, kdo zrovna vládne, a proti tomu, kdo se snaží vládnoucí moc zpochybnit.³²

Téma možného dominantního vlivu médií na politickou komunikaci se uplatňovalo i ve výzkumech v 80. a 90. letech. Na konci 90. let se však začaly prosazovat úvahy o zbytečném přeceňování role médií a koncept „moci médií“ byl nahrazen myšlenkou „moci zprostředkování“ neboli *medializace*.

Medializace

Tvůrci pojmu *medializace* – G. Mazzoleni a W. Schulz – se opírají o koncept politické komunikace a zkoumají aspekty, které má společné s komunikací mediální. Současnému stavu politického prostředí podle jejich závěrů vyhovuje nejlépe právě termín *medializace*, který předpokládá, že politické instituce jsou závislé na masových médiích a jsou jimi formované, ale zároveň si zachovávají kontrolu nad politickými procesy i funkcemi. Jinými slovy: *„politika ztrácí svou autonomii a ve svých hlavních funkcích se stává na médiích vsutku závislou. Není však určována médii, nýbrž se formuje v interakci s médii.“*³³

Personalizace politiky

Jedním z projevů zmíněné *medializace*, k níž v souvislosti s politickým prostředím dochází, je personalizace politiky. Přítomnost politiků v médiích (ať již jako autorů článků, předmětů zpravodajského zájmu či hostů v diskusních i zábavních pořadech) je zjevnou styčnou plochou mezi médii a politickou elitou. Média a politici se navzájem potřebují: média politiky jako zdroje informací, známé tváře či aby dodali „punc věrohodnosti“ mediálnímu sdělení; politici potřebují média, aby mohli prezentovat své názory veřejnosti a vtisknout se jí do povědomí. Důsledkem toho je personalizace politiky, kdy nerozhodují samotná řešení problémů, ale zevnějšek – *„známá tvář, formulační obratnost či svéráz.“*³⁴ Podobným fenoménem se již v 80. letech zabýval Neil Postman, který si všiml, že zpravodajský pořad v televizi připomíná spíše kabaretní představení a že *„vnímání pravdivosti zprávy výrazně závisí na*

³¹ Jirák, Řichová, 2000, s. 16.

³² Burton, Jirák, 2001, s. 35.

³³ Jirák, Řichová, 2000, s. 17.

³⁴ Burton, Jirák, 2001, s. 136.

přijatelnosti hlasatele,“ přičemž přijatelností má na mysli jeho přitažlivost pro divákově oko.³⁵ To bychom mohli vztáhnout i na osobu politika vystupujícího v televizním diskusním pořadu.

1.3.3 Účinky médií a politická komunikace

V předchozích kapitolách jsme si uvedli, že média ovlivňují představy, postoje i chování příjemců mediálního sdělení – tedy i voličů, což zpětně působí na dané politické prostředí. V rámci popisování vztahů mezi médii a politikou je tedy užitečné zmínit se i o mediálních účincích, které mohou hrát v politické komunikaci významnou roli, neboť se podílejí na utváření veřejného mínění.

Při zkoumání účinků můžeme ke studiu přistupovat buď sledováním chování médií v určitém kontextu, nebo sledováním chování příjemců. V obou případech je důležitým faktorem kontext. Stejně tak důležitá je i osoba příjemce – jeho dosavadní zkušenosti, znalosti a předpoklady. Účinky médií na publikum obecně mohou být krátkodobé (přímé) nebo dlouhodobé (nepřímé). V souvislosti se zkoumáním vlivů médií se často spojuje také hodnocení účinků, zejména jejich negativní dopady na určitou část společnosti.³⁶

Zkoumání vlivu médií má poměrně dlouhou historii a obsáhnout tak všechny jeho aspekty na těchto stránkách není možné (ani žádoucí). Následuje proto přehled některých účinků médií, které jsem vybrala pokud možno s ohledem na téma mé práce.

Agenda-setting

Jedním z *předpokládaných* (nikoli *prokázaných*) účinků médií na společnost je koncept *agenda-setting*, tedy nastolování agendy. Tento pojem se poprvé použili v roce 1972 M. E. McCombs a D. L. Shaw, kteří navázali na úvahu W. Lippmanna o tom, že média se podílejí na ustavování veřejné agendy. McCombs a Shaw vydali studii, v níž na základě výzkumu postojů voličů během předvolební kampaně došli k závěru, že masová média nastolují veřejnosti její agendu. Původní přesvědčení, že o prosazení určitého tématu do agendy veřejnosti rozhoduje četnost výskytu tématu, bylo později nahrazeno představou, že o ustavení tématu rozhoduje tzv. *zarámování* tématu.³⁷

Média ovlivňují to, o čem a jak lidé přemýšlejí, tím, že některá témata zahrnují do své mediální agendy a jiná nikoli. Ovlivňují veřejné mínění také již zmíněným

³⁵ Postman, 2010, s. 124.

³⁶ Burton, Jiráček, 2001, s. 350.

³⁷ Jiráček, Köpplová, 2007, s. 182.

zarámováním, kdy různými prostředky (např. řazením jednotlivých zpráv) určují pořadí důležitosti témat, a jinými prostředky (např. použitím prostředků *preferovaného čtení*) určují jejich interpretování.³⁸ Tento fakt je důležité mít na paměti zejména při interpretaci obsahové analýzy obsažené v této práci.

Doplňkem tohoto konceptu je předpoklad o *rozptylujícím účinku médií*, podle něhož jsou média schopna odvádět pozornost publika od závažných témat a nasměrovat ji k tématům atraktivním, avšak méně důležitým.³⁹

Koncept spirály mlčení

Jiným konceptem zabývajícím se ovlivňováním a vytvářením veřejného mínění je označen pojmem *spirála mlčení*, který poprvé použila německá teoretička Elisabeth Noelle-Neumannová ve stati publikované roku 1973. Podle ní mají lidé strach z toho, že se s vlastními názory na určitá kontroverzní témata ocitnou v izolaci, a proto se snaží neustále sledovat své okolí a pozorovat, který názor převažuje. Ten, kdo má pocit, že jeho názor má velkou podporu ve veřejnosti, je schopný svůj názor šířit bez zábran. Naopak ten, kdo je přesvědčen, že jeho názor se stal menšinovým, stane se mlčenlivějším.⁴⁰ To může být důležitý výchozí poznatek při hodnocení postojů koptské (křesťanské) menšiny k novému muslimskému prezidentovi.

Podpora a posilování dominantní ideologie

Média jsou důležitou kulturní a společenskou silou, která pomáhá mocenským elitám udržovat hegemonii nad ostatními. „*Hegemonie je takový typ moci, který vypadá natolik přirozeně, že je jeho moc prakticky neviditelná.*“ K tomu média napomáhají několika mechanismy, jimiž na společnost působí: jde např. o *kognitivní podporu*, kdy média upevňují naše představy o prostředí, v němž žijeme, či *utvrzování*, kdy sdělovací prostředky potvrzují jako pravdu to, o čem si nejsme jisti.⁴¹

Trivializace

Není pochyb o tom, že média mají tendenci zjednodušovat vše, co zprostředkovávají. To je dáno nejen snahou o přilákání a udržení pozornosti příjemců,

³⁸ Jirák, Köpplová, 2007, s. 181.

³⁹ Burton, Jirák, 2001, s. 354.

⁴⁰ Reifová, 2004, s. 231.

⁴¹ Burton, Jirák, 2001, s. 356.

ale často také omezeným prostorem anebo časem, který mohou danému tématu věnovat.⁴²

1.4 Cesta k novému prezidentovi: Egypt v letech 2011 – 2012

Pro lepší orientaci v dané problematice nyní následuje kapitola, která čtenáře uvede do historického a politického kontextu egyptské současnosti. Půjde o stručný náhled na příčiny pádu režimu Husního Mubáraka (který vykonával funkci prezidenta v letech 1981-2011), „Arabské jaro“ a následné politické události (zejména parlamentní a prezidentské volby). Pozornost bude věnována také osobě nového prezidenta Muhammada Mursího.

1.4.1 Pád Mubárakova režimu

Muhammad Husní Mubárak se k moci dostal v roce 1981 poté, co byl na tehdejšího prezidenta Anwara as-Sádáta spáchán úspěšný atentát.⁴³ Egyptskou veřejností byl zpočátku své vlády „*ve srovnání s charismatickým Násirem a temperamentním Sádátem považován za slabého a nemotorného vládce, veřejnost dráždila jeho pomalost v rozhodování a že „se nic neděje.“*“⁴⁴ Postupně se však kolem něj, stejně jako tomu bylo u jeho předchůdců, začal tvořit kult osobnosti.

Příčiny pádu Mubárakova režimu můžeme hledat v kumulaci vnitropolitických problémů a rostoucí nespokojenosti obyvatelstva se zahraniční a domácí situací země – zejména šlo o nespokojenost s přebujelou státní korupcí, likvidací politické opozice a vysokými daněmi. Na tyto problémy se nyní podíváme blíže.

Do roku 2000

V zahraniční politice se Mubárakův Egypt snažil profilovat jako „*lokální neagresivní mocnost*“ a spojenec USA. Jeho cílem bylo posílení mezinárodního postavení Egypta,⁴⁵ navíc díky své účasti ve Válce v zálivu, kdy stál na straně USA,

⁴² Tamtéž, s. 357.

⁴³ Bezprostředně po atentátu prezidentskou funkci převzal předseda dolní komory parlamentu, Súfí Abú Tálíb, což bylo v souladu s tehdejší ústavou, podle níž nový prezident musí být zvolen do šesti dnů od „uvolnění“ prezidentské funkce. Od počátku však nebylo pochyb o tom, že novým prezidentem se stane Husní Mubárak. V lidovém referendu týden po atentátu získal Mubárak 98,4 % hlasů. Prezidentskou přísahu složil celkem čtyřikrát během své třicetileté vlády. (Cook, 2012, s. 156-7, 167).

⁴⁴ Bareš, 2009, s. 643.

⁴⁵ To se mu podařilo mimo jiné i tím, že byla země roku 1989 znovu přijata do Ligy arabských států. (Cook, 2012, s. 161),

byla Egyptu odpuštěna část zahraničního dluhu.⁴⁶ Mubárákovou snahou bylo nastolení trvalého míru mezi Izraelem a arabskými státy; tento oficiální postoj Egypta vůči Izraeli (stejně jako přílišná náklonnost k USA) hluboce neuspokojoval Mubárákovu opozici, podle níž by prezident měl uplatnit daleko radikálnější a agresivnější přístup. Zároveň si opozice kladla otázku: jestliže USA jsou patronem Izraele a Izrael představuje hrozbu pro Egypt, nejsou pak USA pro Egypt rovněž hrozbou?

Americko-egyptské vztahy se nicméně výrazně zhoršily po roce 1999, kdy došlo k pádu letadla egyptské společnosti EgyptAir a všech 217 cestujících zahynulo. Američtí vyšetřovatelé z neštěstí obvinili egyptského pilota, což však egyptská strana rázně odmítla a vinu svalila na Izrael.⁴⁷ Další zhoršení přišlo po útocích na WTC 11. září 2001, neboť stopy útočníků vedly i do Egypta.⁴⁸

Hlavním domácím problémem posledního desetiletí 20. století byly množící se teroristické útoky, zejména proti turistickým cílům. Roky 1992 – 1997 byly v Egyptě obzvláště krvavé. Za většinu útoků proti zahraničním turistům, spisovatelům a egyptským úředníkům byla zodpovědná skupina Džamá^cat al-Islámíja. Vláda na násilí islamistů reagovala jednak veřejným odsouzením útoků⁴⁹ a jednak zakročením proti nábožensko-politické organizaci Muslimské bratrstvo, přestože ta neměla s násilnými činy nic společného.⁵⁰ Jedním z nejkrvavějších masakrů tohoto období byl útok v Luxoru roku 1997, kde zemřelo 70 lidí, z toho 60 zahraničních turistů. Důsledkem bylo samozřejmě oslabení příjmů z turismu a také znechucení obyvatel Egypta. Islamisté poté oznámili, že „*ve válce proti státu budou dodržovat příměří.*“⁵¹ Útlum terorismu v zemi nastal i díky tomu, že islamisté ztratili podporu ze strany obyvatel.

Po roce 2000

Od roku 2003 zavedl Mubárákův režim pod domácím i zahraničním tlakem několik reforem, které měly na první pohled svědčit o demokratickém směřování

⁴⁶ USA odpustily Egyptu dluh ve výši 20 miliard dolarů a přesvědčily také skupinu Paris Club (neformální skupinu sdružující věřitelské země), aby Egyptu odpustila dluh 10 miliard dolarů, které Egypt dlužil evropským zemím, USA, Japonsku a Kanadě. (Cook, 2012, s. 161).

⁴⁷ Cook, 2012, s. 243, 211-213.

⁴⁸ Například současný vůdce Al-Qá'idy Ajman az-Zawáhirí je původem Egyptan. (Cook, 2012, s. 245).

⁴⁹ Útoky islamistů odsoudili také šajch univerzity al-Azhar a velký muftí, kteří jsou považováni za největší náboženské autority v zemi. (Cook, 2012, s. 165).

⁵⁰ Členové zakázaného Muslimského bratrstva se naopak snažili čelit vládě nenásilnými cestami – jednou z nich byla i jejich sociální a charitativní činnost po zemětřesení v říjnu 1992, kdy v podstatě nahradili služby, které by měla postiženým občanům poskytnout vláda. Tím si také získali podporu lidu, z níž mohli těžit i během parlamentních a prezidentských voleb 2011 a 2012. (Cook, 2012, s. 166). Více k Muslimskému bratrstvu viz. podkapitola 1.4.4. o Muhammadu Mursím.

⁵¹ Hourani, 2010, s. 457.

Egypta. Ve skutečnosti však egyptští zákonodárci obvykle „vydávali nové zákony a dodatky k zákonům tak, aby na jednu stranu přiznávaly občanům určitá práva a svobody a zároveň je omezovaly“.⁵² Příkladem jsou i reformy před prezidentskými volbami v roce 2005, v nichž poprvé v historii kandidovalo více osob. Mubárak nicméně zvítězil s 88,6 % hlasů. Příčinou nespokojenosti obyvatelstva byl také výjimečný stav, který byl vyhlášen ihned po atentátu na Sádáta a během celých třiceti let Mubárakovy vlády nebyl nikdy zrušen.⁵³

Na rozdíl od svých předchůdců prezident Mubárak nikdy nejmenoval svého viceprezidenta, což mimo jiné napomohlo tomu, že moc v zemi po jeho svržení na jaře 2011 převzala armáda.⁵⁴ Významné politické postavení v poslední dekádě Mubárakovy vlády si vydobyl jeho syn Gamál, úspěšný podnikatel a předseda Politického sekretariátu Národní demokratické strany (NDP)⁵⁵, o němž se začalo mluvit jakožto o možném Mubárakově nástupci. Vynořily se spekulace, že Mubárak nejmenoval viceprezidenta právě proto, aby mohl funkci předat svému synovi. Za druhého potenciálního nástupce Mubáraka považovala veřejnost generálporučíka ʿUmara Sulajmána, velitele tajných služeb.⁵⁶

Od roku 2005 se Egypt sice těšil nebyvalému ekonomickému růstu, ale pro velkou vrstvu obyvatel – zejména dělnickou a nižší třídu – nastalo období nedostatku jídla a spotřebních produktů, jejichž ceny neúnosně rostly. Zhoršující se ekonomická situace této vrstvy obyvatelstva vyústila v „Chlebové nepokoje“ roku 2008. O dva roky dříve se začala projevovat také nespokojenost dělníků v textilním průmyslu během stávek v oblasti Mahalla al-Kubra.⁵⁷

V poslední dekádě Mubárakovy vlády se začal výrazně uplatňovat nový prostředek protirežimní opozice, a sice blogosféra. Konfrontace blogerů s vládou začala už roku 2004, kdy Egyptan Wá'il Abbás natočil policejní zásah proti účastníkům protestního pochodu a video pak umístil na svůj blog, který následně využily zahraniční

⁵² Cook, 2012, s. 184, 187.

⁵³ V roce 2005 byl vyvinut mezinárodní i domácí politický tlak na zrušení výjimečného stavu. Mubárakův režim však argumentoval pro jeho zachování tím, že jde o opatření proti hrozbám terorismu a extremismu. (Cook, 2012, s. 190).

⁵⁴ Viceprezident je prvním kandidátem na dočasné vedení země v případě rezignace či smrti prezidenta. Další v pořadí je podle ústavy předseda parlamentu, případně předseda Nejvyššího ústavního soudu – tento fakt byl nicméně po rezignaci Mubáraka na jaře 2011 ignorován a moci se chopila armáda. (Bareš, 2009, s. 645).

⁵⁵ NDP – National Democratic Party, vládnoucí egyptská politická strana během Mubárakovy vlády.

⁵⁶ Ten dokonce úřad viceprezidenta nakrátko převzal – Mubárak jej do funkce viceprezidenta narychlo jmenoval po vypuknutí lednové revoluce 2011, aby uklidnil protestující davы požadující demokratické reformy. (Cook, 2012, s. 161, 202 a 286).

⁵⁷ Cook, 2012, s. 177-9.

zpravodajské agentury a dokonce i egyptský tisk jakožto zdroj informací o dění v Egyptě. Internet sehrál významnou roli i o rok později během demonstrací, kdy účastníci umístili na síť pobuřující fotografie a videa útoků na ženy. Vláda brzy začala pořádat hon na blogery, důsledkem čehož se Egypt v roce 2006 ocitl na seznamu „Nepřátel internetu,“ který vydává organizace *Reportéři bez hranic*.⁵⁸

Po roce 2000 se postupně vytvořilo několik nových opozičních skupin, které se tak přidali k již existující opozici. Mezi zastánce opozičního proudu patřili: Muslimské bratrstvo, Ajman Núr, Sa'ad ad-Dín Ibráhím, různé organizace pro lidská práva, levice, islamistická skupina Center Party, Násirovci, hnutí Kifája!, Hnutí mládeže 6. dubna, Lidové demokratické hnutí za změnu, blogeři, žurnalisté a nevládní organizace. Jednou z významných opozičních figur byl Muhammad Baradej⁵⁹, generální tajemník Agentury pro atomovou energii, který se v roce 2010 vrátil z Vídně do Káhiry, kde ho k údivu představitelů režimu na letišti přivítal tisícový dav. Baradej následně založil politickou organizaci Národní asociace pro změnu a během „Revoluce 25. ledna“ se o něm spekulovalo jakožto o možném budoucím prezidentovi.⁶⁰

1.4.2 Arabské jaro – rok 2011

Termínem „Arabské jaro“ se označuje období politických změn v některých zemích Blízkého východu a severní Afriky na jaře 2011. Za bezprostřední spouštěč tohoto procesu je považována událost v Tunisku, kde se 19. prosince 2010 upálil mladý nezaměstnaný muž na protest proti špatné ekonomické situaci ve své zemi. Po jeho smrti se strhla vlna demonstrací a protestů, která vedla k sesazení tehdejšího tuniského prezidenta Zín al-Ábidín bin Alího.⁶¹ Událost inspirovala opozici v dalších arabských zemích včetně Egypta, kde je za počátek tohoto „Arabského jara“ považován 25. leden 2011.

Je nicméně nutné poznamenat, že revoluční události ledna a února 2011 v Egyptě předznamenal nárůst opozičních aktivit již během roku 2010. Atmosféru všeobecného očekávání změny posilovaly informace o zdravotní operaci stárnoucího Mubáraka, o návratu Nobelovou cenou ověřeného Muhammada Baradeje do Káhiry a rovněž sílící kritika režimu prostřednictvím sociálních sítí, zejména Twitteru.⁶²

⁵⁸ Cook, 2012, s. 194-5; viz také zde: <http://en.rsf.org/list-of-the-13-internet-enemies-07-11-2006,19603>.

⁵⁹ V textu je ponechána ustálená podoba jeho jména používaná v českých médiích, přestože správnější by spíše bylo Muhammad al-Baráda'í.

⁶⁰ Cook, 2012, s. 200 a 206.

⁶¹ Více např. zde: <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/dec/28/tunisia-ben-ali>.

⁶² Cook, 2012, s. 275-6.

V listopadu 2010 proběhly volby do Národního shromáždění, o nichž vláda i Národní demokratická strana ujišťovala, že budou svobodné a spravedlivé. Své sliby režim nesplnil: volby se udály bez účasti zahraničních pozorovatelů a byly spojeny s násilím, se smrtí 8 lidí, s vydíráním, machinacemi hlasovacích lístků a s nejasnostmi okolo sčítání hlasů. Mubárakova Národní demokratická strana samozřejmě zvítězila⁶³ a 13. prosince se nový parlament ujal úřadování. Den předtím se sešly stovky lidí, aby před Nejvyšším ústavním soudem protestovali za zrušení nového parlamentu.⁶⁴

Vlastní revoluce vypukla 25. ledna 2011 – tento den je v egyptském kalendáři výročí „Policejního dne.“⁶⁵ Zprvu nebylo jasné, do jaké míry bude vzpoura masivní; bezpečnostní složky však byly přesvědčeny, že protesty nikdy nenabudou intenzity tuniské revoluce, která smetla tamějšího prezidenta. K večeru toho dne se na náměstí Tahrír v centru Káhiry shromáždilo 15 až 20 tisíc lidí. Během dvou následujících dní se demonstrace rozšířily do dalších měst a počet protestujících Egyptanů dosáhl milionu.⁶⁶

Režim zareagoval nejprve dvěma způsoby: zpočátku se snažil využít demonstrace jako důkaz toho, jak svobodnou zemí se Egypt za vlády Mubáraka stal.⁶⁷ Druhou reakcí bylo obvinění Muslimského bratrstva z rozpoutání protestů, přestože jeho členové se k revoluci připojili až 28. ledna, tedy tři dny po jejím propuknutí. Toho dne prezident jmenoval již zmíněného velitele tajných služeb generálporučíka ʿUmara Sulajmána viceprezidentem a pár dní na to jmenoval novým premiérem Ahmada Šafíqa (který o rok později neúspěšně kandidoval na post prezidenta).⁶⁸ Dvě události 7. února znovu oživily tahrírské protesty: k demonstrantům se nečekaně přidala právnická fakulta Káhirske univerzity a z vězení byl propuštěn Wá'il Ghaním, významný disident a zakladatel facebookové stránky „Všichni jsme Chálid Sa'íd.“⁶⁹

10. února 2011 prezident Mubárak ve veřejném prohlášení oznámil, že předává prezidentské pravomoci svému viceprezidentovi, což vedlo k nárůstu rozhořčení davů

⁶³ Národní demokratická strana získala ve volbách 420 křesel, opoziční strany získaly 14 křesel a nezávislí 70. (Cook, 2012, s. 279).

⁶⁴ Cook, 2012, s. 278-9.

⁶⁵ Šlo o výročí revoluce Svobodných důstojníků 1952, která zrušila království, nastolila republiku a odstartovala vládu prezidenta Násira.

⁶⁶ Cook, 2012, s. 281-4.

⁶⁷ Režim uplatňoval tuto rétoriku i přes očividný rozpor tohoto tvrzení se skutečností: neboť jestliže je Egypt tak demokratická země, proč potom statisíce lidí požadují Mubárakovo odstoupení? (Cook, 2012, s. 285).

⁶⁸ Cook, 2012, s. 285-6.

⁶⁹ V angličtině „We are all Khaled Said.“ Jde o facebookovou skupinu, která reagovala na případ z Alexandrie, kde byl v červnu 2010 mladý Egyptan jménem Chálid Sa'íd ubit k smrti policistou. Právě na tomto profilu uvedlo 70 tisíc lidí na počátku egyptské revoluce, že se budou účastnit protestů na Tahríru. (Cook, 2012, s. 291).

na Tahríru, neboť lidé požadovali úplné Mubárakovo odstoupení z funkce a vypsání prezidentských voleb. O den později tak viceprezident Sulajmána ve večerním vysílání státní televize oznámil Mubárakovu rezignaci a předání veškerých jeho pravomocí Nejvyšší radě ozbrojených sil (SCAF⁷⁰) v čele s polním maršálem Muhammadem Husajnem Tantáwím.⁷¹

V egyptské společnosti se vynořila otázka „co dál?“ a vzhledem k roztříštěnosti opozice nebylo jednoduché najít správnou odpověď. Na 1. dubna byla na náměstí Tahrír svolána demonstrace „Zachraňte revoluci,“ které se zúčastnilo 20 tisíc lidí požadujících postavení Mubáraka a dalších představitelů režimu před soud, zrušení NDP, výjimečného stavu a vojenských soudů pro civilisty.⁷² Proces revolučních změn, které vedly ke svržení Mubárakova režimu, představuje zcela zásadní téma, které (jak uvidíme ve výzkumné části této práce) je součástí veřejné agendy analyzovaného povolebního období.

Po svržení Mubáraka došlo k významným změnám týkajících se ústavy. 19. března byly v lidovém referendu schváleny dodatky k Ústavě 1971. Dodatky se týkaly parlamentních a prezidentských voleb. 30. března vydal SCAF tzv. Ústavní prohlášení⁷³, tedy dokument, který obsahoval ústavní rámec pro vedení Egypta do doby, než bude nová ústava navržena a schválena v referendu. Toto Ústavní prohlášení obsahovalo články schválené v referendu a nové články vytvořené na základě Ústavy 1971.⁷⁴

1.4.3 Parlamentní a prezidentské volby – rok 2012

V období mezi listopadem 2011 a únorem 2012 proběhly v Egyptě parlamentní⁷⁵ volby, nejprve do Lidového shromáždění a ihned poté do Poradní rady. V obou

⁷⁰ V angličtině *Supreme Council of the Armed Forces*, v arabštině *Al-madžlis al-a^clá lil-quwát al-musallaha*.

⁷¹ Cook, 2012, s. 294.

⁷² Cook, 2012, s. 300-301.

⁷³ V angličtině *Constitutional Declaration*, v arabštině *Al-i^clân ad-dustúri al-mukmil*.

⁷⁴ IFES, 9. 8. 2012, s. 2. IFES (*The International Foundation for Electoral Systems*, česky Mezinárodní nadace pro volební systémy) je nevládní organizace registrovaná v USA, jejímž posláním je „podpora a propagace lidského práva na svobodné a spravedlivé volby“ ve světě. Organizace se věnuje také výzkumu volebních systémů v různých zemích, proto je možné na jejích webových stránkách nalézt nejrozsáhlejší studie týkající se prezidentských voleb v Egyptě. Viz www.ifes.org.

⁷⁵ Egypt má dvoukomorový parlament. Dolní komora se nazývá *Madžlis aš-ša^cb* (tedy Lidové shromáždění), horní komora je známa jako *Madžlis aš-šúrá* (překládá se obvykle jako Poradní rada).

komorách získaly většinu hlasů islámské strany.⁷⁶ Až do října však nebylo zcela jasné, jak vlastně budou volby vypadat a na jakém právním základě proběhnou.

Po parlamentních volbách následovala přímá volba prezidenta. První kolo prezidentských voleb proběhlo 23. a 24. května 2012 a zúčastnilo se jej devět kandidátů. Podle očekávání však ani jeden z nich nezískal požadovanou nadpoloviční většinu a proto se 16. a 17. června uskutečnilo druhé kolo, v němž se utkali dva kandidáti, kteří v prvním kole získali nejvíce hlasů. Ve druhém kole získal Muhammad Mursí 51,73 % hlasů a porazil tak generálporučíka Ahmada Šafíqa, bývalého premiéra.⁷⁷ Mursí se stal prvním demokraticky zvoleným egyptským prezidentem v dějinách, který nevyšel z armádních kruhů.

1.4.4 Muhammad Mursí

Muhammad Mursí se narodil v srpnu 1951 v provincii aš-Šarqíja severně od Káhiry, jako první z několika dětí. Pochází z vesnické, ne příliš bohaté rodiny, jeho otec však chtěl svým dětem zvýšit šance na lepší život a uplatnění na trhu práce a proto jim zajistil dobré vzdělání. Po dokončení střední školy tak Muhammad nastoupil na prestižní Káhírskou univerzitu, kde získal stipendium na studium inženýrství v Kalifornii. V USA strávil celkem 8 let,⁷⁸ během nichž získal doktorát a následně vyučoval na Kalifornské státní univerzitě v Northridge. Většinu času trávil v okruhu dalších muslimských studentů z arabských zemí.⁷⁹

V roce 1985 se vrátil do Egypta a stal se vedoucím oddělení inženýrství na univerzitě ve městě Zagazig. Již během svého pobytu v USA se stal členem Muslimského bratrstva.⁸⁰ V roce 2000 se Mursímu podařilo stát se jedním z 15 úspěšných kandidátů Muslimského bratrstva zvolených do parlamentu.⁸¹

⁷⁶ Výsledky voleb do Lidového shromáždění: Demokratická aliance pro Egypt (vedená stranou Svoboda a spravedlnost, spřízněnou s Muslimským bratrstvem) a Islámský blok (vedený saláfistickou stranou an-Núr) získali 70 % křesel. V Poradní radě získali tyto dva bloky 83 % křesel. (IFES, 9. 8. 2012, s. 2).

⁷⁷ IFES, 9. 8. 2012, s. 2.

⁷⁸ V USA se také narodily dvě z jeho pěti dětí, které tak mají americké občanství. Jeho manželka je Egyptanka. (NESG. *Mohamed Morsi Biography*, dostupné na <http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695?page=1#early-life>).

⁷⁹ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁸⁰ Muslimské bratrstvo vzniklo jako nábožensko-politická organizace v roce 1929, jejím zakladatelem a prvním generálním vůdcem byl Hasan al-Banná. Těšilo se vždy velké podpoře zejména mezi prostými Egyptany z nižších a středních vrstev, neboť jeho členové zakládali školy, nemocnice, továrny apod. (Bareš, 2009, s. 509 a 515). Původně mělo sloužit jako vzor podobným skupinám v arabských zemích. Co se týče ideologie Muslimských bratrů, šlo jim zejména o návrat k „pravému islámskému učení,“ které je obsaženo v Koránu, neboť jen tak lze napravit úpadkový stav, v němž se egyptská společnost pod vlivem

Během svého parlamentního působení (2000-2005) se proslavil zejména svým kritizováním korupce uvnitř mocenských struktur Mubárokova režimu a také tím, že byl jedním z iniciátorů vyšetřování vlakového neštěstí z roku 2002, během něhož na trati Káhira–Asuán zemřelo nejméně 350 lidí. Roku 2005 před již zmíněnými parlamentními volbami však režim rozpoutal kampaň proti Muslimskému bratrstvu a Mursí tak o svůj post v parlamentu přišel. O rok později byl během protestů proti Mubárokovi poprvé zatčen a za mřížemi strávil 7 měsíců.⁸²

V roce 2008 měl poprvé možnost vyjádřit veřejně své názory ohledně vztahu islámu a politiky. Byl totiž jedním ze spoluautorů manifestu, který vydal výkonný orgán Muslimského bratrstva, a kterým Mursí vyjádřil také svou politickou vládní vizi. Manifest požaduje například zákaz kandidatury žen a koptů do prezidentského úřadu či zavedení islámských soudů.⁸³

U Mursího se brzy projevil jeho sklon k pragmatismu. Stejně jako mnozí další členové vedení Muslimského bratrstva, i on byl o generaci starší než demonstranti protestující na náměstí Tahrír na konci ledna 2011 a stejně jako vůdci Bratrstva byl i Mursí daleko ochotnější ke kompromisům s Nejvyšší radou ozbrojených sil (SCAF) než mladí demonstranti. Během měsíců následujících Mubárokovu rezignaci dokonce mezi SCAF a vedením Muslimského bratrstva probíhala zákulisní jednání o dalších společných krocích (jako např. parlamentní volby, sepsání ústavy atp.).⁸⁴

Muslimské bratrstvo se nicméně brzy začalo s Nejvyšší radou ozbrojených sil názorově rozcházet, zejména když SCAF v dubnu 2012 diskvalifikoval jednoho z kandidátů Muslimského bratrstva.⁸⁵ Ne příliš přehlednou politickou situaci před druhým kolem prezidentských voleb ještě více zkomplikovalo rozhodnutí Nejvyššího ústavního soudu, který v červnu 2012 dva dny před začátkem druhého kola prezidentských voleb vydal nařízení k rozpuštění parlamentu (resp. jeho dolní komory – Lidového

hříšného Západu ocitla. Co se možná neví, je fakt, že podle Bratrů by ženy měly pracovat a vzdělávat se, přestože by mezi nimi a muži měl „zůstat společenský odstup.“ (Hourani, 2010, s. 345-346).

⁸¹ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁸² Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁸³ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁸⁴ To ostře kontrastuje s Mursího pozdějším „rozchodem“ s armádou a s jeho rozhodnutím zcela odstavit vojenské vládnoucí špičky od moci.

⁸⁵ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

shromáždění). Soud to odůvodnil tím, že parlamentní volby proběhly protiústavně.⁸⁶ Někteří analytici jsou přesvědčeni, že Nejvyšší ústavní soud vydal toto nařízení „na přání“ velitelů SCAF, aby tím oslabil šance Muhammada Mursího na úspěch v prezidentských volbách (neboť v parlamentu byly většinově zastoupené právě islámské strany). Tento krok však Mursímu paradoxně vůbec neuškodil a s 51,73 % hlasů se stal vítězem prezidentských voleb.⁸⁷ Oficiální výsledek voleb byl vyhlášen 24. června, prezidentskou přísahu pak před Nejvyšším ústavním soudem složil Mursí 1. července 2012.

Domácí politika nového prezidenta v roce 2012

Již v den ukončení druhého kola prezidentských voleb vydala Nejvyšší rada ozbrojených sil tzv. Dodatky k Ústavnímu prohlášení, jejichž prostřednictvím si chtěla zaručit podíl na moci i poté, co se prezident oficiálně chopí svých pravomocí. O tom, že nový prezident se nenechá ve své funkci nikým omezovat, přesvědčil Mursí veřejnost již 8. července 2012 vydáním kontroverzního dekretu, kterým znovuobnovil činnost rozpuštěné dolní komory parlamentu. Ta má podle tohoto dekretu vykonávat svou funkci až do nových parlamentních voleb, které proběhnou 60 dní po přijetí nové ústavy. Následující den nicméně Nejvyšší ústavní soud zrušil platnost prezidentova dekretu a potvrdil tak svoje dřívější rozhodnutí o rozpuštění Lidového shromáždění.⁸⁸

Souboj mezi prezidentem a armádním vedením byl rozhodnut v srpnu 2012, když Mursí proti Nejvyšší radě ozbrojených sil rázně zakročil. Poté, co armáda selhala při zamezení útoku ozbrojených povstalců na Sinaji, kteří zabili 16 vojáků a policistů, prezident propustil armádního velitele a zrušil vojenský dekret, který omezoval prezidentské pravomoci.

Zdání toho, že Mursí usiluje o dosažení neomezené moci, ještě více umocnil jeho listopadový dekret. Po úspěšně ukončeném konfliktu mezi hnutím Hamás a Izraelem (viz. dále) Mursí „využil situace“ a rozhodl, že veškeré prezidentské dekrety

⁸⁶ Po vyhlášení výsledků parlamentních voleb podal totiž jeden z neúspěšných kandidátů stížnost k Nejvyššímu ústavnímu soudu. Právě na základě této stížnosti soud následně rozhodl o neústavnosti voleb, neboť došel k závěru, že neproběhly v souladu s ústavními předpisy. Ty stanovují, že dvě třetiny křesel v dolní komoře parlamentu mají být vyhrazena politickým stranám, zbylá třetina je potom pro nestraníky. Ve skutečnosti byla ale i tato třetina nakonec obsazena stranickými poslanci. (IFES, 9. 8. 2012, s. 4.)

⁸⁷ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁸⁸ IFES, 19. 7. 2012. Záměrem SCAF bylo co nejvíce omezit pravomoci budoucího prezidenta a zachovat si tak dosavadní silné postavení v zemi. (Tamtéž.)

jsou konečné a zavazující a nemohou být žádným způsobem kýmkoli napadeny či zpochybnovány, dokud nová ústava nevstoupí v platnost. Dosáhl tedy nezávislosti nejen na armádě, ale také na Nejvyšším ústavním soudu. Proti tomuto rozhodnutí se v Egyptě zvedla vlna protestů, která měla během poslední čtvrtiny roku 2012 za následek asi 500 mrtvých.⁸⁹

Zahraniční politika nového prezidenta v roce 2012

Zpočátku Mursího vlády se zdálo, že nový prezident se v oblasti zahraniční politiky vydá dvěma cestami: 1) bude usilovat o posílení role Egypta jako vůdčí regionální mocnosti; 2) otevře Egypt novým potenciálním zahraničním partnerům.

Prezident Mursí se sice v prvních měsících po svém zvolení věnoval zejména domácí sociální a ekonomické sféře, zároveň ale dal jasně najevo, že ani v zahraniční politice si nenechá od nikoho nic diktovat. Jeho první oficiální návštěvy zahraničí tak směřovaly nikoli do USA či EU, ale do Etiopie, Saúdské Arábie, Číny a Íránu. V posledně jmenované zemi byla jeho návštěva určitým zlomovým krokem v egyptsko-iránských vztazích, neboť tyto dva státy měly přerušené diplomatické styky od roku 1979. Mursí také zintenzivnil kontakty s palestinským hnutím Hamás ovládajícím pásmo Gazy, čímž se rovněž odklonil od proizraelské politiky Mubárakova režimu.⁹⁰

V listopadu sehrál nový prezident významnou roli během již zmíněného ozbrojeného konfliktu mezi hnutím Hamás a Izraelem. Západ sledoval Mursího zapojení do konfliktu s napětím – zejména vzhledem k tomu, že Hamás vznikl jako palestinská odnož Muslimského bratrstva. S Mursího proti-izraelskou orientací navíc nebylo zcela jasné, na kterou stranu se prezident postaví. Mursí si však byl vědom, že z ekonomických důvodů musí udržet zdroje finanční pomoci – tedy USA a EU – spokojené a proto Hamás nepodpořil. Naopak zprostředkoval podpis dohody o ukončení osmidenních bojů mezi Hamásem a Izraelem, za což si vysloužil uznání na všech zúčastněných stranách.⁹¹

To, co by se mohlo na první pohled zdát jako „islamistické“ směřování zahraniční egyptské politiky (s ohledem na chladnější postoj k Izraeli a na orientaci na muslimské země jako je Saúdská Arábie či Írán) však není žádným soukromým

⁸⁹ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

⁹⁰ Grimm, Roll, 2012, dostupné na: www.swp-berlin.org/en/publications/swp-comments-en/swp-aktuelle-details/article/egypt_morsis_foreign_policy.html.

⁹¹ Hammer, 7. 12. 2012, dostupné na: <http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>.

projektem Muslimského bratrstva. Posílení regionální role Egypta a vymanění se ze závislosti na Západu je podporováno jak ze strany široké veřejnosti, tak i napříč politickými uskupeními. Mursího „antizápadní“ rétorika má navíc i jinou motivaci: nový prezident ve svých prvních veřejných projevech slíbil zlepšení životních podmínek Egyptanů do 100 dnů od jeho uvedení do úřadu. To se však nestalo a Egypt místo toho čelí zhoršené ekonomické situaci a škrtnům v rozpočtu. Mursí proto nastavil tento populární kurz zahraniční politiky, aby odvedl pozornost od nepopulárních sociálních reforem, které by mohly ohrozit úspěch Muslimského bratrstva v parlamentních volbách plánovaných na jaro 2013.⁹²

Se zhoršením ekonomické situace souvisí také další aspekt zahraničně-politického směřování země: prezident Mursí si je vědom závislosti Egypta na finanční pomoci ze zahraničí, a proto si nemůže dovolit ohrozit či přerušit vztahy s USA a Evropskou unií. Mursího zahraniční politika je tak spíše velmi symbolická, ve skutečnosti se od té, kterou razil jeho předchůdce, v zásadě příliš neliší. Ani vřelejší postoj k Hamásu není natolik vřelý, aby vedl k ukončení veškerých vztahů s Izraelem (o tom svědčí i to, že egyptský zásah proti zločinným gangům na Sinaji byl proveden v úzké spolupráci s Izraelem).⁹³

1.5 Periodický tisk v Egyptě a vývoj jeho vztahu k vládnoucí politické reprezentaci

Počátky tisku v Egyptě jsou spojeny s přítomností Francouzů v zemi. Ti začali na přelomu 18. a 19. století v Káhiře vydávat vědecko-ekonomický časopis *La Décade Egyptienne* a rovněž politické noviny *Courier de l'Egypte*. Šlo ovšem o francouzsky psané tiskoviny.⁹⁴

První arabsky psané noviny se objevily v době Napoleonovy expedice. První egyptské oficiální noviny však vycházely od roku 1928, tedy za vlády Muhammada ^cAlího, a jmenovaly se *Al-Waqá'it al-misrija* („Egyptské události“). Tiskly se v arabštině a v turečtině⁹⁵ a jejich šéfredaktorem byl nejprve Šajch Hasan al-^cAttár

⁹² Grimm, Roll, 2012, dostupné na: www.swp-berlin.org/en/publications/swp-comments-en/swp-aktuelle-details/article/egypt_morsis_foreign_policy.html.

⁹³ Grimm, Roll, 2012, dostupné na: www.swp-berlin.org/en/publications/swp-comments-en/swp-aktuelle-details/article/egypt_morsis_foreign_policy.html.

⁹⁴ Další francouzsky psané noviny vycházely v Alexandrii v letech 1832-1834 pod názvem *Le Moniteur Egyptien*. (Bareš, 2009, s. 397, s. 415).

⁹⁵ Turecký název zněl *Vakayi-i Misriye*. (Gombár, 1999, s. 92).

(rektor univerzity al-Azhar) a poté slavný egyptský reformátor a spisovatel Rifá' a at-Tahtáwí.⁹⁶

Ve druhé polovině 19. století se noviny staly jedním z hlavních prostředků rodícího se národního obrozeneckého hnutí. „*Díky rozsáhlé čtenářské obci a větší intelektuální svobodě se z Káhiry stalo středisko denního tisku.*“⁹⁷ Mezi nacionalisticky zaměřené novináře tohoto období patřili například damašský básník Adíb Isháq, Ibráhím al-Laqqání a Sajjid 'Abdalláh an-Nadím, kteří mezi lety 1877 a 1878 vydávali noviny *Misr* a *At-Tidžára*. O rok později v Alexandrii založili nacionalistickou organizaci Mladý Egypt.⁹⁸

Největšího rozmachu⁹⁹ dosáhla žurnalistika v době britského protektorátu, a významně tak přispěla k aktivizaci politického života. Od roku 1875 vycházely noviny *Al-Ahrám* (viz. podkapitola 1.6.1). Čistě egyptským deníkem byl *Al-Mu'ajjad*, který v roce 1889 založil Šajch 'Alí Júsuf. Jednalo se o konzervativní muslimský deník, namířený do značné míry proti křesťanským imigrantům ze Sýrie. Od stejného roku vycházel probritský deník *Al-Muqattam*, který vyjadřoval názory řeckoortodoxních a protestantských emigrantů z Libanonu (na rozdíl od dříve vzniklého *Al-Ahrámu*, který sdružoval řeckokatolické Libanonce). Významným byl také časopis *Al-Manár* (Maják), v němž jeho zakladatel Rašíd Ridá' propagoval od roku 1898 myšlenku panislamismu a především názory svého učitele Muhammada 'Abdo.¹⁰⁰

Po první světové válce přišla další vlna rozvoje žurnalistiky. Vedle dříve vzniklých periodik vycházely nové deníky a týdeníky, spjaté zejména s rozšiřováním spektra politických stran. Mezi ně patřily noviny *As-Sijása* (Politika), které vznikly roku 1922 při Liberálně konstituční straně, a také *Al-Misrí* (Egypt'an), který byl založen politickou stranou Wafd roku 1936. Vznikal také nový nezávislý tisk: roku 1925 založila herečka Fátima al-Júsuf politický týdeník *Rúz al-Júsuf*. V roce 1944 pak synovci Sa'da Zaghúla založili týdeník *Achbár al-jaum* (Zprávy dnes), a těsně před revolucí začali vydávat deník *Al-Achbár*. Ten se v 50. letech stal nejčtenějšími novinami

⁹⁶ Gombár, 1999, s. 92.

⁹⁷ Hourani, 2010, s. 303.

⁹⁸ Bareš, 2009, s. 454.

⁹⁹ „*Za vlády chedíva Ismá'íla [vládl 1863–1879] vycházelo celkem 41 periodik, v letech 1882–1908 bylo v Egyptě založeno celkem 604 novin a časopisů. Přitom přibližně 15 % z nich bylo řízeno či vlastněno emigranty z oblasti Sýrie a Libanonu.*“ (Bareš, 2009, s. 471).

¹⁰⁰ Bareš, 2009, s. 472.

s nákladem 700 tisíc výtisků.¹⁰¹ Roku 1956 se šéfredaktorem tohoto deníku stal novinář Muhammad Hasanajn Hajkal, který byl rovněž editorem novin *Al-Ahrám*.¹⁰²

Významnými vládními novinami 50. let byly kromě *Al-Ahrámu* také deníky *Al-Gumhúrija* (Republika) jejichž vydavatelem byl v letech 1953–1956 pozdější prezident Anwar as-Sádát, a *Al-Masá'* (Večer).¹⁰³ Stejně jako další sdělovací prostředky, i tisk od revoluce Svobodných důstojníků 1952 podléhal státní kontrole a roku 1960 byl stejně jako ostatní velké podniky znárodněn.¹⁰⁴ Média se tak stala nástrojem vládní propagandy.¹⁰⁵

Násirův následník prezident Sádát učinil několik kroků k liberálnějšímu přístupu k médiím, ve skutečnosti byl ale jeho postoj spíše ambivalentní. Některé projevy cenzury za Sádáta sice zmizely, vládní kontrola nad obsahem médií však přetrvávala. Stejná situace pokračovala i v následním období za vlády prezidenta Mubáraka, který také ve svých prohlášeních prosazoval svobodu projevu a další svobody, běžnou praxí ale bylo cenzurování, pronásledování a věznění novinářů a autocenzura redakcí, které se pod hrozbou pokut a perzekucí vyhýbaly psaní o určitých tématech.¹⁰⁶

Za vlády prezidenta Mubáraka měla vláda rozhodující podíly ve vlastnictví tří deníků: *Al-Ahrám*, *Al-Achbár* a *Al-Gumhúrija*. Šéfredaktoři těchto deníků byli jmenováni prezidentem a novináři pracující v nich byli státními zaměstnanci. Vláda byla rovněž vlastníkem jediné tiskové agentury v Egyptě, Blízkovýchodní zpravodajské agentury (MENA).¹⁰⁷

Počet opozičních a nezávislých deníků od počátku nového tisíciletí rapidně vzrostl a i přes vládní kontrolu mohly užívat jisté míry svobody. Například v týdnech *Al-^cArabí* a *Rúz al-Júsuf* se objevovaly články obsahující kritiku vlády. Také opoziční politické strany měly povoleno vydávat vlastní periodika, což však činilo pouze 14 stran. Za touto pozitivní fasádou se však, jak již bylo zmíněno výše, skrývala tvrdá realita cenzury a autocenzury. Novináři obvykle uplatňovali autocenzuru na určitá citlivá témata, jako byla přímá kritika prezidenta, armády a bezpečnostních sil a případy

¹⁰¹ Tamtéž, s. 539.

¹⁰² Tamtéž, s. 564.

¹⁰³ Bareš, 2009, s. 585 a 671.

¹⁰⁴ Hourani, 2010, s. 388.

¹⁰⁵ Amin, s. 12, dostupné na: <http://www.acrli.org/publicationsListing.aspx?categoryID=3&postingID=388>. U tohoto zdroje není k dispozici datum jeho publikování (domnívám se, že by mohlo jít o rok 2006 či 2008).

¹⁰⁶ Amin, s. 5, dostupné na: <http://www.acrli.org/publicationsListing.aspx?categoryID=3&postingID=388>.

¹⁰⁷ Middle East News Agency. (Amin, s. 6, dostupné na: <http://www.acrli.org/publicationsListing.aspx?categoryID=3&postingID=388>).

porušování lidských práv. Neomezená moc režimu znamenala, že novináři museli žít pod neustálou hrozbou propuštění, pokuty, vězení nebo ukončení činnosti jejich média. Jednou z mocných zbraní režimu byl také ekonomický tlak; vláda měla pod kontrolou tisková zařízení, na nichž závisela existence nezávislých periodik. Opozičním médiím byl navíc často odpírán přístup k vládním informačním zdrojům, žádosti o rozhovory s představiteli režimu jim byly odmítány, což přispívalo ke zpravodajské nedůvěryhodnosti veřejnosti vůči těmto médiím. S vzestupem politického islámu čelili novináři také hrozbám ze strany nejružnějších náboženských skupin, které neváhaly použít násilí proti těm, kdož o těchto skupinách psali nelichotivě.¹⁰⁸

Po svržení Mubáraka byla situace dosti nepřehledná a chaotická. Cenzura se objevovala i po revoluci,¹⁰⁹ přestože se autority bývalého režimu oficiálně stáhly. „*Mnoho národních egyptských TV, novin a soukromých satelitních stanic vlastněných podnikateli ztratilo svoji důvěryhodnost.*“¹¹⁰ Dříve prorežimní redakce nedávno kritizující revoluci a „Arabské jaro“ se nyní přikláněly na stranu revolucionářů. Média se tak v počátečních dnech po politické změně povětšinou držela tradice slepé podpory toho, kdo je zrovna u moci. Někteří odborníci však usuzují, že styl mediálního pokrytí událostí se postupně stává vyváženější, než byl na jaře 2011, k čemuž mohly přispět i legislativní změny ve struktuře vlastnictví médií.¹¹¹

1.6 Základní charakteristika analyzovaných periodik

Mediální trh post-mubárakovského Egypta nabízí bezpočet deníků, týdeníků a dalších periodik různého obsahového zaměření majících rozdílné čtenářské základny. Pro dosažení cílů této práce jsem si zvolila pět novin, jež by měly reflektovat názory na prezidenta Mursího několika různorodých sociálních a náboženských skupin egyptské společnosti.

Deník *Al-Ahrám* byl vybrán jednak z důvodu jeho vysoké popularity a čtenosti,¹¹² a jednak proto, že představuje deník vládní (státní), jehož postoje

¹⁰⁸ Amin, s. 6-7, 17, 19, dostupné na: <http://www.acli.org/publicationsListing.aspx?categoryID=3&postingID=388>.

¹⁰⁹ „*Mysleli jsme si, že cenzura už není, ale setkali jsme se s ní znovu, když byl televizní program kritizující Ahmada Šafíqa, bývalého pro-mubárakovského premiéra, odmítnut k repríze vysílání na národní TV, říká Wá'il Abú as-Sa'úd.*“ (Owais, 2011, s. 9).

¹¹⁰ Owais, 2011, s. 10.

¹¹¹ Vláda například může mít podíl pouze 40 % ve vlastnictví jedné novin a jedné televizní stanice, zbytek podílu musí být nabídnut veřejnosti a novinářům zaměstnaným v tom médiu. (Owais, 2011, s. 11).

¹¹² V Egyptě je nejčtenějším deníkem právě *Al-Ahrám*. (Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/media_ve_sвете/blizky_vychod_a_severni_afrika/egyptska_media.html).

korespondují s názory režimu a v němž se neobjevuje žádná (či jen v omezené míře) kritika vládnoucího aparátu. *Al-Misri al-jaum* je chápán jako deník nezávislý (soukromý či opoziční), což je dáno zejména faktem, že jeho vlastníkem je soukromý egyptský podnikatel. *Al-Wafd* je deníkem stranickým, vlastněným stejnojmennou politickou stranou Wafd, která dnes již není politicky tolik významná jako ve 20. letech 20. století. List *Al-Hurrija wa'l-^cadala* je rovněž stranickým deníkem, který patří stejnojmenné islámské straně Svoboda a spravedlnost, jejímž členem byl také nový prezident Muhammad Mursí. Týdeník *Wataní* reprezentuje stanoviska koptů, tedy egyptské křesťanské menšiny, u níž lze předpokládat, že bude názorově v opozici vůči prezidentovi rekrutovanému z *islámských* kruhů.

Nyní si ve zkratce představíme jednotlivá analyzovaná periodika.

1.6.1 Al-Ahrám

Al-Ahrám (Pyramidy) je egyptský deník, který v roce 1875 založili v Alexandrii dva libanonští křesťané.¹¹³ Původním záměrem těchto novin byla kritika monarchie za to, že čím dál více podléhala vlivu západních velmocí.¹¹⁴ Novináři v nich propagovali spojení Egypta s Osmanskou říší. Kolem deníku se sdružovali zejména řeckokatoličtí Libanonci, kteří měli francouzské vzdělání.¹¹⁵

V roce 1957 se šéfredaktorem *Al-Ahrámu* stal novinář Muhammad Hasanajn Hajkal. Pod jeho editorstvím se z deníku stalo „*nejprestižnější a nejvlivnější periodikum nejen v Egyptě, ale i v celém arabském světě.*“¹¹⁶

Pád režimu Husního Mubáraka a následný vnitrostátní boj o moc způsobil určitý chaos a zmatenost redakcí státních médií: ty totiž byly zvyklé uplatňovat princip „jsme na straně toho, kdo je zrovna u moci.“ Zvolení Muhammada Mursího prezidentem vedlo k tomu, že státní média si najednou nebyla jistá, zda se přidat na stranu vojenské rady SCAF, která však již nebyla oficiálním představitelem vedení země, anebo na stranu Mursího, jenž však pocházel z řad Muslimského bratrstva, které státní média tradičně považovala za nepřítele hodného kritiky. To vedlo k určité schizofrenii těchto státních médií, která na jedné straně věnují ve zpravodajství prezidentovi stejně rozšířený

¹¹³ Jedním z nich byl řeckokatolík Salím Taqlá (1849–1893). (Bareš, 2009, s. 446).

¹¹⁴ Cook, 2012, s. 15.

¹¹⁵ Bareš, 2009, s. 472.

¹¹⁶ Hajkal se rovněž stal poradcem a mluvčím prezidenta Násira, byl také ministrem informací a národního vedení. (Bareš, 2009, s. 564).

prostor, jako tomu bylo za vlády Mubáraka, na druhé straně kritizují Mursího za jeho snahu vnést do politiky islámský element v podobě vlivu Muslimského bratrstva.¹¹⁷

Po svržení Mubáraka v únoru 2011 vyšel v *Al-Ahrámu* bezprecedentní úvodník, v němž se redakce omluvila egyptskému lidu „za veškerou svou předpojatost ke zkorumpovanému režimu.“¹¹⁸

1.6.2 Al-Misrí al-jaum

Deník *Al-Misrí al-jaum* (Egypt'an dnes) byl založen v roce 2004. Zakladatelem je Hišám Kássim, podnikatel v oblasti médií a bojovník za lidská práva. Vlastnictví deníku a získání akreditace pro jeho vydávání bylo zahaleno závojem tajemství a kontroverzí vzhledem k předchozímu Kássimovu angažmá v redakci týdeníku *Cairo Times*¹¹⁹, kde zastával pozici editora a vydavatele. Existují domněnky, že licenci pro vydávání deníku opatřil bývalý velitel tajných služeb generálporučík ʿUmar Sulajmán.

Al-Misrí al-jaum byl založen jakožto arabský seriózní deník s opozičním protivládním zaměřením. Měl tvořit jakousi protiváhu vládním deníkům jako *Al-Ahrám* nebo *Al-Gumhúrja*. Přestože nešlo o první opoziční deník ani o ten nejagresivnější, rychle si získal oblibu, neboť byl založen v době politického vření.¹²⁰ Čtenářská základna *Al-Misrí al-jaum* se rozrůstala zejména díky reportážím o úřední korupci a politickém zneužívání a celkovém přístupu v duchu investigativní žurnalistiky.¹²¹

Vládní pronásledování opozičních deníků se naplno projevilo v roce 2008, kdy byla v několika novinách vydána zpráva o vážné nemoci prezidenta Mubáraka. Zpráva se později ukázala jako falešná, což dalo záminku vládním silám k tomu, aby tvrdě zakročila proti editorům opozičních periodik *Ad-Dustúr*, *Saut al-umma*, *Al-Fadžr* a *Al-Karáma*, kteří byli obviněni z „publikování falešných informací za účelem narušení veřejného pořádku.“¹²² Prezident Mubárak editory nakonec omilostnil, přesto byli nuceni zaplatit vysokou finanční pokutu.

¹¹⁷ *Al-Džazíra*, „Egypt: Morsi, the Military and the Media,“ The Listening Post, [video]. Staženo 26.10.2012. Dostupné na <<http://www.youtube.com/watch?v=cEYNgdbHIY0>>.

¹¹⁸ Owais, 2011, s. 9.

¹¹⁹ Jde o anglicky psaný týdeník zaměřený na domácí zpravodajství. Viz www.caironews.com.

¹²⁰ „Zdálo se, že uzrál čas pro *Al-Misrí al-jaum* a další, aby otestovali hranice toleranosti režimu.“ (Cook, 2012, s. 197).

¹²¹ Cook, 2012, s. 196-7.

¹²² Cook, 2012, s. 197.

1.6.3 Al-Wafd

Al-Wafd (Delegace) je deník stejnojmenné politické strany, kterou založil nacionalistický politický aktivista, „otec Egyptanů“ či „vůdce národa“ Saʿd Zaghlúl v roce 1919. Strana byla velmi aktivní zejména v meziválečném období. Politicky se orientovala na sekulární liberalismus a jejím cílem bylo osvobození Egypta od cizích vlivů, tedy od nadvlády Velké Británie. „Wafd“ v arabštině znamená „delegace“ – původně šlo totiž o delegaci Egyptanů na konferenci v Paříži, kde žádali o odchod britských jednotek ze země.¹²³ Stranu Wafd podporovali zejména příslušníci buržoazie a vzdělaných vrstev, v těžkých časech však za ní stála většina obyvatelstva.¹²⁴

Moc Wafdu začala slábnout po smrti Zaghlúla roku 1927. Definitivní ránu jí v roce 1943 zasadilo vydání tzv. „Černé knihy“ Makramem ʿUbajdem, v níž byla odhalena rozsáhlá korupce uvnitř strany.¹²⁵ Po revoluci Svobodných důstojníků byla strana roku 1953 rozpuštěna. Její činnost byla znovuobnovena až v roce 1978.¹²⁶

Politický deník *Al-Wafd* patří v současné době mezi ta méně vlivná egyptská periodika.¹²⁷

1.6.4 Al-Hurrija wa'l-ʿadála

Noviny *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* (Svoboda a spravedlnost) patří rovněž stejnojmenné politické straně. Již v únoru 2011 krátce po svržení Mubárakova režimu oznámil vůdce Muslimského bratrstva doktor Muhammad Badíʿa vznik politické frakce při Bratrstvu. Strana Svoboda a spravedlnost byla nicméně oficiálně založena až 6. června 2011. V čele strany stanul doktor Muhammad Mursí, po jeho zvolení do prezidentského úřadu se předsednictví strany ujal Saʿd al-Katání.¹²⁸

První vydání deníku *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* vyšlo 25. listopadu 2011. Podle vyjádření tehdejšího předsedy strany Svoboda a spravedlnost Muhammada Mursího se jedná o „noviny určené všem Egyptanům, nikoli jen o stranický deník pro příznivce strany.“ Deník chce „reflektovat svět svobody, rovnosti a spravedlnosti a produkovat

¹²³ Bareš, 2009, s. 492.

¹²⁴ Hourani, 2010, s. 326.

¹²⁵ Cook, 2012, s. 312.

¹²⁶ Oficiální webové stránky deníku *Al-Wafd*, dostupné na www.alwafd.org.

¹²⁷ Přesto jeho denní náklad není nezanedbatelný – 120 000 výtisků; náklad deníku *Al-Ahrám* je 750 000, naproti tomu náklad deníku *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* se pohybuje kolem 25 000. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, dostupné na: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/media_ve_sвете/blizky_vychod_a_severni_afrika/egyptska_media.html).

¹²⁸ Oficiální webové stránky strany Svoboda a spravedlnost, dostupné na <http://www.fj-p.com/?t=pgAboutUs&m=PG>.

*objektivní a férové zpravodajství a podporovat tak čtenářovo právo na znalost pravdy.*¹²⁹

1.6.5 Wataní

Wataní (Moje vlast) je týdeník vycházející každou neděli.¹³⁰ Týdeník byl založen roku 1958 prominentním koptským křesťanem Antúnem Sídhumem, jehož záměrem bylo vytvoření „*demokratické občanské společnosti, která by všem Egypťanům zaručila občanská práva bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost.*“ Tento cíl se podle oficiálního vyjádření redakce zveřejněného na webových stránkách týdeníku snaží *Wataní* naplňovat i dnes: „*nepřikláníme se v politickém spektru ani doleva ani doprava.*“ *Wataní* má své zpravodaje i ve velkých evropských a amerických městech, jako je New York, Londýn, Paříž, Vídeň, Řím atp.¹³¹

Týdeník se soustředí zejména na témata související s koptskou menšinou, ale přináší i zpravodajství a publicistiku z oblasti domácí a zahraniční egyptské politiky, společnosti, kultury apod. Vedle tištěného týdeníku existuje i jeho internetová verze wataninet.org, která je dostupná nejen v arabštině, ale rovněž v angličtině a francouzštině a má tvořit určitou spojnicí egyptských koptů a jejich souvěrců žijících v zahraničí. Tištěná verze týdeníku *Wataní* obvykle obsahuje jednu stranu s články psanými ve francouzštině a dvě strany s anglicky psanými texty.

¹²⁹ Oficiální webové stránky Muslimského bratrstva, dostupné na <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=29165>.

¹³⁰ V arabském světě začíná pracovní týden nedělí a končí čtvrtkem; pátek a sobota jsou dny volna. Pátek je totiž dnem velké páteční modlitby.

¹³¹ Oficiální webové stránky týdeníku *Wataní*, dostupné na <http://www.wataninet.com/AboutUs.aspx>.

2. Metodologická část

2.1 Stanovení metod výzkumu a jejich definice

Tato diplomová práce si klade za cíl popsat mediální obraz egyptského prezidenta Muhammada Mursího v egyptském tisku v uvedeném období. Jelikož se jedná o egyptské noviny v arabském jazyce, pracovala jsem pouze s články v tištěné podobě, které jsem získala během pobytu v Káhiře. Ke zpracování tématu zvolila KVALITATIVNÍ OBSAHOVOU ANALÝZU vybraných novinových textů, která je doplněna ANALÝZOU OBRAZOVÉHO MATERIÁLU.

2.1.1 Kvalitativní obsahová analýza

Kvalitativní metody výzkumu¹³² vycházejí z interpretativního paradigmatu; z přesvědčení, že realita je pouze symbolická, je výsledkem sociální konstrukce jedinců a záleží tedy na její interpretaci. Základem je představa, že „*poznání se děje na základě interpretace a je vždy subjektivní povahy.*“¹³³ Podle Strausse a Corbinové jde o „*jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.*“¹³⁴ Metoda kvalitativní bývá též označována jako konstruktivistická, interpretativní, naturalistická či reflexivní. Mezi starší metody (rovněž považované za alternativní ke kvantitativním) též patří hermeneutika a fenomenologie.¹³⁵

Výhodou kvalitativního výzkumu je jeho schopnost umožnit výzkumníkovi proniknout více do hloubky zkoumané problematiky, zejména v případě výskytu neočekávaných informací. Při kvalitativní metodě postupuje badatel induktivně a v porovnání s kvantitativními metodami jde o flexibilnější metodu, která není standardizovaná. Umožňuje také provést komparaci případů, sledovat jejich vývoj a rovněž zohledňuje zařazení případů do jejich kontextu a specifických podmínek.¹³⁶

¹³² Základní kategorizací metod, které můžeme použít při výzkumu mediálních obsahů, je dělení na *kvantitativní* a *kvalitativní* metody. Kvantitativní se snaží nalézt odpověď na otázku *Kolik?*, vycházejí z pozitivismu, snaží se redukovat realitu na počitatelné jevy, používají dedukci. Bývají označovány také jako tradiční, pozitivistické, experimentální či empiricko-analytické. Postup kvantitativního výzkumu by měl být replikovatelný i jinými výzkumníky, kteří by měli dojít ke stejným výsledkům. Při zkoumání médií není výjimkou kombinování metod kvantitativních a kvalitativních (Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 18).

¹³³ Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 19.

¹³⁴ Strauss, Corbinová, 1999, s. 10.

¹³⁵ Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 18.

¹³⁶ Hendl, 2005, s. 52.

Nevýhodou kvalitativních metod výzkumu je fakt, že pomocí nich lze zpracovat pouze omezené množství případů. Těmto metodám bývá také často vytýkána jejich nepřenositelnost a závislost výsledků výzkumu na osobním postoji výzkumníka. Přiznaná subjektivita je nicméně nezbytnou složkou kvalitativních metod; výzkumník je nezastupitelný a tvoří nedílnou součást výzkumu. Zastánci kvalitativní metody navíc odmítají představu, že fakta sama o sobě mohou promlouvat a kritizují hlášanou objektivitu kvantitativních metod na základě skutečnosti, že i u kvantitativních výzkumů do procesu vstupují badatelé s určitými očekáváními, která se mohou do výsledků výzkumu promítnout.¹³⁷

U kvalitativního výzkumu badatel nejprve zvolí téma a stanoví základní výzkumné otázky, které může volně upravovat či přidávat i během samotné analýzy dat. V průběhu kvalitativního výzkumu vznikají vedle otázek také hypotézy a výzkumník se může rozhodnout modifikovat výzkumný plán a přizpůsobit jej podle okolností a získaných poznatků. Jan Hendl přirovnává práci kvalitativního výzkumníka k činnosti detektiva, který provádí induktivní a deduktivní závěry a pátrá po informacích, jež by přispěly k osvětlení stanovených výzkumných otázek.¹³⁸ Badatel by měl být všímavý, schopný myslet abstraktně, udržovat si analytický odstup a měl by umět aplikovat zkušenosti a teoretické znalosti k interpretaci toho, co vidí.¹³⁹

2.1.2 Analýza obrazového materiálu

Analýze mediálního obrazového sdělení (nejčastěji ve formě fotografie či televizní produkce) byla v dějinách mediálního výzkumu věnována menší pozornost než analýzám textovým, neboť obrazový záznam byl dlouhou dobu považován za poměrně věrný obraz skutečnosti, zejména vzhledem k technické stránce procesu vzniku obrazového sdělení, která vylučuje zkreslení při zobrazování reality. Postupně ale převládla snaha o pochopení role obrazového sdělení v procesu mediální komunikace a zájem výzkumníků tak začal směřovat i k rozboru vizuálních prvků v médiích. Uvědomění si toho, že při vzniku obrazového sdělení dochází k několikanásobné selekci, vedlo k přesvědčení, že obrazový záznam „společně s dalšími typy sdělení (titulek, popisek, text, hudba v TV reportáži) přispívá k vytváření obrazu o dané události.“¹⁴⁰ Obrazová analýza obsahu fotografií na stránkách periodického tisku bude

¹³⁷ Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 19.

¹³⁸ Hendl, 2005, s. 50.

¹³⁹ Strauss, Corbinová, 1999, s. 11.

¹⁴⁰ Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 156.

tedy důležitým součástí této práce, neboť přispěje k popisu celkového mediálního obrazu Muhammada Mursího v analyzovaných novinách.

Cílem obrazové analýzy je zjistit, jaké informace jsou skrze obrazové sdělení předávány, jaké osoby, události a předměty jsou zobrazovány a jakým způsobem. Jeden z možných přístupů ke studiu vizuálního sdělení je založen na představě, že podstata obrazu je mnohvrstevná, tedy že obrazové sdělení v sobě ukrývá i sdělení symbolická. V tomto ohledu má obrazová analýza velmi blízko k sémiotické textuální analýze.

Při obrazové analýze můžeme volit několik postupů v závislosti na tom, co chceme zjistit. V této práci je v rámci obrazové analýzy fotografií konkrétně postupováno podle tzv. *funkční vizuální gramatiky* navržené Guntherem Kressem a Theo van Leeuwenem, v níž jsou zohledněny rovněž užití technické a symbolické kódy obrazu.¹⁴¹ Každá ze zkoumaných fotografií je analyzována na základě přítomnosti či absence předem stanovených prvků.

2.2 Výzkumné otázky, výzkumný vzorek diplomové práce

Jak již bylo řečeno výše, k dosažení cílů stanovených v tezích této práce jsem si zvolila analýzu pěti egyptských tištěných médií: deníky *Al-Ahrám*, *Al-Misrí al-jaum*, *Al-Wafd*, *Al-Hurrija wa'l-^cadála* a týdeník *Wataní*.

Základními výzkumnými otázkami tedy jsou:

- ***Jaký obraz prezidenta Muhammada Mursího jednotlivá periodika vytvářejí?***
- ***Liší se tyto mediální obrazy v jednotlivých novinách? Jakým způsobem?***

Analyzované období jsem si rozdělila do šesti týdnů, přičemž každý z nich je charakterizován jednou významnou politickou událostí dotýkající se nějakým způsobem nově zvoleného egyptského prezidenta Muhammada Mursího.

Těmito událostmi jsou:

- 1) **oficiální vyhlášení výsledků voleb** (24. 6. 2012)
- 2) **nový prezident Muhammad Mursí složil prezidentský slib** (30. 6. 2012)
- 3) **Muhammad Mursí vydal dekret, kterým obnovil činnost rozpuštěného parlamentu** (8. 7. 2012)

¹⁴¹Trampota, Vojtěchovská, 2010, s. 158.

- 4) **americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová oficiálně navštívila Egypt** (14. 7. 2012)
- 5) **Muhammad Mursí jmenoval nového premiéra** (24. 7. 2012)
- 6) **premiér jmenoval nové ministry** (2. 8. 2012)

Na těchto událostech budu zkoumat, jaký postoj vůči prezidentovi Mursímu analyzovaná periodika v období krátce po vyhlášení výsledku prezidentských voleb zaujala. Budu si všímat přítomnosti či absence hodnotících výroků v textech, jako je například používání expresivních výrazů nebo zamlčování některých faktů či naopak nadměrné zdůrazňování jiných údajů. Na konci každé podkapitoly věnované jedné události je uvedeno shrnutí poznatků a články v jednotlivých periodikách jsou zde vzájemně komparovány. Při analýze fotografií se budu soustředit na aspekty, které při zobrazování fotografií prezidenta Mursího v novinách převažují (zda jsou častěji použity fotografie, na nichž je prezident sám či s nějakou významnou osobou atp.).

Cílem analýzy bude potvrzení či vyvrácení následujících předpokladů:

- vládní periodikum (*Al-Ahrám*) a deník vlastněný Mursího bývalou politickou stranou (*Al-Hurríja wa'l-^cadála*) zaujmají vůči Mursímu zcela nekritický pozitivní postoj;
- křesťanský týdeník (*Watani*) se vůči muslimskému prezidentovi vyhraňuje negativně;
- dva zbývající deníky, tedy soukromý (*Al-Misrí al-jaum*) a stranický (*Al-Wafd*) zaujmají postoj neutrální.

VÝZKUMNÝ VZOREK KVALITATIVNÍ OBSAHOVÉ ANALÝZY:

Původně jsem chtěla analyzovat všechna vydání periodik z období od konce června do začátku srpna 2012, což se ale nakonec ukázalo jako nerealizovatelný záměr (jednak z důvodu časové náročnosti překladů a také proto, že nemám k dispozici všechna vydání novin z každého dne tohoto období, neboť se mi některá nepodařilo sehnat). Proto jsem se rozhodla zaměřit se vždy na dvě vydání sledovaných periodik v každém týdnu tak, aby v nich byly reflektovány výše uvedené události.

Následující tabulka (tab. 2) uvádí seznam událostí a data vydání příslušných periodik, v nichž je o událostech informováno.

Tabulka 2: Seznam analyzovaných periodik v jednotlivých obdobích

datum události	událost	Al-Ahrám	Al-Misrí al-jaum	Al-Wafd	Al-Hurrija wa'l- ^c adála	Watani
24.6.	vyhlášení výsledků voleb	25.6. a 27.6.	25.6. a 28.6.	25.6. a 26.6.	<i>není</i> ¹⁴²	1.7. ¹⁴³
30.6.	prezidentský slib	1.7. a 4.7.	1.7. a 4.7.	1.7. a 5.7.	1.7. a 8.7.	8.7.
8.7.	dekret obnovující parlament	9.7. a 10.7.	9.7. a 10.7.	9.7. a 10.7.	9.7. a 10.7.	15.7.
14.7.	Clintonová v Egyptě	15.7. a 22.7.	15.7. a 23.7.	15.7. a 23.7.	15.7. a 23.7.	22.7.
24.7.	jmenování nového premiéra	25.7. a 29.7.	25.7. a 29.7.	25.7. a 29.7.	25.7. a 29.7.	29.7.
2.8.	jmenování ministrů	2.8. a 5.8.	2.8. a 5.8.	2.8. a 5.8.	2.8. a 5.8.	5.8.

Analyzováno tedy bylo celkem 52 tiskovin.

VÝZKUMNÝ VZOREK ANALÝZY OBRAZOVÉHO MATERIÁLU:

V rámci obrazové analýzy jsem zkoumala obrazové jednotky umístěné na různých stranách jednotlivých periodik. Obrazovou jednotkou je v tomto případě fotografie (černobílá i barevná) a kreslená karikatura.¹⁴⁴ Z důvodu přílišného rozsahu jsem neanalyzovala obrazový materiál všech výše uvedených vydání, ale z každého týdne jsem vybrala vždy jeden výtisk každého ze sledovaných periodik. Do výzkumu tedy byly zahrnuty fotografie (karikatury) celkem 29 tiskovin z výše uvedených, na nichž byl vyobrazen prezident Muhammad Mursí (v případě některých karikatur na nich nebyl Mursí přímo vyobrazen, ale z kontextu jasně vyplývá, že se jej obrázek dotýká).

Počet obrazových jednotek v jednotlivých listech uvádí následující tabulka (tab. 3). Číslo za znaménkem + označuje počet karikatur, které se v daném vydání vyskytly. V analýze s nimi bylo pracováno zvlášť.

¹⁴² Vydání deníku *Al-Hurrija wa'l-^cadála* z prvního týdne bohužel nemám k dispozici, neboť se mi jej nepodařilo zpětně sehnat. Vzhledem k dostatečnému množství článků reflektujících události následující by však tento fakt neměl výslednou interpretaci mediálního obrazu prezidenta ovlivnit.

¹⁴³ U všech dat v této tabulce se jedná o rok 2012. Důvodem, proč je k analýze k určité události použit týdeník *Watani* většinou z jiného dne, než u ostatních čtyř deníků, je fakt, že se jedná o *týdeník*, který vychází jednou týdně v neděli. Tudíž události, které reflektují deníky vydané 25. 6. 2012, nalezneme ve *Watani* vydaném až 1. 7. atp.

¹⁴⁴ Akademický slovník definuje karikaturu následovně: „Zkratkovitě zesměšňující nebo satiricky odsuzující výtvarné nebo literární zobrazení některých rysů osobnosti, lidského projevu nebo společensky závažné skutečnosti přehnaním jejich nápadných znaků.“ (Kraus, Petráčková, 1998, s.)

Tabulka 3: Počet fotografií a karikatur v jednotlivých periodikách

	Al-Ahrám	Al-Misrí al-jaum	Al-Wafd	Al-Hurríja wa'l- ^o adála	Watání
vyhlášení výsledků voleb	2+1	3+1	1	-	4+2
prezidentský slib	10+1	11+1	4	14	2+1
dekret obnovující parlament	1	1+1	2	2	2+1
Clintonová v Egyptě	3	3	3	6	1
jmenování nového premiéra	1	2	2	1	0
jmenování ministrů	1	0	1	1	0
celkem obrazových jednotek:	18+2	20+3	13	24	9+4

Celkem bylo tedy analyzováno 84 fotografií a 9 kreslených karikatur. Fotografie byly zkoumány z hlediska následujících kategorií, přičemž se jedná o subjektivní hodnocení těchto faktorů:¹⁴⁵

Forma obrazové jednotky: určuje, zda se jedná o

- *barevnou fotografii,*
- *černobílou fotografii*
- *či o kreslený obrázek.*

Úhel záběru: zaměřuje se na otázku, zda je fotografovaný objekt (tedy prezident Mursí) zachycen z

- *nadhledu,*
- *podhledu*
- *či přímo (v úrovni očí).*

Velikost záběru: zkoumá, zda fotografie zobrazuje

- *detail obličeje prezidenta,*
- *hlavu,*
- *horní polovinu těla,*
- *celé tělo sedící*
- *nebo celé tělo stojící.*

¹⁴⁵ Karikatury byly zkoumány zvlášť v samostatné podkapitole následující za analýzou fotografií. Výjimkou je pouze kategorie „forma obrazové jednotky,“ která zahrnuje i karikatury, neboť nám umožňuje přesně zaznamenat poměr výskytu karikatur a fotografií v jednotlivých periodikách.

Role: zkoumá, v jaké roli je Mursí zachycen; zda je prezident zobrazen jako

- *aktér* děje (například pronáší proslov či mává davům),
- *v interakci s jiným účastníkem děje* (například reaguje na druhou osobu během rozhovoru s ní),
- jako *pasivní účastník děje* (například pózuje na skupinové fotografii s vojáky)
- či se jedná o jeho *portrét*.

Činnost: určuje, jaké činnosti se prezident na snímku zrovna věnuje:

- *zdraví davy,*
- *pronáší řeč,*
- *dělá rozhovor,*
- *pózuje či gratuluje,*
- nebo se jedná o *portrét*.

Okolí: zaměřuje se na prezidentovo okolí vyobrazené na fotografii, zejména na osoby, jež jsou s ním v záběru; zda jde o

- *jásající davy lidí,*
- *jeho spolupracovníky či ochranu,*
- *významné osobnosti, politiky, státníky či soudce,*
- *vojáky, policisty*
- nebo zda je na snímku *sám*.

Vzhled: zkoumá, zda je prezident oblečen

- *formálně* (v obleku s kravatou)
- nebo *neformálně* (bez kravaty).

Výraz tváře: hodnotí Mursího výraz, jež lze vyčíst z jeho tváře na fotografii, tedy

- *sebejistota, síla, hrdost,*
- *vážnost, soustředění,*
- *agresivita, bojovnost, útočnost,*
- *nadšení, radost,*
- *klid, spokojenost.*

3. Výsledky analýzy a jejich interpretace

V této části představím výsledky kvalitativní obsahové a rovněž obrazové analýzy, na jejichž základě poté zrekonstruuji mediální obraz Muhammada Mursího ve sledovaných periodikách.

3.1 Kvalitativní obsahová analýza

3.1.1 Týden první: vyhlášení výsledku prezidentských voleb

Oficiální výsledky prezidentských voleb v Egyptě byly veřejnosti oznámeny až 24. června 2012, tedy týden po skončení druhého kola voleb (které proběhlo 16. a 17. června). Výsledky voleb přečetl předseda Nejvyšší komise pro prezidentské volby Fárúq Sultán v televizním přenosu. Vítězem se stal Muhammad Mursí, který se 51,7 % hlasů porazil svého protikandidáta Ahmada Šafíqa.¹⁴⁶

O této události se můžeme dočíst na stránkách deníků vyšlých následujícího dne, tedy 25. června. V této části je zahrnuta také analýza článků v deníku *Al-Wafd* z 26. června a rovněž v denících *Al-Ahrám* z 27. června a *Al-Misrí al-jaum* ze dne 28. června. Pokud jde o týdeník *Wataní*, oficiální výsledky voleb se dozvíme až v jeho následujícím nedělním vydání z 1. července.

Deník *Al-Ahrám* z 25. června věnuje oznámení o novém prezidentovi celou titulní stranu, která tak tvoří speciální obálku tohoto vydání. Na této straně nalezneme čtyři barevné fotografie, z nichž jedna zabírá polovinu celé strany, a několik titulků jako například: „*Nejvyšší komise: 51,73 % pro Mursího, 48,27 % pro Šafíqa,*“ „*Nebylo prokázáno, že by se bránilo křesťanům v hlasování,*“ „*Egyptská armáda slíbila a plní: moc předává zvolenému prezidentovi.*“¹⁴⁷ Hned na další straně nalezneme článek s názvem „*Názor Al-Ahrámu: vítěz, nový prezident,*“ který vyjadřuje stanovisko a postoj redakce k nově zvolenému prezidentovi. Ten se obrací k novému prezidentovi s obdivnými gratulacemi a s nadějí, že s příchodem Mursího budou „*všechny dny plné*

¹⁴⁶ IFES, 19. 7. 2012. V Egyptě jsem se setkala s názorem, že pokud by se novým prezidentem stal Ahmad Šafiq, v zemi by vypukly nové nepokoje, neboť většina Egyptanů by to vnímala jako návrat ke svrženému Mubáarakovu režimu (jak bylo zmíněno výše, Šafiq totiž krátce v době vlády Husního Mubáarka zastával funkci premiéra). Podle mého káhirského učitele arabštiny lze říci, že Mursího (jakožto kandidáta z řad muslimského bratrstva) volili především muslimové a zastánci revoluce „Arabského jara“, naopak pro Šafíqa hlasovali koptové (jakožto křesťanská menšina obávající se vlády muslimského prezidenta), vojáci, policisté a někteří podnikatelé (kteří profitovali z ekonomické situace za Mubáarka umožňující korupci).

¹⁴⁷ *Al-Ahrám*. 25. 6. 2012, roč. 136, č. 45857, s. 1.

spravedlnosti, demokracie, rovnoprávnosti, tolerance, práce a vyhlášení právního státu.“ Článek také oslovuje armádu: „*A veškeré díky pro naše udatné ozbrojené síly, které slíbily a plní: předáme moc před 30. červnem a budeme chránit revoluci našeho lidu.*“ V neposlední se text obrací také k „*duším mučedníků,*“ tedy obětmi lednové revoluce 2011, jejichž smrt nebyla zbytečná, neboť umožnila to, co autor článku považuje za změnu k lepšímu. Závěr článku vyjadřuje přesvědčení, že zvolením nového prezidenta vše teprve začíná a je potřeba, aby lidé podporovali Mursího v jeho snaze zlepšit situaci své země: „*Lid velkého Egypta si zvolil a na nás všech teď je, abychom ocenili jeho výběr a abychom se vždy snažili zrealizovat jeho touhy a sny. (...) Tisíce gratulací Egyptu a jeho novému prezidentovi... a teď hurá do práce.*“¹⁴⁸ Další text na této straně cituje Mursího při jeho prvním veřejném prohlášení po oznámení výsledků voleb. Podle článku se Mursí ve svém prvním veřejném projevu zavázal k ochraně egyptského národa a k tomu, že Egypt nebude zasahovat do záležitostí ostatních států, stejně jako nedovolí nikomu, aby zasahoval do vnitřních záležitostí Egypta. V článku je akcentována zejména Mursího výzva ke sjednocení obyvatelstva, přičemž Mursí se prezentuje jednak jako zastánce lednové revoluce 2011 („*Vyzývám egyptský lid k posílení národní jednoty, protože my všichni jsme loajální vůči revoluci*“) jako prezident pro všechny Egypty, tedy muslimy i křesťany.¹⁴⁹

Ve vydání 27. června najdeme na první straně článek informující o tom, že prezident se sešel s rodinami obětí revoluce (tj. revolučních událostí z 25. ledna 2011) a „*přislíbil jim veškerou podporu a péči.*“ Mursí se podle autorů textu sešel také s veliteli policie a s představiteli soudních orgánů. Článek končí vyjádřením prezidentova mluvčího, podle něhož Mursí „*zahájil politické rozhovory (...) zejména o jmenování nového viceprezidenta, kterým by se poprvé v historii mohla stát žena anebo příslušník koptské církve.*“ Podobně jako v druhém článku z 25. června, i zde se deník snaží poukázat na prezidentův vstřícný postoj k menšinám. Zdůrazňování prezidentových setkání s různými představiteli lze chápat jako vyjádření Mursího otevřenosti a snahy navodit dojem, že jde o člověka, který „*si nechá poradit*“ (k tomu odkazuje i sám titulček článku).¹⁵⁰

¹⁴⁸ Názor Al-Ahrámu: Vítejte, nový prezident. *Al-Ahrám*. 25. 6. 2012, roč. 136, č. 45857, s. 2.

¹⁴⁹ NESG. Mursí: Národní jednotka je naší cestou k zahájení skutečné obrody. *Al-Ahrám*. 25. 6. 2012, roč. 136, č. 45857, s. 2.

¹⁵⁰ AL-BAHÁ, Ibrahím; FUÁD, Muhammad. Mursí: Nepřijmu rozhodnutí sám. *Al-Ahrám*. 27. 6. 2012, roč. 136, č. 45859, s. 1.

Titulní straně deníku *Al-Misrī al-jaum* z 25. června dominuje téma vyhlášení výsledků voleb, ovšem ve srovnání s deníkem *Al-Ahrám* zabírá toto téma na první straně mnohem menší plochu (zhruba jednu šestinu plochy strany tvoří reklama na bankovní služby). Článek cituje z prvního prezidentského projevu Mursího, ovšem kromě toho se věnuje také reakcím nejrůznějších lidí, včetně neúspěšného kandidáta Šafiqa, který podle článku poslal Mursímu blahopřejný telegram. Autor článku rovněž popisuje dění na náměstí Tahrír v době oznámení volebního výsledku („*Silná radost a oslavy ovládly náměstí.*“). Na konci článek zmiňuje tři oběti zabitých v Asijútu a Al-Minjá během přestřelek mezi Mursího a Šafiqovými stoupenci. Oproti výše popsanému článku z deníku *Al-Ahrám* není v tomto článku tolik zmiňována armáda: je zde řečeno, že Husajn Tantáwí (velitel Nejvyšší rady ozbrojených sil) novému prezidentovi poblahopřál, avšak děkovaná řeč prezidenta k armádě zde citována není. V článku je také hodně zmiňována reakce zahraničí: „*Země světa blahopřejí Egyptu k úspěchu demokracie.*“ „*Tisíce Jemenců vyšly do ulic, aby vyjádřily radost z vítězství Mursího.*“ „*Izrael respektuje vítězství Mursího a výsledky demokratického průběhu voleb.*“¹⁵¹

Článek v deníku *Al-Misrī al-jaum* z 28. června informuje o „*setkání prezidenta s významnými politickými aktéry,*“ s nimiž probíral záležitosti související se sestavením prezidentského týmu. Text se z velké části věnuje otázce Mursího složení slavnostní prezidentské přísahy: vzhledem k nepřehledné ustavně-politické situaci totiž nebylo jasné, před jakou institucí bude prezident přísahu skládat, neboť parlament byl stále rozpuštěn a prezident by měl skládat přísahu právě před členy parlamentu. Podle autora článku, který cituje prezidentova mluvčího, proběhne přísaha na půdě Nejvyššího ústavního soudu. Text rovněž hovoří o přání „*některých předsedů stran, aby prezidentova přísaha byla v souladu se zákonem,*“ přičemž k tomuto tématu se autor článku několikrát vrátí.¹⁵²

Deník *Al-Wafd* na první straně vydání 25. června vyjadřuje stanovisko redakce (respektive politické strany Wafd) týkající se výsledku voleb. Na rozdíl od podobného článku v listu *Al-Ahrám* není tento text vyjádřením díky a gratulací Mursího, ale spíše „*střízlivěji*“ vyznívajícím dopisem žádajícím Mursího o „*spojení egyptského národa (...) a udržování jeho jednoty.*“ Text je podepsán As-Sajjidem al-Badáwím aš-Šahátou,

¹⁵¹ NESG. Mursí prvním civilním prezidentem Egypta. *Al-Misrī al-jaum*. 25. 6. 2012, roč. 9, č. 2934, s. 1.

¹⁵² FUÁD, Ahmad. Mursí rozhodl spor o přísaze „tím, co není v rozporu se zákonem ani s revolucí.“ *Al-Misrī al-jaum*. 28. 6. 2012, roč. 9, č. 2937, s. 1.

předsedou strany Wafd.¹⁵³ Další článek na titulní straně se věnuje oznámení výsledků voleb¹⁵⁴ a třetí článek zde cituje Mursího při jeho děkovném veřejném projevu. Posledně jmenovaný text obsahuje podobné citace jako jeho protějšek v deníku *Al-Misri al-jaum*.¹⁵⁵

V deníku *Al-Wafd* z 26. června se nachází článek o prvních krocích prezidenta Mursího po jeho zvolení. Text uvádí, že prezidenta nyní čeká období hledání nového premiéra a ministrů, přičemž „*klíčová ministerstva zřejmě připadnou straně Svoboda a spravedlnost.*“ Autoři článku uvádějí jména některých potenciálních ministrů a spekuluje i o možném premiérovi, o němž „*se zatím neví, zda bude z řad strany Svoboda a spravedlnost či půjde o nezávislou osobu.*“ Článek také uvádí, že prezident se oficiálně sešel s Husajnem Tantáwím, předsedou Nejvyšší rady ozbrojených sil, který Mursímu pogrataloval k jeho zvolení.¹⁵⁶

Týdeník *Watani* se přímo k tématu oznámení výsledků voleb nevyjádřil, neboť k této události došlo v neděli 24. června, což je zároveň den, kdy týdeník vychází, proto v něm o oznámení výsledku voleb není zmínka. Pro účely této práce jsem tedy použila vydání, které vyšlo o týden později (tedy 1. července), v němž je již reflektována i následující analyzovaná událost – tedy složení prezidentské přísahy Mursím. Týdeník *Watani* z 1. července se na titulní straně věnuje tématu nového prezidenta pouze jedním článkem, ve kterém je poměrně stručně sděleno, že prezident Mursí složil přísahu před Nejvyšším ústavním soudem, a že americká ministryně zahraničí plánuje oficiální návštěvu nového prezidenta v Egyptě.¹⁵⁷ Na třetí straně nalezneme text o tom, že se nový prezident sešel s některými představiteli křesťanské církve.¹⁵⁸

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE PRVNÍHO:

Z předchozích odstavců můžeme usoudit, že v deníku *Al-Ahrám* má podstatně větší zastoupení téma armády než jak je tomu u ostatních periodik. *Al-Ahrám*

¹⁵³ ŠAHÁTA, Sajjíd al-Badáwí. Wafd ujistíuje o respektování přání lidu a žádá Mursího o sjednocení celého Egypta. *Al-Wafd*. 25. 6. 2012, roč. 26, č. 7906, s. 1.

¹⁵⁴ AL-GHAZZÁLÍ, Júsuf; ŠARÁBÍ, Salláh. Sultán oznamuje v oficiálním prohlášení vítězství kandidáta Bratrstva. *Al-Wafd*. 25. 6. 2012, roč. 26, č. 7906, s. 1.

¹⁵⁵ ŠAĀBÁN, Muhammad. Mursí ve svém prvním projevu: děkuji armádě, politickým silám a policistům. *Al-Wafd*. 25. 6. 2012, roč. 26, č. 7906, s. 1.

¹⁵⁶ FAJJÁD, Násir; ABDALMADŽÍD, Násir. Polní maršál přijal Al-Ganzúrího a vládu. *Al-Wafd*. 26. 6. 2012, roč. 26, č. 7907, s. 1.

¹⁵⁷ MILÁK, Madžda. Prezident složil ústavní přísahu před Nejvyšším ústavním soudem. *Watani*. 1. 7. 2012, roč. 54, č. 2636, s. 1.

¹⁵⁸ VICTOR, Michel. Egyptské církve blahopřejí zvolenému prezidentovi. *Watani*. 1. 7. 2012, roč. 54, č. 2636, s. 3.

v analyzovaných člancích často používá děkovné věty směřované příslušníkům armády a zdůrazňuje pozitivní roli vojska v politickém procesu. Domnívám se, že tento důraz na pozitivní obraz armády může být důkazem, že *Al-Ahrám* v té době představoval státní (či vládní) deník stojící na straně tehdejší vládnoucí garnitury, jíž byla právě armáda (tedy Nejvyšší rada ozbrojených sil). Proto se tedy články v deníku *Al-Ahrám* snaží vykreslovat ozbrojené složky v co nejpozitivnějším světle.

Dalším aspektem, jehož si lze při komparaci článků všimnout, je absence vyjádření stanoviska redakce v případě novin *Al-Misri al-jaum* a *Wataní*. V týdeníku *Wataní* zaznamenejme menší rozsah textu věnujícího se tématu nově zvoleného prezidenta, než je tomu u textů v ostatních denících. Na jednu stranu by mohlo být překvapující, že tak zásadní změna jako je zvolení nového prezidenta (navíc muslima) si nezasloužilo v křesťanském periodiku větší pozornost. Přihlédneme-li však ke skutečnosti, že se jedná o náboženský týdeník, nemělo by nás zarazet to, že tyto noviny zaměřují svou hlavní pozornost na jiná témata.

3.1.2 Týden druhý: nový prezident skládá přísahu

Dne 30. června 2012 složil nově zvolený egyptský prezident slavnostní přísahu před Nejvyšším ústavním soudem. V minulosti prezident skládal svůj slib vždy před parlamentem. Vzhledem ke komplikované politické situaci v době prezidentských voleb 2012, kdy byla dolní komora parlamentu Nejvyšším ústavním soudem rozpuštěna, však Mursí složil přísahu právě před Nejvyšším ústavním soudem.

Tato událost samozřejmě neušla pozornosti médií. V našem případě budeme zkoumat deníky vydané následující dne, tedy 1. července, dále deníky *Al-Ahrám* a *Al-Misri al-jaum* vydané dne 4. července, *Al-Wafd* z 5. července a *Al-Hurrija wa'l-^cadala* vydaný 8. července. V případě týdeníku půjde o vydání z neděle 8. července.

Na titulní straně deníku *Al-Ahrám* z 1. července najdeme článek o tom, že ozbrojené síly předchozího dne předaly moc novému prezidentovi a při té příležitosti zorganizovaly symbolickou vojenskou přehlídku. Text zmiňuje rovněž proslov, který na této přehlídce Mursí pronesl, v němž poděkoval veliteli SCAF Husajnu Tantáwímu za dodržení slibu (o předání moci) a rovněž „*požádal příslušníky ozbrojených sil o pokračování v udržování bezpečnosti až do doby, než bude ukončen výcvik civilních policistů.*“ Dále článek obsahuje zmínku o následném proslovu Husajna Tantáwího, který Mursímu poblahopřál k jeho zvolení prezidentem a zároveň „*ujistil o tom, že*

ozbrojené síly stojí na straně lidu, zejména pokud jde o jeho požadavky z revoluce 25. ledna 2011.“ V článku se dozvíme také o tom, že armáda v zemi rozmístí 23 tisíc ozbrojených vojáků, kteří budou dohlížet na bezpečnost a na to, aby nedocházelo ke krádežím a rabování podniků.¹⁵⁹

V deníku *Al-Ahrám* ze 4. července nalezneme několik článků týkajících se prezidenta Mursího. Jeden z nich informuje o setkání prezidenta s ředitelem Centrální banky, kteří společně řešili problémy egyptského bankovního systému. Mursí se podle autorů textu sešel také s představiteli jednotlivých káhirských departmentů, s nimiž diskutoval o zavedení tzv. plánu „Sto dní“,¹⁶⁰ který „se detailně zaměřuje na pět problémů.“ Text také zmiňuje vyjádření prezidentova mluvčího, který popřel informaci zveřejněnou íránskou Fars News Agency, že by se Mursí chystal v srpnu na oficiální návštěvu Íránu, aby tam předal předsednictví Hnutí nezúčastněných států íránskému prezidentovi. Mursího mluvčí v článku označuje tato slova za „*hanebná*“.¹⁶¹ V článcích zdůrazňována snaha Mursího „vyřešit problémy občanů.“

Deník *Al-Misrī al-jaum* z 1. července rovněž na první straně informuje o převzetí moci novým prezidentem – avšak z mírně odlišného úhlu než *Al-Ahrám*. Článek v *Al-Misrī al-jaum* se totiž nejprve zaměřuje na Mursího veřejný projev, který pronesl na Káhirské univerzitě poté, co složil prezidentskou přísahu před Nejvyšším ústavním soudem. Teprve po proslovu na Káhirské univerzitě se podle autorů textu Mursí odebral na vojenskou přehlídku. Článek věnuje zhruba stejnou pozornost oběma veřejným proslovům, tedy jak tomu na Káhirské univerzitě, tak tomu na vojenské přehlídce. Text zdůrazňuje Mursího výroky o zpretrhání veškerých vazeb a návaznosti na minulý režim: „*Prezident řekl, že Egypt se nikdy nevrátí zpět v čase a řekl, že teď společně obrátíme nový list v dějinách této země.*“¹⁶²

Vydání *Al-Misrī al-jaum* ze 4. července obsahuje hned na první straně článek s titulkem „*Velká krize v prezidentském paláci,*“ který je rozdělen do čtyř částí – každá věnovaná jednomu problému, jemuž prezidentský palác čelí. Prvním problémem se týká otázky nového viceprezidenta; podle autora článku je „*volba prezidentova*

¹⁵⁹ ŠÁM, Alí; FUÁD, Muhammad. Mursí přebírá moc od Nejvyšší rady ozbrojených sil na vojenské oslavě. *Al-Ahrám*. 1. 7. 2012, roč. 136, č. 45863, s. 1.

¹⁶⁰ Prezident Mursí si po svém nástupu do funkce stanovil lhůtu sta dní (od doby oficiálního jmenování prezidentem), během níž má dojít k vyřešení pěti klíčových společenských problémů (tj. otázky bezpečnosti, dopravy, odpadků, paliva a distribuce chleba). Tento prezidentův projekt vešel ve známost jako plán „Sto dní.“

¹⁶¹ AL-BAHÁ, Ibrahím, FUÁD, Muhammad. Prezident uklidňuje bankovní systém a předkládá projekt Sto dní. *Al-Ahrám*. 4. 7. 2012, roč. 136, č. 45866, s. 1.

¹⁶² NESG. Egypt se loučí s 60 lety vojenské vlády. *Al-Misrī al-jaum*. 1. 7. 2012, roč. 9, č. 2940, s. 1.

viceprezidenta doprovázena sektářským napětím,“ neboť saláfistická strana an-Núr se obává, že bude-li viceprezident z řad koptů, bude to znamenat rozdělování politických funkcí na základě politického klíče, s čímž se strana odmítá ztotožnit. Druhým tématem článku jsou těžkosti sestavování nové vlády, třetí část textu popisuje finanční potíže ministerstva financí (kterému v rozpočtu chybí 3 miliardy dolarů) a posledním problémem přispívajícím k „velké krizi“ jsou demonstrace zaměstnanců italské továrny Pirelli před prezidentským palácem. Článek tedy obsahuje kritické ohlasy na prezidentovy politické kroky.¹⁶³

První strana deníku *Al-Wafd* ze dne 1. července se rovněž věnuje oběma veřejným projevům Mursího, přičemž nejprve jsou v článku zmíněny jeho výroky týkající se tématu „národní bezpečnosti:“ *„Mursí sdělil: (...) Vynaložím veškeré úsilí, abych zachoval národní bezpečí a obranu hranic této země, a to společně s ozbrojenými složkami (...), které zabrání každému, kdo bude chtít ohrozit naše bezpečí.“* V další části se text věnuje Mursího děkovné řeči směřované armádě a část textu se věnuje také tématu „svobody,“ kdy Mursí hovoří o nutnosti vytvořit a udržovat svobodné politické instituce a nezávislé složky moci. V závěru je zmíněna exkluzivní informace od „zdroje blízkého prezidentovi“ o tom, že *„prezident republiky se již usnesl na jméno nového premiéra a jeho jméno oznámí během příštích hodin.“* V úplném závěru článku nalezneme zmínku o skupince demonstrantů na náměstí Tahrír, kteří odmítají uznat Mursího prezidentem.¹⁶⁴

Vydání *Al-Wafd* z 5. července obsahuje na titulní straně pouze titulky článků umístěných uvnitř listu. Muhammadu Mursímu je v tomto výtisku věnována poměrně velká pozornost – celá čtvrtá, šestá, sedmá a čtrnáctá strana. Jeden z článků předkládá čtenáři tři klíčové otázky, které podle autorů budou určovat budoucí postoje Egyptanů k jejich prezidentovi. Třemi otázkami jsou tyto: *„Kdy skončí strašák vlády Muslimského bratrstva? Měli bychom novému prezidentovi dát šanci před tím, než ho začneme soudit [za jeho činy]? Proč mají Egyptané rádi Mursího?“* Každou z těchto otázek následuje vždy několik odstavců, v nichž jsou nabízeny potenciální odpovědi. Článek zabírá celou stranu a obsahuje vyjádření různých politiků, univerzitních profesorů atp. Spokojenost lidu s prezidentem závisí na tom, do jaké míry se Mursímu podaří splnit své sliby.

¹⁶³ FADAL, Hisám. Velká krize v prezidentském paláci. *Al-Misri al-jaum*. 4. 7. 2012, roč. 9, č. 2943, s. 1.

¹⁶⁴ FAJJÁD, Násir; SABÁHÍ, Nadja; ABDALMADŽÍD, Násir; SÁLIM, Amír. Mursí skládá přísahu před [Nejvyšším] ústavním soudem. *Al-Wafd*. 1. 7. 2012, roč. 26, č. 7911, s. 1.

Z článku vyplývá v tomto vydání je cítit určitý ¹⁶⁵ Další článek „Boj prezidenta a polního maršála [Tantáwího] vstupuje do oblasti operací.“ Zaměřuje se na vztah prezidenta a generála, resp. armády. Z článku je patrné, že prezident je sice nejvyšším vůdcem země, avšak nemá moc nad armádou.¹⁶⁶

Deník *Al-Hurríja wa'l-^cadála* věnuje ve vydání z 1. července novému prezidentovi naprostou většinu pozornosti (konkrétně 13 stran z 16). Na titulní straně nalezneme pouze dvě fotografie a několik titulků jako „*Historický den*“, „*Prezident: zvolené instituce se vrátí zpět, armáda se vrátí do kasáren*“, či „*Západní média: islámské a civilní uvedení Mursího do funkce je historickou událostí*.“¹⁶⁷ Na třetí straně narazíme na článek, který pojednává o Mursího veřejných proslovech, z nichž si autoři článku vybírají zejména výroky upínající se k budoucnosti. Většinou se v nich vyskytují zájmena vlastní jako „my“, „naše“ „*Jsme poslové míru, pravdy a spravedlnosti celému světu*.“ „*Nebudeme vyvážet revoluci a nebudeme se vměšovat do záležitostí ostatních, tak jako nedovolíme nikomu vměšovat se do záležitostí našich*.“ „*Musíme odstranit zbytky chaosu ze všech rovin naší společnosti*.“¹⁶⁸ Z toho lze usoudit, že redaktoři deníku se s prezidentovými názory do značné míry ztotožňují a chápou jej jako svůj „produkt“.

Vydání deníku *Al-Hurríja wa'l-^cadála* z 8. července věnuje Mursímu již méně prostoru. Na třetí straně se nachází článek o pozvání k návštěvě, které Mursí obdržel od saúdského krále. Text obsahuje vyjádření saúdského velvyslance v Egyptě, který ujišťuje o silných vztazích mezi oběma zeměmi a slibuje, že vztahy se „*nebudou omezovat pouze na ekonomické záležitosti*.“ Je zdůrazněno, že se jedná o první zahraniční návštěvu prezidenta Mursího po jeho zvolení.¹⁶⁹ Na deváté straně pak nalezneme text o tom, že „*rodiny mučedníků revoluce*“ přivítaly prezidentovo rozhodnutí učiněné předchozího dne. Prezident slíbil vytvoření „*komise, která bude shromažďovat informace, důkazy a pravdivé údaje ohledně zabití, pokusů o zabití a zranění demonstrantů, ke kterým došlo po celém Egyptě v době od 25. ledna [2011] do převzetí moci [Mursím]*.“ Text obsahuje vyjádření několika příbuzných obětí

¹⁶⁵ SULAJMÁN, Hajjám; ŠA^cBÁN, Muhammad; ZAKKÍ, Amání. Tři otázky určující vztah občanů k prezidentovi. *Al-Wafd*. 5. 7. 2012, roč. 28, č. 1479, s. 6.

¹⁶⁶ ŠA^cBÁN, Ibrahim; ŠA^cBÁN, Muhammad. Boj prezidenta a polního maršála [Tantáwího] vstupuje do oblasti operací. *Al-Wafd*. 5. 7. 2012, roč. 28, č. 1479, s. 7.

¹⁶⁷ *Al-Hurríja wa'l-^cadála*. 1. 7. 2012, roč. 1, č. 248, s. 1.

¹⁶⁸ AL-BÁSIL, Radžab; KAMÁL AD-DÍN, Muhammad. Prezident se omluvil...a chválil...a sliboval. *Al-Hurríja wa'l-^cadála*. 1. 7. 2012, roč. 1, č. 248, s. 3.

¹⁶⁹ MUSTAFA, Jusra. Prezident Mursí pozván k návštěvě Saúdské Arábie příští úterý. *Al-Hurríja wa'l-^cadála*. 8. 7. 2012, roč. 1, č. 255, s. 3.

demonstrací, kteří redakci deníku sdělili svůj vděk prezidentovi za jeho krok, případně důvody, proč volily zrovna jeho.¹⁷⁰

Na první straně novin *Watani* vydaných 8. července je jméno Muhammada Mursí pouze zmíněno v jednom článku, který pojednává o problémech, jimž v posledních dnech čelí Ústavodárné shromáždění.¹⁷¹ V rámci jednání o systému vládnutí, pravomocech prezidenta a znění textu nové ústavy se do sporu dostali představitelé islámské univerzity al-Azhar, prezident a Ústavodárné shromáždění, a to v souvislosti se zněním článku II návrhu ústavy. V textu je rovněž zmíněno, že koptská církev požadují, aby bylo ne-muslimům umožněno rozhodovat o své legislativě samostatně.¹⁷² Na desáté anglicky psané straně nalezneme článek, v němž se autor vyjadřuje ke složení prezidentské přísahy. Autor sice oceňuje Mursího snahu o smířlivý postoj k náboženským menšinám a jeho ujišťování o tom, že se koptové nemají čeho bát („*Prezident Mursí byl neoblomný ve svém přesvědčení, že koptové mohou být klidní, neboť „tato země patří všem a všichni jsme si svými právy rovni“.*“), avšak dále podotýká, že není možné zůstat pouze u slov a frází, neboť je potřeba konat: „*Děkuji Mursímu za jeho sladká slova, ale je třeba zdůraznit, že tato slova neberou v potaz nerovnost a diskriminaci, které jsou koptové vystaveni.*“¹⁷³

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE DRUHÉHO:

V deníku *Al-Ahrám* se i tentokrát setkáme se zdůrazňováním role armády. Zaznamenáme snahu o vykreslení slavnostní atmosféry během vojenské přehlídky a ujišťování o tom, že armáda „*stojí na straně lidu*“ (jako by tím autor omlouval potenciální kontroverzní zásahy armády proti veřejnosti v zájmu zachování pořádku a bezpečí, jichž by se mohla v budoucnu dopustit). Dále si všimněme také jemného rozdílu v názvech článků dvou prvně analyzovaných deníků: zatímco *Al-Ahrám* tvrdí, že „*Mursí přebírá moc od Nejvyšší rady ozbrojených sil,*“ *Al-Misrí al-jaum* konstatuje, že „*Egypt se loučí s 60 lety vojenské vlády.*“ Výraz „*prebírá moc*“ naznačuje kontinuitu procesu, plynulý přechod z jednoho stavu do druhého, což vyvolává představu, že nový stav v sobě bude mít nějaké aspekty z toho předešlého stavu. Na druhé straně spojení

¹⁷⁰ AL-^ĀISWA, Tahá. Rodiny mučedníků: Prezident nebo jeho slib... a očekáváme spravedlivou odplatu. *Al-Hurrija wa'l-^Āadala*. 8. 7. 2012, roč. 1, č. 255, s. 9.

¹⁷¹ Ústavodárné shromáždění vzniklo v roce 2012 po parlamentních volbách za účelem sepsání návrhu nové ústavy.

¹⁷² DÁNJÁL, Hání. Horký týden v Ústavodárném shromáždění. *Watani*. 8. 7. 2012, roč. 54, č. 2637, s. 1.

¹⁷³ SIDHÚM, Júsuf. Změna nepřijde jen díky medovým slovům. *Watani*. 8. 7. 2012, roč. 54, č. 2637, s. 10.

„*Egypt se loučí s vojenskou vládou*“ vyvolává v tomto případě spíš dojem úlevy nad faktem, že určitá věc končí a je vyjádřením předpokladu, že toto loučení znamená zpřetrhání vazeb mezi „novým“ a „starým“. Z toho můžeme usoudit, že *Al-Ahrám* připodobňuje přebírání moci nově zvoleným prezidentem jako „předání štafety“, přičemž Mursí je tedy pouhým příjemcem, který přijímá moc od armády, kdežto *Al-Misri al-jaum* jej chápe spíše jako „akt rozloučení se“ a Mursí v tomto případě představuje aktéra děje, který svým přičiněním přispívá k ukončení vojenské vlády.

Zatímco *Al-Ahrám* klade v textech opět důraz zejména na armádu, *Al-Wafd* se více zaměřuje na otázky související s „národem“ a jeho bezpečností. Mursího tedy staví do role osoby, která má mít za cíl udržení mezinárodní suverenity země. Deník *Al-Hurrija wa'l-ádala* nového prezidenta prezentuje jako svůj vlastní „produkt“ a dává tím najevo, že za ním stojí. To je samozřejmě způsobeno faktem, že vzešel z řad strany Svoboda a spravedlnost, jíž deník patří. Zdůrazňování (populistických) kroků prezidenta jako je vytvoření speciální komise pro šetření okolností smrti mučedníků lze chápat jako projev snahy stát se v očích Egyptů tím, kdo při nich stojí, a zajistit si tak jejich podporu. V týdeníku *Wataní* není Mursímu věnováno tolik prostoru jako v denících a články o něm referují zejména v souvislosti s jeho postoji k náboženským menšinám. Autoři se k Mursímu staví z pohledu koptských křesťanů a z textů lze cítit mírné znepokojení nad Mursího nepřiliš aktivním přístupem v otázce mezináboženských vztahů.

3.1.3 Týden třetí: Mursí obnovuje činnost parlamentu

Jak již bylo zmíněno v teoretické části v podkapitole o Muhammadu Mursím, dne 8. července 2012 vydal nový prezident dekret, kterým nařídil obnovení rozpuštěného Lidového shromáždění (tedy dolní komory parlamentu), jež se mělo podle dekretu v nejbližších dnech sejít a vykonávat svou funkci až do doby, než proběhnou předčasné parlamentní volby. Následujícího dne Nejvyšší ústavní soud vydal nařízení, kterým zrušil platnost tohoto prezidentova dekretu a tím potvrdil své dřívější rozhodnutí nařizující rozpuštění Lidového shromáždění.¹⁷⁴

Toto Mursího rozhodnutí mělo svou odezvu také v egyptské mediální sféře, zejména pokud jde o státem vlastněná média. Podle některých jde dokonce o zcela zásadní událost, na jejímž základě se státní média musela rozhodnout, na čí stranu se

¹⁷⁴ IFES, 19. 7. 2012, dostupné na: <http://www.ifes.org/Content/Publications/Articles/2012/Cataloging-Changes-in-Egypt.aspx>.

postaví: zda budou stát za novým prezidentem anebo za vojenskou garniturou a Nejvyšším ústavním soudem, neboť (jak již bylo zmíněno v podkapitole o egyptském tisku) do té doby byla státní média navyklá stát na straně toho, kdo byl zrovna u moci a k Muslimskému bratrstvu zaujímat převážně postoj negativní. Není proto překvapením, že v době „souboje o moc“ mezi vojenským vedením (které stálo v čele země od pádu Mubárakova režimu) a nově zvoleným prezidentem (který nyní oficiálně přebral moc) si státní média nebyla zcela jistá, na které straně se vlastně nacházejí.¹⁷⁵

Tuto událost budeme zkoumat v denících vydaných 9. a 10. července a v týdeníku z 15. července.

List *Al-Ahrám* na první straně vydání z 9. července informuje o prezidentově rozhodnutí obnovit parlament a rovněž zmiňuje mimořádnou schůzi vojenského vedení svolanou Husajnem Tantáwím. Článek tvrdí, že „*stranické síly odmítly návrat parlamentu, neboť to [tj. prezidentův dekret] považují za chybný krok, který ohrožuje nezávislost soudů.*“ Naopak strany an-Núr a Svoboda a spravedlnost podle autora článku prezidentovo rozhodnutí podporují.¹⁷⁶ Oproti předpokladům téma Mursího dekretu zabírá na titulní straně poměrně malou plochu, z čehož můžeme usoudit, že dané události nepřikládá redakce velký význam. Ani uvnitř listu téma není podrobně rozebíráno.

Zato vydání z 10. července obsahuje větší množství textu k tématu. Na první straně je to článek o stanovisku Nejvyšší rady ozbrojených sil, která „*nepřikročí k žádným mimořádným opatřením.*“ Článek cituje oficiální prohlášení vydané SCAF, podle něhož má Nejvyšší ústavní soud právo vydávat rozhodnutí, tudíž i rozhodnutí o rozpuštění Lidového shromáždění. V textu je zdůrazněno, že Nejvyšší rada ozbrojených sil „*nikdy neporuší Ústavní dodatky ani zákony země a naopak je bude dodržovat ku prospěchu národa.*“¹⁷⁷ Rovněž zde nalezneme článek o schůzce Klubu soudců, které se zúčastnil velký počet představitelů soudní moci. Účastníci tohoto jednání se shodli na tom, že prezidentovo rozhodnutí „*představuje zjevný útok na Nejvyšší ústavní soud a odpadlictví od legitimacy v této zemi.*“ Podle soudců jde o hrozbu pro zákon země a

¹⁷⁵ *Al-Džazíra*, „Egypt: Morsi, the Military and the Media,“ The Listening Post, [video]. Staženo 26. 10. 2012. Dostupné na <<http://www.youtube.com/watch?v=cEYNgdbHIY0>>.

¹⁷⁶ AL-BITARÍQ, Ahmad; AL-BAHÍ, Ibrahim; FUÁD, Muhammad. Mursí rozhoduje o návratu Madžlis aš-Ša‘b; Nejvyšší [ústavní soud] pořádá mimořádnou schůzi. *Al-Ahrám*. 9. 7. 2012, roč. 136, č. 45871, s. 1.

¹⁷⁷ ŠA‘BÁN, Mamdúh. SCAF: Věříme, že všechny instituce budou respektovat nařízení Ústavních prohlášení. *Al-Ahrám*. 10. 7. 2012, roč. 136, č. 45872, s. 1.

nezávislé soudnictví a „*soudci nikomu nedovolí, aby se povyšoval nad zákon.*“ Text cituje předsedu Klubu soudců Ahmada az-Zanda, podle něhož soudci dali prezidentovi 32 hodin na rozmyšlenou, zda svůj dekret vezme zpět či nikoli.¹⁷⁸

Titulní strana *Al-Misrí al-jaum* z 9. července věnuje událostem spjatým s prezidentem více prostoru než *Al-Ahrám* toho dne – celou polovinu strany. Autor jednoho z článků označuje prezidentovo rozhodnutí o obnově činnosti Lidového shromáždění za „*nečekané překvapení.*“ Článek dává stejný prostor oběma stranám, cituje tedy jak odpůrce prezidentova rozhodnutí (především z řad soudců), tak stoupence dekretu (Muslimské bratrstvo, jehož generální tajemník „*neočekává, že dojde ke sporu mezi prezidentem a vojenským vedením*“).¹⁷⁹ Další článek na titulní straně popisuje spor mezi Muslimským bratrstvem a saláfisty, kteří se dohadují o tom, jaké prezidentské pravomoci by měla ústava zaručovat.¹⁸⁰

Na první straně deníku *Al-Misrí al-jaum* z 10. července nalezneme článek o tématu, v němž Nejvyšší ústavní soud tvrdí, že jeho „*rozhodnutí jsou závazné pro všechny představitele moci*“. Text obsahuje vyjádření prezidentova mluvčího, podle něž je Mursího dekret v souladu se zákony, neboť jeho „*rozhodnutí obnovuje činnost Lidového shromáždění jen dočasně*“ (tj. do doby provedení nových parlamentních voleb) a popřel existenci sporu mezi prezidentem a soudci. Následuje zmínka o jednání Klubu soudců a článek se také zaměřuje na reakci Lidového shromáždění, resp. jeho předsedy Al-Katátíniho. Ten rozhodnutí prezidenta vítá a Lidové shromáždění se podle něj sejde ještě toho dne.¹⁸¹ Z článku je tedy patrné podobné stanovisko jako z textu ve vydání předchozího dne: *Al-Misrí al-jaum* dává prostor oběma stranám sporu a nelze tedy jednoznačně říci, že by se přikláněl ke stoupencům ani k odpůrcům Mursího dekretu.

Al-Wafd v článku na titulní straně vydání 9. července označuje (stejně jako *Al-Misrí al-jaum*) prezidentův krok za překvapivý. Podtitulek článku obsahuje citace několika lidí, kteří dekret Mursího odsuzují: „*Právní zdroj: Ústava nepovoluje vydání takového dekretu. Akbará: Mubarak by si nikdy nedovolil takový dekret vydat. [Abdul Muna'ím]Zamzam: Je to počátek střetu se soudní mocí. Unie ochránců revoluce:*

¹⁷⁸ AL-FAQQA, 'Imád. Egypťští soudci odmítají rozhodnutí o návratu Lidového shromáždění. *Al-Ahrám*. 10. 7. 2012, roč. 136, č. 45872, s. 1.

¹⁷⁹ NESG. Mursí rozpoutává konfrontaci s vojskem a [Nejvyšším ústavním] soudem. *Al-Misrí al-jaum*. 9. 7. 2012, roč. 9, č. 2948, s. 1.

¹⁸⁰ AL-QARNIŠÁWÍ, Šajmá'. Spory mezi Bratrstvem a saláfisty ohledně pravomocí prezidenta v ústavě. *Al-Misrí al-jaum*. 9. 7. 2012, roč. 9, č. 2948, s. 1.

¹⁸¹ 'ABDALHAMÍD, Házim. Prezident a Lidové shromáždění tváří v tvář soudcům. *Al-Misrí al-jaum*. 10. 7. 2012, roč. 9, č. 2949, s. 1.

Neuznáváme Mursího prezidentem.“ Z textu článku se pak dozvíme pouze názory těch, kteří prezidentův dekret považují za nelegální a protiústavní rozhodnutí, a to z řad soudců, právníků či univerzitních profesorů práva. Prostřednictvím citací určitých osob je na několika místech článku čtenář téměř vyzýván k tomu, aby podal stížnost proti prezidentovu dekretu: „*Poradce Fatahí Ragab, bývalý předseda zákonodárné rady Lidového shromáždění, řekl (...) že právem SCAF či jakéhokoli občana je předložení stížnosti k ústavnímu soudu.*“¹⁸²

Článek v deníku *Al-Wafd* z 10. července popisující reakci veřejnosti na prezidentovo rozhodnutí. Text obsahuje poměrně silné výrazy jako „*celý egyptský lid a všechny politické, soudní, kulturní i filozofické síly vyjádřily své znepokojení z prezidentova rozhodnutí (...), které znamená vraždu soudní moci.*“ Podle ekonomických odborníků došlo v důsledku politického napětí k poklesu finančních rezerv ze zahraničí a pokles na burze činí 11 miliard egyptských liber. „*Zdroj uvnitř vlády*“ řekl, že vláda odmítá prezidentovo rozhodnutí, protože na něj neměl právo. Článek zmiňuje žaloby, které od právníků obdržel Nejvyšší ústavní soud a které požadují zrušení dekretu či dokonce odsouzení prezidenta. Svaz ochránců revoluce požádal Nejvyšší radu ozbrojených sil, aby odvolala Mursího z jeho funkce. Text popisuje také sérii demonstrací, které proběhly na protest proti prezidentovu dekretu.¹⁸³ Článek se k Mursímu staví jednoznačně kriticky, neboť je jednostranný, dává prostor pouze hlasům kritizujícím prezidentovo rozhodnutí. Neobsahuje žádné vyjádření druhé strany sporu.

Titulní strana deníku *Al-Hurrija wa'l-^cadála* z 9. července jako obvykle obsahuje několik fotografií a titulků různých velikostí: „*Prezident rozhodl o návratu parlamentu.*“ „*Mursí: předčasné volby během do šedesáti dnů od proběhnutí referenda o ústavě.*“ „*Sto dní tváří v tvář třiceti letům.*“¹⁸⁴ „*Bratrstvo a politické síly jsou jedna ruka, co se týká realizace prezidentského plánu [sta dní], budování Egypta a odstranění pozůstatků minulého režimu.*“¹⁸⁵ Na třetí straně deníku pak nalezneme článek s podtitulkem „*Politické síly: Dekret je krokem prezidenta k převzetí všech svých*

¹⁸² RÁDÍ, Ahmad; ABDALMUN^cIM, Džuhád; ABDALMADŽÍD, Násir; AL-GHAZZÁLÍ, Júsuf; ŠA^cBÁN, Muhammad. Prezident zadržel státní zákon. Mursí navrátil Lidové shromáždění a vstoupil tak do bitvy s vojskem. *Al-Wafd*. 9. 7. 2012, roč. 26, č. 7918, s. 1.

¹⁸³ ŠA^cBÁN, Wahíd; ABÚŠÁMA, ^cAbdarrahím; AL-GHAZZÁLÍ, Júsuf. Nejvyšší ústavní soud: Naše rozhodnutí jsou závazná pro všechny. *Al-Wafd*. 10. 7. 2012, roč. 26, č. 7919, s. 1.

¹⁸⁴ Tento titulek odkazuje k plánu „Sto dní“. Třicet let je odkazem na třicetileté období režimu bývalého prezidenta Husního Mubáraka, jehož vláda podle všeobecného mínění stojí za vznikem oněch pěti problémů, které by měl plán „Sto dní“ vyřešit.

¹⁸⁵ *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 9. 7. 2012, roč. 1, č. 256, s. 1.

pravomocí. Al-Katátiní [předseda parlamentu] vyzval parlament ke schůzce,“ který vydání prezidentova dekretu prezentuje jako pozitivní a zcela legální krok v rámci Mursího uplatňování pravomocí. Podle autorů článku tím Mursí poskytl pomoc Lidovému shromáždění, což politici oceňují. V článku je citován předseda Poradní rady (tedy horní komory parlamentu) Ahmad Fahmí, který „*prezidentovo rozhodnutí vítá,*“ a dále také předseda Lidového shromáždění Muhammad Sa^cd Al-Katátiní, podle něhož dekret „*potvrzuje respektování právního státu a státních institucí.*“¹⁸⁶

Deník *Al-Hurrija wa'l-^cadála* z 10. července obsahuje na sedmé straně článek odkazující se na oficiální prohlášení prezidentova mluvčího. Podle něj „*prezidentovo rozhodnutí není v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího ústavního soudu,*“ neboť prezidentovo rozhodnutí je stejně suverénní, jako bylo rozhodnutí Nejvyšší rady ozbrojených sil (jedná se o rozhodnutí, které vydal SCAF v březnu 2011 o uspořádání parlamentních voleb).¹⁸⁷ Další článek na této straně cituje zahraniční deníky: podle listu *The Times* „*Mursí dokazuje, že má své pravomoci pevně ve svých rukou*“ a podle deníku *The Washington Post* je prezidentův dekret „*vyjádřením snahy vymanit se z vlivu armády.*“¹⁸⁸ Na následující dvoustraně se nachází rozsáhlý článek hledající odpovědi na „*pět horkých otázek*“ okolo prezidentova rozhodnutí, přičemž za každou otázkou následuje několik odstavců obsahujících argumenty, které jsou podpořeny vyjádřením různých osob, převážně z řad politiků i soudců. První otázka se zabývá tím, zda je dekret ústavní a zákonný; druhá se zamýšlí nad tím, zda by reakce občanů mohla vést k vojenskému převratu; třetí otázkou je, zda má prezident pravomoc stáhnout rozhodnutí o rozpuštění parlamentu; čtvrtá otázka se táže, zda se prezidentův dekret dotýká nezávislosti soudců; poslední otázka se ptá, zda rozhodnutí povede ke konfliktu mezi prezidentem a armádou. Z celého textu vyplývá, že (stejně jako další články v tomto vydání deníku *Al-Hurrija wa'l-^cadála*) jeho autoři jednoznačně stojí na straně prezidenta a jeho rozhodnutí o obnově Lidového shromáždění podporují.¹⁸⁹

V týdeníku *Watání* z 15. července bychom text o prezidentově dekretu hledali marně. Titulní straně nicméně dominuje článek, který se věnuje tématu sepisování

¹⁸⁶ AL-BÁSIL, Radžab; HASÍN, Muhammad. Prezident pomáhá Lidovému shromáždění. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 9. 7. 2012, roč. 1, č. 256, s. 3.

¹⁸⁷ MUSTAFA, Jusra. Právem prezidenta je zrušení, odložení nebo stažení předchozího rozhodnutí. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 10. 7. 2012, roč. 1, č. 257, s. 7.

¹⁸⁸ ^cABDALFATÁH, ‘Uljá’. Návrat parlamentu je odvážným rozhodnutím prezidenta. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 10. 7. 2012, roč. 1, č. 257, s. 7.

¹⁸⁹ WADNÁN, Mu^ctaz; MUHÍJJADDÍN, Karím; ABÚ ZAJD, Ahmad; CHALÍL, Sámí^ca; AL-BATÁWÍ, Fátima. Pět horkých otázek ohledně prezidenta a návratu parlamentu. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 10. 7. 2012, roč. 1, č. 257, s. 8 a 9.

návrhu ústavy a to zejména v souvislosti s článkem II. Tento článek návrhu ústavy hovoří o možném zavedení islámského práva. Autor znepokojeně konstatuje, že „*podřízenost Bohu místo lidem opět vyvolává velkou krizi.*“¹⁹⁰ Na třetí straně narazíme na článek zabývající se snahou Muhammada Mursího o zavedení programu na zlepšení ekonomiky země. Nový ekonomický plán je v textu prostřednictvím citací odborníků kritizován jako „*příliš teoretický a postrádající princip jeho provedení a financování.*“¹⁹¹

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE TŘETÍHO:

Značný rozdíl v postojích jednotlivých periodik k dekretu prezidenta republiky je tentokrát mezi deníky *Al-Misri al-jaum* a *Al-Wafd*. Prvně jmenovaný deník dává prostor oběma názorům (tedy jak zastáncům dekretu, tak jeho odpůrcům) a lze říci, že se do jisté míry snaží o objektivní pohled. To bychom však na druhou stranu mohli interpretovat i jako určitou nejistotu, na čí stranu se přiklonit, faktem nicméně zůstává, že Mursí není v tomto článku v *Al-Misri al-jaum* jednostranně kritizován ani přehnaně vychvalován. Deník *Al-Wafd* zaujal jiný postoj a poskytuje jednoznačně více prostoru kritickým hlasům. Citováním odpůrců stávících se k dekretu kriticky až nepřátelsky dává deník najevo i svůj vlastní nesouhlas s prezidentovým rozhodnutím.

Zbývající tři periodika nevěnují vydání Mursího dekretu takovou pozornost jako výše zmíněné deníky. Článek v deníku *Al-Ahrám* nechává (podobně jako *Al-Misri al-jaum*) přibližně stejný prostor oběma názorovým stranám, ovšem text vyznívá „opatrně,“ zejména jde-li o hodnocení vydání prezidentova dekretu. Autoři jako by si byli vědomi toho, jak velkou kontroverzi dekret na veřejnosti vyvolal, ale zároveň nechtějí (nebo si nesmějí dovolit) otevřeně kritizovat Mursího. V článcích z následujícího dne je však patrný mírně výraznější postoj: autoři se v otázce legitimacy Mursího dekretu přiklání spíše k názorům kritizujících prezidentovo rozhodnutí a stojí na straně Nejvyšší rady ozbrojených sil. Deník *Al-Ahrám* v této otázce tedy vykazuje „schizofrenní“ postoj, jako by se nemohl rozhodnout, zda stojí na straně prezidenta Mursího jakožto oficiálně nejvyšší autority v zemi, nebo na straně Nejvyšší rady ozbrojených sil jakožto vojenské autority, na jejíž straně až doposud deník stál. List *Al-Hurrija wa'l-^ladála* konstatuje, že prezidentovo rozhodnutí je bezpochyby pozitivní

¹⁹⁰ MILÁK, Madžda. Ústavodárné shromáždění dokončuje článek II, rozhodnutí může vše zvrátit do bodu nula. *Wataní*. 15. 7. 2012, roč. 54, č. 2638, s. 1.

¹⁹¹ SULAJMÁN, Amání; LABÍB, Fádí; FARDŽALLÁH, Kátrín. Experti zavádějí projekt ekonomické obrody. *Wataní*. 15. 7. 2012, roč. 54, č. 2638, s. 4.

krok, o jiných názorech není ani zmínka. Týdeník *Wataní* se o prezidentovu dekretu nezmiňuje a hlavní pozornost zaměřuje na otázku článku II nové ústavy, čímž navazuje na vydání z 8. července (viz. předchozí podkapitola), kde toto téma rovněž hrálo hlavní roli.

3.1.4 Týden čtvrtý: Hillary Clintonová v Egyptě

Jedním z prvních významných zahraničních diplomatů, kteří navštívili nově zvoleného prezidenta Muhammada Mursího, byla americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová. V Káhiře se sešla nejprve 14. července 2012 s Mursím a druhý den následně s velitelem Nejvyšší rady ozbrojených sil Husajnem Tantáwím. Návštěva americké diplomatky vyvolala odezvu egyptské veřejnosti ve formě pouličních demonstrací.¹⁹²

O káhirské návštěvě Hillary Clintonové se dočteme v denících z 15. července a v týdeníku vydaném 22. července. Pro dosažení dostatečného počtu analyzovaných periodik budou také zkoumány také deníky vydané 22. (*Al-Ahrám*) a 23. (*Al-Misri al-jaum*, *Al-Wafd*, *Al-Hurrija wa'l-^cadála*) července, v nichž se články zaměřují na rostoucí problémy (zejména spjatými s přerušováním dodávek elektřiny), se kterými se země v této době potýkala.

Na titulní straně deníku *Al-Ahrám* vydaného 15. července najdeme o návštěvě Hillary Clintonové článek, který pokračuje na straně čtvrté. Text začíná informací, že hnutí „Mlčící většina“ a další politická revoluční uskupení zorganizovali protesty před americkou ambasádou a na káhirském letišti. Demonstranti vyzvali egyptský lid, aby povstal proti pokračujícímu vměšování se USA do vnitřních záležitostí Egypta. Organizátoři protestů „obvinili americkou administrativu z toho, že se snaží vrazit klín mezi lid a armádu, a že cílem Američanů je rozdělit egyptský národ a uskutečnit sen Izraele skrze realizaci projektu Velký Blízký východ.“ Americká ambasáda v Káhiře podle autorů článku odpověděla, že dění v ulicích chápou jako součást demokracie, kdy „každý má právo na svobodu názoru a USA tuto svobodu respektují.“¹⁹³ Je vhodné podotknout, že svým prostorovým umístěním na stránce tento článek naznačuje, že se

¹⁹² Hillary Clinton meets Egypt leader Mohammed Mursi. *BBC*. 14. 7. 2012. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18840168>.

¹⁹³ AL-DŽAMAL, Džílán; UMRÁN, Ibrahím. Pochody v Káhiře na protest proti návštěvě Clintonové. *Al-Ahrám*. 15. 7. 2012, roč. 136, č. 45877, s. 1.

nejedná o hlavní zprávu dne. Tou je spíše článek o tom, že Mursí se zúčastnil slavnostního vyznamenání úspěšných absolventů policejní akademie.

V listu *Al-Ahrám* z 22. července se na první straně nachází článek o tom, že „vláda Kamála al-Ganzúrího se rozhodla čelit problémům elektřiny a chleba a přijala okamžitá opatření.“ V rámci úspory energie bylo rozhodnuto o používání úsporných žárovek na veřejné osvětlení a také byla podepsána dohoda s Královstvím Saúdské Arábie o výměně elektrického proudu. Vedle ministra elektřiny je v textu citován také ministr pro rozvoj, jehož ministerstvo rozhodlo o zvýšení kvality chleba tím, že bude upraveno jeho složení.¹⁹⁴ Ministr rovněž popřel, že by se chystalo zvýšení ceny tohoto nového chleba.¹⁹⁵ V tomto článku je vidět snaha dokázat, že vláda problémy řeší a je aktivní.

Deník *Al-Misrí al-jaum* se 15. července návštěvě Hillary Clintonové v Egyptě věnuje pouze na čtvrté straně jedním článkem, který informuje o demonstracích okolo prezidentského paláce. Zde podle textu protestují bývalí zaměstnanci továrny Mopco, která byla zavřena na konci roku 2011 a požadují, aby Mursí vydal nařízení ke znovuotevření této továrny. Větší část článku se však věnuje druhé demonstraci, kterou zorganizovali koptové na protest proti návštěvě americké ministryně zahraničí. Protestující požadují zejména zastavení americké hmotné pomoci, která jde podle nich „na podporu teroristických skupin jako je Muslimské bratrstvo.“ Článek cituje anglicky psaná hesla, která měli demonstranti na svých transparentech: „Hillary Clintonová: d'áble, vrať se do své země! Nech Egyptány na pokoji!“ a rovněž uvádí citaci organizátora protestu Wadžíba Ja^cqúba. Zpráva neobsahuje vyjádření žádné jiné osoby.¹⁹⁶

Na první straně deníku *Al-Misrí al-jaum* z 23. července se objevil článek o „krizi obklopující prezidenta.“ Autor článku konstatuje, že i přes zavedení programu „Sto dní“ se v zemi „zhoršuje vyhrocení krizí v sektoru služeb.“ Článek popisuje protesty nespokojených obyvatel, k nimž došlo na různých místech země v důsledku neustálých

¹⁹⁴ V Egyptě se prodává několik druhů chleba (přesněji chlebových placek, u nás známých jako „libanonský chléb“), z nichž ten nejlevnější prodávaný na ulici je často velmi nekvalitní a podle slov mého učitele arabštiny v Káhiře jsou do něj údajně někdy neúmyslně přimíchány nepoživatelné suroviny (třísky, kamínky). Podle zkoumaného článku byl poměr surovin chleba upraven následovně: 60 % domácí mouka, 30 % dovážená mouka a 10 % kukuřice.

¹⁹⁵ HIDŽÁZÍ, as-Sa^cid; ZUHRÁN, Sahir. Přijetí okamžitých opatření pro vyřešení problémů s elektřinou a chlebem. *Al-Ahrám*. 22. 7. 2012, roč. 136, č. 45884, s. 1.

¹⁹⁶ RAMZA, Husajn. Demonstrace okolo prezidentského paláce: Koptové povstali proti návštěvě Clintonové, zaměstnanci továrny Mopco vstoupili do stávk. *Al-Misrí al-jaum*. 15. 7. 2012, roč. 9, č. 2954, s. 4.

výpadků dodávek elektrického proudu. Text hovoří také o tzv. „*nepokojích žízně*“, které vypukly v souvislosti s přerušением dodávek pitné vody a s nedostatečným odstraňováním odpadků z ulic. V této souvislosti je také řečeno, že problémem se zabývá předseda vlády Al-Ganzúrí, který slíbil urychlené postavení továren na zpracování odpadu. Článek cituje rovněž ministra financí Mumtáze as-Sa'ída, který deníku sdělil, že vláda se zabývá navázáním smluv se zahraničními společnostmi zabývajícími se odpadem.¹⁹⁷ Text je napsán poměrně střízlivě, neobjevují se v něm žádné hodnotící prvky.

Titulní strana *Al-Wafd* z 15. července pokrývá téma americké návštěvy hned dvěma články. První z nich referuje opět o demonstracích okolo prezidentského paláce, kde „*političtí aktivisté i občané požadují, aby se americká administrativa přestala vměšovat do egyptských záležitostí, zejména pokud jde o krizi kolem Lidového shromáždění a otázky zahraniční pomoci.*“ Článek zmiňuje anglicky psané transparenty (k výše zmíněným přidává ještě: „*Egypt nebude dalším Irákem!*“) a cituje pouze jednoho z demonstrantů, kterým je koptský lékař Gamíl 'Abíd.¹⁹⁸ Druhý článek se nese v podobném duchu: cituje Muhammada Ramadána, generálního tajemníka Unie ochránců revoluce, který vyjadřuje svůj nesouhlas s návštěvou americké diplomatky. Podle něj je pravým cílem návštěvy zajištění amerických zájmů v Egyptě.¹⁹⁹

Ve vydání listu *Al-Wafd* z 23. července se na první straně objevil článek informující o přístupu zodpovědných orgánů ke krizi dodávek elektřiny. Podle textu ministr elektřiny tvrdí, že zodpovědnost za situaci nenese pouze ministerstvo elektřiny, ale i další orgány, zejména ministerstvo ropného průmyslu. Ministr vidí příčinu krize také ve špatné bezpečnostní situaci, která umožňuje výskyt krádeží a rabování, nicméně nabízí řešení v podobě zvýšení výkonu dvou elektráren v okolí Káhiry.²⁰⁰

Al-Hurrija wa'l-'adála z 15. července na titulní straně nabízí několik fotografií a titulků lákající čtenáře na články, která se nacházejí uvnitř listu, přičemž hlavními tématy je účast prezidenta na summitu Africké unie a rovněž jeho přítomnost na slavnosti vyznamenání čerstvých policistů. Co je však pro nás důležité, je absence

¹⁹⁷ ABDALWAHHÁB, Muhammad. Krize 100 dní obklopuje prezidenta. *Al-Misri al-jaum*. 23. 7. 2012, roč. 9, č. 2962, s. 1.

¹⁹⁸ ABDALMADŽÍD, Násir; CHALÍFA, Abdalcháliq; TÁHIR, Núra; ŠA'ÁBÁN, Abdalwaháb. Dáblice v prezidentském hradě: Demonstranti obklíčili palác na protest proti Clintonové. *Al-Wafd*. 15. 7. 2012, roč. 26, č. 7923, s. 1.

¹⁹⁹ NESG. Unie ochránců revoluce považuje návštěvu za podezřelou. *Al-Wafd*. 15. 7. 2012, roč. 26, č. 7923, s. 1.

²⁰⁰ CHAJRA, 'Imád; MUSTAFA, Siná'. Ministerstvo elektřiny vyvěšuje bílou vlajku. Ministr: Na vině je špatná bezpečnostní situace. *Al-Wafd*. 23. 7. 2012, roč. 26, č. 7930, s. 1.

jakéhokoli článku, který by zmiňoval návštěvu americké ministryně zahraničí v Egyptě. Novinám dominuje téma Mursího účasti na africkém summitu a domácí zpravodajství z politické scény. Jméno Hillary Clintonové či zmínku o pouličních protestech namířených proti její návštěvě bychom však v tomto vydání hledali marně.²⁰¹

V listu *Al-Hurríja wa'l-^cadála* z 23. července najdeme text, který se vyjadřuje k faktu, že dosud nebyla ustanovena nová vláda. Článek se staví kriticky k současné vládě, která podle autora může za nestabilitu v zemi, neboť „*má pasivní roli v zavádění programu pěti balíčků navrženého prezidentem.*“²⁰² Text cituje předsedu strany Svoboda a spravedlnost, který v (ne)činnosti současné vlády vidí příčinu krize a nespokojenosti obyvatelstva. Autor dále cituje předsedu hnutí Misrná (Náš Egypt), člena komise pro dovršení revoluce a rovněž mluvčího strany an-Núr. Tito všichni se shodují na tom, že prezident by neměl s vytvořením nové vlády otálet a měl by oznámit alespoň jméno nového premiéra, neboť „*mlhavá atmosféra okolo sestavování vlády přispívá k pocitu nejistoty v ulicích Egypta.*“ Text obsahuje dokonce vyjádření, že „*opoždění vyhlášení nové vlády dává dojem, že k žádné podstatné změně v rámci politické situace země od chvíle zvolení prezidenta nedošlo.*“²⁰³ Článek naznačuje mírnou kritiku na hlavu prezidenta za jeho pasivitu při vyhlášení nové vlády, ovšem hlavní vlna kritiky je mířena na současnou vládu, která nedokáže problémy efektivně řešit a proto je nutné co nejdříve vyhlásit vládu novou.

V týdeníku *Wataní* z 22. července se o návštěvě americké ministryně dočteme v článku na čtvrté straně. Ten je pojat jiným stylem, než s jakým jsme se setkali u deníků. V úvodu text informuje o tom, že „*egyptští a američtí podnikatelé napjatě očekávají výsledek prvního setkání Hillary Clintonové s Muhammadem Mursím, neboť na pořadu jednání je také několik ekonomických témat.*“ Následují vyjádření dvou osob: inženýr Husajn Subúr, předseda organizace sdružující egyptské podnikatele, hovoří o budoucnosti americko-egyptských ekonomických vztahů. Dále je citován Mustafa As-Sa^cíd, bývalý ministr financí, podle něhož mají vztahy mezi Egyptem a USA zásadní význam pro egyptskou ekonomiku, neboť „*USA mohou Egyptu dopomoci k půjčce*

²⁰¹ *Al-Hurríja wa'l-^cadála*. 15. 7. 2012, roč. 1, č. 262.

²⁰² Jedná se o plán „Sto dní“, který zahrnuje zavedení změn, jež mají vést k vyřešení pěti klíčových problémů.

²⁰³ WADNÁN, Mu^ctaz. Lid chce novou vládu. *Al-Hurríja wa'l-^cadála*. 23. 7. 2012, roč. 1, č. 270, s. 7.

*z mezinárodních finančních institucí a rovněž představují odbytiště egyptských produktů na větší světový trh.*²⁰⁴

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE ČTVRTÉHO:

Deníky *Al-Misri al-jaum* a *Al-Wafd* o návštěvě Hillary Clintonové v Káhiře informují v podobném duchu: zaměřují se pouze na pouliční demonstrace namířené proti této diplomatické návštěvě. Články necitují jiné osoby než účastníky či organizátory protestů. Mírně odlišný přístup lze zaznamenat v textu deníku *Al-Ahrám*, kde článek také popisuje protesty, ale zároveň (jako jediný z analyzovaných periodik) cituje i „druhou stranu“ – americkou ambasádu v Egyptě. Poněkud překvapivý postoj zaujal deník *Al-Hurrija wa'l-^cadala*, který se o návštěvě ani slovem nezmiňuje. Na základě tohoto poznatku můžeme říci, že deník se vyhýbá informování o jakýchkoli protestech a kritikách namířených proti prezidentovi či nejednoznačných událostech, které by jakkoli mohly poškodit obraz Mursího v očích veřejnosti. Týdeník *Wataní* pak zaujímá zcela jiný přístup k referování o události. Setkání americké ministryně s prezidentem Mursím je „záminkou“ pro článek o ekonomických vztazích mezi oběma zeměmi, přičemž autor článku pomocí citací dvou ekonomů hodnotí udržování dobrých vztahů jako zcela nezbytné pro efektivní fungování egyptské ekonomiky.

3.1.5 Týden pátý: Mursí jmenuje nového premiéra

Přesně měsíc po vyhlášení oficiálního výsledku prezidentských voleb, tedy 24. července 2012, pověřil prezident Muhammad Mursí sestavením nové vlády do té doby nepříliš známého politika Hišáma Qandíla. Ten zastával od pádu režimu Husního Mubáraka funkci ministra zavlažování a nyní se stal nejmladším premiérem v historii Egypta. Zahraniční komentátoři označili Mursího volbu za apolitickou vzhledem k faktu, že Hišám Qandíl nepatřil k žádné politické skupině. Očekávalo se od něj, že právě svou nezávislostí a technokratickou osobností přispěje ke stabilizaci neklidné politické situace.²⁰⁵

Tuto událost budeme zkoumat v denících vydaných následujícího dne (tj. 25. července) a v týdeníku z 29. července. Součástí této části bude také analýza deníků z 29. července, které se věnují převážně chystanému jmenování nové vlády.

²⁰⁴ LABÍB, Fádí. Egyptsko-americké ekonomické vztahy mezi grantem a čerpáním investic. *Wataní*. 22. 7. 2012, roč. 54, č. 2639, s. 4.

²⁰⁵ Egypt names Hisham Qandil as new prime minister. *BBC*. 24. 7. 2012. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18969742>.

Deník *Al-Ahrám* se ve vydání z 25. července tématu věnuje na titulní straně. Článek informuje o tom, že prezident Mursí pověřil Hišáma Qandíla sestavením nové vlády a cituje proslav nového premiéra z tiskové konference, kde sdělil, že prioritou nového kabinetu bude naplnění cílů revoluce 25. ledna 2011 a zrealizování „Plánu sta dní.“ Dále oznámil, že *„jeho vláda bude vládou technokratů, přičemž hlavním kritériem při výběru ministrů bude jejich kompetence pro daný obor.“* Qandíl se podle autora článku vyjádřil rovněž k práci ministerstva vnitra, které doposud *„učinilo velký pokrok ve svém rozvoji.“* Následně text cituje Jásira ^cAlího, tiskového mluvčího prezidenta země, který zdůvodňuje Mursího volbu nového premiéra: *„Výběr premiéra proběhl na základě intenzivních rozhovorů a jednání tak, aby byla vybrána nezávislá vlastenecká osoba.“* Článek zmiňuje také setkání prezidenta s neúspěšným prezidentským kandidátem Muhammadem Salímem al-^cAwú a s ministrem dopravy Galál Mustafou as-Sa^cídem, s nimiž hovořil o *„budoucím směřování země a problémech dopravy.“*²⁰⁶

Vydání z 29. července deníku obsahuje článek o schůzce pověřeného premiéra s prezidentem, kde Qandíl předložil prezidentovi *„výsledky rozhovorů se 40 lidmi.“* Podle textu se již projednávání jmen nových ministrů chýlí ke konci a nová vláda by měla být oznámena ve čtvrtek. Článek zmiňuje také reakci Qandíla na otázku ohledně kritiky v médiích namířené proti němu: *„má náruč je otevřená; kdo zastává nějakou veřejnou funkci, musí být trpělivý a shovívavý.“*²⁰⁷ Hned pod tímto článkem se nachází text o chystané návštěvě americké obchodní delegace, v němž je citován americký poradce ministryně zahraničí Mike Hammer. Na dotaz, jak jsou USA spokojeny s vedením země, poukázal na nedávnou návštěvu Hillary Clintonové a uvedl, že *„USA mají dobré úmysly a ochotu spolupracovat s nově zvolenou demokratickou vládou.“*²⁰⁸

Na první straně deníku *Al-Misrí al-jaum* z 25. července najdeme článek, v němž autor Mursího volbu předsedy vlády označuje za překvapivý krok: *„Prezident pověřil doktora Hišáma Qandíla sestavením vlády, aby tak veřejné mínění překvapil výběrem mladíka, který za sebou nemá politickou kariéru.“* Z této formulace, která nového premiéra popisuje jako nezkušeného mladíka, je cítit mírný údiv nad prezidentovým jmenováním zrovna tohoto muže do funkce ministerského předsedy. Text dále obsahuje

²⁰⁶ MÁDŽID, Amání; FARHÁT, Ahmad. Ministr zavlažování pověřen sestavením nové vlády. *Al-Ahrám*. 25. 7. 2012, roč. 136, č. 45887, s. 1.

²⁰⁷ AL-BAHÍ, Ibrahim. Oznámení nové vlády ve čtvrtek. *Al-Ahrám*. 29. 7. 2012, roč. 136, č. 45891, s. 1.

²⁰⁸ NESG. Washington je spokojený s jednáním Mursího a Bratrstva. *Al-Ahrám*. 29. 7. 2012, roč. 136, č. 45891, s. 1.

citaci z prvního proslovu premiéra Qandíla z tiskové konference (podobné pasáže jako v deníku *Al-Ahrám* – kromě Qandílova hodnocení práce ministerstva vnitra). Článek cituje celkem čtyři osoby: kromě premiéra také prezidentova mluvčího, ministra vnitra a neúspěšného prezidentského kandidáta Muhammada Salíma al-^cAwú, „o němž se spekulovalo jako o možném budoucím viceprezidentovi, avšak speciálně pro *Al-Misrí al-jaum* sdělil, že o této možnosti s ním prezident během jejich společné schůzky nehovořil.“²⁰⁹

Deník *Al-Misrí al-jaum* z 29. července obsahuje na první straně článek o plánovaném jmenování nové vlády, k němuž by mělo dojít ve čtvrtek 2. srpna. Článek zmiňuje některá jména kandidátů, o kterých se spekuluje jako o potenciálních ministrech – zmíněn je například ministr vnitra Muhammad Ibrahim, který pravděpodobně ve své funkci setrvává. Prezidentovo jméno je zmíněno pouze v souvislosti s tím, že se „podílí na sestavování vlády prostřednictvím četných konzultací.“²¹⁰ Hned pod tímto článkem se nachází text o demonstracích před prezidentským palácem. Příčinou protestů je nespokojenost Egypťanů s tím, že „jsou přehlíženy jejich požadavky“ a podle textu také proběhla demonstrace před kanceláří pro stížnosti, která musela být bezpečnostními složkami před protestanty uzavřena.²¹¹

Noviny *Al-Wafd* jdou v hodnocení prezidentova výběru premiéra ještě dále než *Al-Misrí al-jaum*. Článek ve vydání z 25. července již ve svém titulku hovoří o „šokujícím výběru,“ čímž označuje Mursího rozhodnutí o pověření Qandíla premiérem. V úvodu je text poměrně strohý, pouze informuje o Qandílově jmenování do nové funkce a podobně jako dva předchozí deníky cituje jeho proslov na tiskové konferenci. Druhá polovina článku však dává prostor dalším osobám: „Řada politiků upozorňuje na fakt, že politické inklinace nového premiéra jsou neznámé, a že i on sám je osobou neznámou; jedině, co je o něm známé, je jeho plnovous.“ Zde se jedná o jasnou narážku na Qandílovu nevyjasněný vztah s Muslimským bratrstvem, neboť plnovous je jedním ze znaků Bratrstva. Dále „řada politiků“ podle autora článku kritizuje Mursího za jeho výběr, protože „dal přednost člověku důvěry před člověkem zkušenosti,“ tedy že Mursí do funkce premiéra dosadil muže, jehož předností je jeho loajálnost, na úkor někoho,

²⁰⁹ ABDALHALÍM, Chálid; KÁMIL, Mansúr; AD-DACHÁCHINÍ, Fathíja. Překvapení od Mursího: Premiér daleko od politiky. *Al-Misrí al-jaum*. 25. 7. 2012, roč. 9, č. 2964, s. 1. (Poznámka k překladu názvu článku: jde o doslovný překlad, „daleko od politiky“ je poukazem na apolitický charakter nového premiéra, na fakt, že nikdy nepatřil k žádné politické straně a je chápán spíše jako technokrat či úředník.)

²¹⁰ KÁMIL, Mansúr; AD-DACHÁCHINÍ, Fathíja. Nová vláda bude oznámena ve čtvrtek. *Al-Misrí al-jaum*. 29. 7. 2012, roč. 9, č. 2968, s. 1.

²¹¹ JÚSUF, Ahmad; RAMZA; Husajn; MUHAMMAD, Wá'il. Sřety před prezidentským palácem mezi demonstranty a bezpečností. *Al-Misrí al-jaum*. 29. 7. 2012, roč. 9, č. 2968, s. 1.

jehož předností by byly politické zkušenosti. Článek vzápětí uvádí, že „*zdroj uvnitř Muslimského bratrstva popřel jakékoli vztahy mezi Qandilem a Bratrstvem.*“ Autor článku dále popisuje, jak se Qandilovi „ *podařilo uprchnout před zraky novinářů zadními dveřmi ze sídla vlády*“ poté, co se dozvěděl o svém jmenování do funkce, aby se dostavil na setkání s prezidentem Mursím. Na úplný závěr text poznamenává, že podle finančních analytiků způsobilo Qandilovo jmenování premiérem propad na burze a zhoršení ekonomiky země.²¹²

Ve vydání z 29. července se na titulní straně deníku *Al-Wafd* objevily dva články vztahující se k novému premiérovi. Jeden z nich informuje o probíhajících rozhovorech a jednáních s cílem obsadit ministerské resorty vhodnými kandidáty, přičemž je poukazováno na trvajícím odkládání. Text cituje pověřeného premiéra Qandila, který se vyjadřuje k průběhu sestavování nového vládního kabinetu. Je zde uvedena také Qandilova reakce na štvavou mediální kampaň namířenou proti němu. Jedná se tedy o podobný text jako vyšel stejného dne v deníku *Al-Ahrám* (viz. výše). Nelze říci, že by z tohoto textu vyplýval hodnotící postoj deníku vůči Qandilovi nebo Mursímu.²¹³ Druhý článek na této straně cituje oficiální prohlášení strany Wafd, která potvrdila své dřívější odmítnutí podílení se na nové vládě. Důvodem odmítnutí je to, že „*současné přechodné období potřebuje homogenní vládu, která má jednotný postoj k záležitostem Egypta,*“ což podle strany návrh kandidátů na posty ministrů nespňuje. Na konci prohlášení je zdůrazněno, že strana „*bude vždy oporou tomu, co přináší prospěch národu a občanovi, a bude daleka od všech úzkých stranických prospěchů.*“ Přestože text neobsahuje hodnotící prvky, z jeho obsahu vyplývá, že je poměrně kritický k nově jmenovanému premiérovi i k návrhu ministrů.²¹⁴

Článek vztahující se k analyzované události najdeme v deníku *Al-Hurríja wa'l-‘adála* z 25. července na třetí straně. Po krátkém úvodu informujícím o tom, že Mursí pověřil Hišáma Qandila sestavením kabinetu, následuje vyjádření „*politických a stranických osob, které daly najevo svou radost ohledně prezidentovy volby premiéra, neboť podle nich tato volba splňuje Mursího slib, že vybere osobu vlasteneckou, nezávislou, schopnou a zkušenou, patřící ke generaci mladých.*“ Článek je výčtem výroků Hišáma Qandila z tiskové konference, kde se vyjadřoval k plánovanému

²¹² ABDALMADŽÍD, Násir, AD-DÍN ABDALLÁH, Saláh. Šokující výběr: Hišám Qandil pověřen sestavením vlády. *Al-Wafd*. 25. 7. 2012, roč. 26, č. 7932, s. 1.

²¹³ ABDALMADŽÍD, Násir. Nová vláda bude známa ve čtvrtek. *Al-Wafd*. 29. 7. 2012, roč. 26, č. 7935, s.1.

²¹⁴ ABDALMADŽÍD, Násir. Al-Wafd se odmítá podílet na nové vládě. *Al-Wafd*. 29. 7. 2012, roč. 26, č. 7935, s. 1.

průběhu sestavování vlády („*bude koordinováno s prezidentem*“), k prioritám budoucího kabinetu („*realizace prezidentova programu 'Plánu sto dní,' dosažení cílů revoluce*“) a zdůrazňuje potřebu „*spolupráce v týmovém duchu*.“²¹⁵

V deníku *Al-Hurrija wa'l-^l-adála* z 29. července se na třetí straně dočteme o pokračujících rozhovorech premiéra Qandíla s kandidáty na posty ministrů. V textu je zdůrazněno, že ministerstva nebudou přidělována na základě příslušnosti k té či oné politické straně, ale že rozhodujícím faktorem budou „*kompetence a schopnosti jednotlivých kandidátů*.“ Text dále zmiňuje jména možných kandidátů některých ministerských postů, přičemž strana Svoboda a spravedlnost zatím navrhla dva své kandidáty. Prezidentovo jméno je v článku zmíněno pouze v souvislosti s jeho schůzkou s premiérem, kdy projednávali sestavování kabinetu.²¹⁶

Týdeník *Wataní* z 29. července se o nově pověřeném premiérovi Hišámu Qandílovi nevyjadřuje. Zaměříme-li se na osobu Muhammada Mursího, najdeme o něm zmínku v článku uvnitř anglicky psané přílohy na deváté straně. Jedná se o rozhovor s Mariz Tardos, novinářkou, profesorkou a autorkou knihy *Muslim Brotherhood in Contemporary Egypt*. Tardos v rozhovoru odpovídá na otázky jako „*Kam směřuje Egypt, co se týče islamismu?*“, „*Povede nárůst vlivu Muslimského bratrstva k rozdělení národa?*“ atp., přičemž kritizuje praktiky Muslimského bratrstva, kterými si získává moc, zejména tendenci k překrucování koránských výroků a k populismu (jako příklad uvádí Mursího slib jmenovat viceprezidentem kopta: „*Co si ale takový koptský viceprezident počne? Bude mít vůbec nějakou autoritu?*“). Na dotaz, co by měli příslušníci náboženských menšin dělat, nabádá novinářka kopty, aby se vstoupili do veřejného a politického života a „*připojili se k liberálním a občanským silám*.“²¹⁷ Na desáté straně se jméno Mursí objevuje v článku, který popisuje ekonomické problémy, které Egypt sužují od pádu Mubárakova režimu. Článek cituje profesora ekonomie Muhtara aš-Šarífa, který za nelepšící se ekonomickou situaci vidí neschopnost a neochotu Muslimského bratrstva („*k němuž prezident Mursí patří*“) zajistit efektivní financování programu, který má ekonomiku postavit na nohy (protože „*islamisté odmítají půjčku od Mezinárodního měnového fondu*“).²¹⁸

²¹⁵ AL-BÁSIL, Radžab; CHALÍL, Sámíjja; AL-BATÁWÍ, Fátima; MUHAMMAD, Hajtham. Prezident jmenuje Hišáma Qandíla premiérem. *Al-Hurrija wa'l-^l-adála*. 25. 7. 2012, roč. 1, č. 272, s. 3.

²¹⁶ AL-BÁSIL, Radžab; AL-ABŮS, ^uUmrú. Oznámení vlády ve čtvrtek. *Al-Hurrija wa'l-^l-adála*. 29. 7. 2012, roč. 1, č. 276, s. 3.

²¹⁷ AL-FARÍS, Robeir. Muslimské bratrstvo zblízka. *Wataní*. 29. 7. 2012, roč. 54, č. 2640, s. 9.

²¹⁸ AJJÚB, Mírvat; LABÍB, Fádí. Zoufale potřebujeme stabilitu. *Wataní*. 29. 7. 2012, roč. 54, č. 2640, s. 10.

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE PÁTÉHO:

Z deníku *Al-Ahrám* se tentokrát dozvíme pouze výroky nového předsedy vlády Hišáma Qandíla a prezidentova mluvčího Jásira °Alího, přičemž si povšimneme zejména pochvalných slov Qandíla adresovaných ministerstvu vnitra. To *Al-Misrí al-jaum* je nápaditější jak v počtu citovaných osob (ty jsou čtyři), tak v hodnocení prezidentovy volby nového premiéra: Mursího krok je charakterizován jako „překvapivý“ a Qandíl je v článku označen dokonce za „mladíka bez politické kariéry,“ z čehož je cítit mírný nesouhlas s prezidentovým činem. Ještě dále v hodnocení jde deník *Al-Wafd*, který k popisu Mursího volby premiéra používá spojení „šokující výběr.“ Článek pak cituje „řadu politiků“ a jejich ústy přichází s teorií (založenou na existenci Qandílova plnovousu), že Hišám Qandíl je ve skutečnosti – navzdory své proklamované apolitičnosti – členem Muslimského bratrstva. Autor článku věnuje (nepřiměřeně velkou) pozornost Qandílovu „úprku před zraky novinářů“ ze sídla vlády. Jde o snahu naznačit, že je premiér zbabělý? Je také zajímavé poznamenat, že *Al-Wafd* často neuvádí přesné jednoznačné zdroje: hovoří o „zdroji uvnitř Muslimského bratrstva,“ o „řadě politiků“ apod. Prezident Mursí podle autora tohoto článku „nedostal svým slibům“ – je tedy vyobrazen jako nespolehlivý či nedůvěryhodný člověk.

Protikladem listu *Al-Wafd* v otázce Mursího výběru premiéra je deník *Al-Hurrija wa'l-°adála*. V článku zde jsou citovány „politické a stranické osoby,“ které na rozdíl od těch zmíněných výše Mursího volbu plně schvalují a Mursí podle nich svůj slib splnil. Příliš nízký věk nového premiéra, který *Al-Misrí al-jaum* a *Al-Wafd* vnímají jako negativní aspekt, autoři článku v *Al-Hurrija wa'l-°adála* zcela převracejí a chápou jej jako přednost, neboť má tak blíže k mládeži, „patří ke generaci mladých.“ Deník tak za prezidentovým rozhodnutím jednoznačně stojí a podporuje jej.

Týdeník *Wataní* tentokrát o rozebíraném tématu, tedy o volbě Hišáma Qandíla premiérem, nemluví vůbec. Na příkladu dvou článků, které zmiňují alespoň prezidenta Mursího, jsme však poukázali na negativní postoj k Muslimskému bratrstvu a částečně i k prezidentovi (byť v menší míře).

3.1.6 Týden šestý: Premiér jmenuje nové ministry

Jednání o sestavování nové egyptské vlády probíhalo od chvíle, kdy tímto úkolem prezident Mursí pověřil Hišáma Qandíla. V posledních červencových dnech premiér Qandíl předložil seznam jím navržených ministrů a nový kabinet poté 2. srpna 2012 složil slavnostní přísahu před prezidentem republiky. Výběr ministrů vyvolal

v egyptské veřejnosti kritiku směřovanou hlavně na Muhammada Mursího. Ten totiž po svém zvolení do úřadu sliboval, že ve vládě bude mít zastoupení ženy a koptové; v novém kabinetu však nakonec byly pouze dvě ministryně, z nichž jedna byla křesťanka. Armáda si navíc ponechala vliv v klíčových ministerstvech; ministrem obrany byl jmenován Husajn Tantáwí.²¹⁹

Sestavování nového kabinetu ministrů budeme zkoumat v denících vydaných 2. a 5. srpna a v týdeníku vydaném 5. srpna.

V deníku *Al-Ahrám* z 2. srpna na první straně nalezneme článek, který nás informuje o tom, že je již známo složení nové vlády. Podle Jásira Ālího by ministerský kabinet měl toho dne složit přísahu před prezidentem a Mursí se následně zúčastní zasedání vlády a poté pozve ministry na *ifiár* (slavnostní ramadánovou večeři). Průběh sestavování vlády popisuje autor článku jako „závod s časem,“ čímž jako by chtěl zdůraznit heroický výkon Qandíla v časovém presu. Text suše konstatuje, že saláfistická strana an-Núr „oznámila své stažení a neúčast na nové vládě“ a odmítla nabízený post ministra životního prostředí a na vládě se tedy podílet nebude, neboť „jí bylo vyčleněno pouze jedno ministerstvo.“²²⁰

Deník *Al-Ahrám* z 5. srpna informuje o schůzce prezidenta s vedením bezpečnostních a vojenských složek. Prezident Mursí se během schůzky vyjádřil k roli ozbrojených složek v událostech lednové revoluce 2011, kterou označil za pozitivní, neboť „stáli jste po boku lidu a znáte cenu obětování se pro něj, byli jste a budete strážci mírového přechodu k civilní moci.“²²¹ Vedle tohoto rozsáhlejšího textu najdeme kratší článek o „prvním dni nové vlády.“ Autor textu zmiňuje projednávání návrhů týkajících se zejména zdravotnictví a zvýšení pracovních příležitostí.²²²

Článek na titulní straně deníku *Al-Misrí al-jaum* z 2. srpna má přibližně stejný rozsah jako výše uvedený text ze stejného dne v listu *Al-Ahrám*, obsahuje však více informací – především jména jednotlivých nových ministrů. Text rovněž informuje o straně an-Núr, přičemž její neochota podílet se na vládě je označena jako „bojkot saláfistů.“ Článek zmiňuje i její plánovanou tiskovou konferenci, na níž stranické

²¹⁹ New Egyptian cabinet sworn in by President Mursi. *BBC*. 2. 8. 2012. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-19075291>.

²²⁰ ABDALKARÍM, Āsám. Qandílova vláda dnes složí přísahu před prezidentem. An-Núr se stahuje. *Al-Ahrám*. 2. 8. 2012, roč. 136, č. 45895, s. 1.

²²¹ NESG. Mursí: Egypt vstupuje do nového období s ústavním zákonem a střídáním moci. *Al-Ahrám*. 5. 8. 2012, roč. 136, č. 45898, s. 1.

²²² NESG. Z prvního dne nové vlády. *Al-Ahrám*. 5. 8. 2012, roč. 136, č. 45898, s. 1.

vedení podá vysvětlení svého rozhodnutí. Kromě tohoto odmítavého činu se dovídáme také o další kritické reakci na nový kabinet: „*klub soudců (...) chce čelit jmenování Ahmada Mekky na post ministra spravedlnosti.*“ Prezidentovo jméno je v článku zmíněno pouze v souvislosti s tím, že „*nový kabinet vykoná přísahu před prezidentem Muhammadem Mursím,*“ a dále, že se prezident sešel „*v rámci svých porad s Muhammadem Salímem al-^cAwí*“ (jehož jméno zmínil deník i v článku z předchozího týdne – viz. výše).²²³

V deníku *Al-Misrí al-jaum* z 5. srpna se dočteme o postojích jednotlivých ministrů k hospodářským problémům, kterým země čelí. Citován v textu je například ministr elektřiny, který se vyjadřuje ke krizi týkající se trvajících přerušování dodávek elektřiny a slibuje „*neprodlené zavedení plánu na vyřešení tohoto problému.*“ Také prohlášení ostatních ministrů zmíněných v článku svědčí o snaze najít řešení krizí. Prezident Mursí je v tomto textu zmíněn pouze v souvislosti s tím, že mu byl ministrem památkové péče předložen seznam problémů této oblasti a prezident „*slíbil jejich vyřešení.*“²²⁴ Článek neříká nic konkrétního, je pouze výčtem problémů, ale mnoho konkrétních řešení nenabízí, spíše je pouze slibováno.

Deník *Al-Wafd* zmiňuje v článku z 2. srpna osobu prezidenta Mursího tentokrát častěji než ostatní periodika. Text začíná citací jeho výroků směřovaných k nové vládě, přičemž prezident „*nařídil vládě pracovat na realizaci jeho [tj. Mursího] volebního programu, s nímž se pustil do prezidentských voleb*“ (hovoří o programu „Sto dní“). Autor článku dále uvádí, že „*mluvčí prezidenta odmítl komentovat, proč nebyla zveřejněna jména nových ministrů obrany a spravedlnosti.*“ To je poměrně zvláštní informace s ohledem na to, že *Al-Misrí al-jaum* jméno nového ministra spravedlnosti zná. Článek se podobně jako ostatní deníky věnuje některým ministrům, zejména si všímá faktu, kdo v novém kabinetu přetrval ve své funkci z minulé vlády a kdo do funkce přichází zcela nově.²²⁵

Dne 5. srpna se na stránkách listu *Al-Wafd* dočteme o krizi dodávek elektrického proudu, které se projevuje již také v průmyslovém sektoru. Článek se převážně zaměřuje na protestní akci, kterou zorganizovalo hnutí „Neplatíme.“ To během své veřejné demonstrace vyzvalo Egyptany k tomu, aby tento měsíc neplatili poplatky za

²²³ KÁMIL, Mansúr; AD-DACHÁCHINÍ, Fathíja; ŠUQÍ, Hišám; ABDALHALÍM, Chálid; SANHÚRÍ, Muhammad. Qandílova vláda spatřuje světlo světa. *Al-Misrí al-jaum*. 2. 8. 2012, roč. 9, č. 2972, s. 1.

²²⁴ AL-^cATÍFA, Sulajmán. Vládní varování tváří v tvář krizi. *Al-Misrí al-jaum*. 5. 8. 2012, roč. 9, č. 2975, s. 1

²²⁵ FAJJÁD, Násir; ABDALMADŽÍD, Násir. Mursí dnes předsedá první schůzi nové vlády v prezidentském sídle. *Al-Wafd*. 2. 8. 2012, roč. 28, č. 1483, s. 1.

elektřinu a pitnou vodu, neboť tak chtějí vyzvat vládu, aby se problémem aktivně zabývala. Prezidentovo jméno zde však zmíněno není.²²⁶

Noviny *Al-Hurrija wa'l-^cadála* informují na třetí straně vydání ze dne 2. srpna o dokončení procesu sestavování vlády, přičemž „počet ministerských resortů dosahuje čísla 33“ (naproti tomu deník *Al-Misri al-jaum* hovoří ve svém článku o 35 resortech). Zvláštní je technická poznámka z průběhu jednání o potenciálních ministrech: „premiér Qandíl nepoužívá telefonickou komunikaci s kandidáty z důvodu utajení informací a vyhnutí se sdělovacím prostředkům,“ jako by autor článku premiéra omlouval z možného neodpovídání na telefonáty či si chtěl naklonit čtenáře sdělením důvěrného detailu. Článek poměrně detailně popisuje některé vybrané resorty a uvádí jména nových ministrů. O straně an-Núr a jejím odmítnutí nabízeného postu nenajdeme zmínku. V některých pasážích text používá poměrně pompézní či populistické formulace, zejména pokud jde o výroky některých ministrů: „budou pracovat na tom, aby se Egypt posunul kupředu,“ či „vyjádřil naději, že lid a vláda se budou navzájem podporovat (...) dokud se loď nevrátí na bezpečnou zem.“ O Muhammadu Mursím článek hovoří v souvislosti s plánovanou přísahou ministrů a také se zmiňuje o jeho zásahu v situaci, kdy došlo ke sporům ohledně výběru některých ministrů: „ministerské resorty, které byly předmětem sporů ze strany premiéra či veřejnosti (...) rozhodl tento obtížný úkol prezident Mursí a pomohl tak sestavování vlády dovést do konce.“²²⁷

V listu *Al-Hurrija wa'l-^cadála* vydaném 5. srpna se na páté straně dočteme o krizi dodávek elektrického proudu, která zemi několik týdnů sužuje. V textu jsou citováni odborníci vyjadřující se k otázce příčin krize a jejímu možnému řešení. Podle profesora Káhirske univerzity je důvodem přerušování dodávek proudu technické potíže elektráren, které nemají dostatek paliva, jsou přetíženy, nedostatečně udržovány a podíl na vině má i výjimečně horké léto. Na druhou stranu ředitel výzkumného centra Sádátovy akademie vidí příčinu krize v „politické hře příznivců kontrarevoluce.“²²⁸

Týdeník *Wataní* z 5. srpna tentokrát (oproti vydáním z předchozích týdnů) informuje o analyzované události hned na první straně. Nová vláda podle článku porušuje slib, že bude obsahovat „ministry z řady specializovaných technokratů“ tím, že čtyři noví ministři (médií, mládeže, práce a bydlení) patří ke straně Svoboda a

²²⁶ AZ-ZIJÁD, Ahmad; MUSTAFA, Saná'u; ABDALHAMÍD, Muhammad. Krize elektřiny se stěhuje do průmyslu. *Al-Wafd*. 5. 8. 2012, roč. 26, č. 7941, s. 1.

²²⁷ AL-ABÚZ, ^cUmrú. Finální dokončení sestavování Qandílova kabinetu. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 2. 8. 2012, roč. 1, č. 280, s. 3.

²²⁸ CHALÍL, Sámíja; AL-BATÁWÍ, Fátima. Přerušování elektřiny: Příčiny a řešení. *Al-Hurrija wa'l-^cadála*. 5. 8. 2012, roč. 1, č. 283, s. 5.

spravedlnost, a ministrem obrany je Husajn Tantáwí, velitel SCAFu. Vláda také vykazuje „pokles zastoupení žen a koptů ve vládě“ na dvě ministryně oproti tomu, co bylo slibováno (text uvádí i jména oněch dvou žen). Dále autor článku popisuje reakce strany Ghad ath-thaurá, která nabádá k trpělivosti a zdrženlivosti při hodnocení výkonnosti správy prezidenta Mursího, protože od jeho zvolení uběhlo teprve pouhých třicet dní. Na druhou stranu text cituje Mustafu al-Labáda, ředitele Centra východních strategických studií, dle něhož sestava nové vlády „zklamala očekávání mnoha pozorovatelů a dokonce i Mursího stoupenců (...) neboť všechny prezidentovy sliby se vypařily.“ Ředitel soudí, že úspěch prezidenta i vlády závisí na tom, zda se dostaví „hmatatelné zlepšení ekonomické situace, které pocítí každý občan země.“ Autor článku za hlavní výzvu, jemuž nový kabinet čelí, považuje zajištění ekonomické stability země a obnovení zahraniční důvěry investorů. Nejtěžším úkolem vlády bude „čelení svému předchůdci.“ Článek uzavírá citace britských novin (není uvedeno přesně, o které se jedná) a autor dodává, že „přítomnost mnoha prvků z bývalého režimu v nové vládě a nesmrtelnost generála Tantáwího je jasným důkazem rovnováhy sil mezi armádou a Muslimským bratrstvem.“²²⁹

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY TÝDNE ŠESTÉHO:

Deník *Al-Ahrám* tentokrát nabízí čtenáři informace o složení vlády, přičemž zmiňuje i některá jména nových ministrů. Prezident Mursí v článku vystupuje pouze v roli pořadatele slavnostní večeře. Článek se mnohem více věnuje premiéru Qandílovi a jeho „boji“ se sestavováním vlády. Naproti tomu list *Al-Misrí al-jaum* informuje také o kritické reakci na novou vládu, a to ze strany klubu soudců. Rovněž přináší více detailů o straně an-Núr a jejím odmítnutí účasti na vládě, což je označeno jako „bojkot.“ Tento výraz vyvolává dojem nesouhlasu či odporu k něčemu.

Zajímavým výrokem je v článku deníku *Al-Wafd* údaj o tom, že nebyla zveřejněna jména ministrů obrany a spravedlnosti. *Al-Misrí al-jaum* nás však o ministru spravedlnosti informuje a týdeník *Wataní* pro změnu uvádí jméno ministra obrany. Tento fakt naznačuje, že *Al-Wafd* byl zřejmě mylně (či nedostatečně) informován. Povšimnout si můžeme také toho, že deník *Al-Wafd* v titulku analyzovaného článku jako jediný z periodik používá jméno „Mursí“ (na rozdíl od ostatních, u nichž dominuje „Qandíl“).

²²⁹ DÁNĀL, Hání. Předvídání a varování po vytvoření nové vlády: Pokles zastoupení žen a koptů, čtyři resorty pro Bratrstvo. *Wataní*. 5. 8. 2012, roč. 54, č. 2641, s. 1.

V článku deníku *Al-Hurrija wa'l-ádala* narazíme na rozpor s tím, co tvrdí deník *Al-Misri al-jaum*, a tím je počet ministerských resortů. Článek se na rozdíl od listů *Al-Ahrám* a *Al-Misri al-jaum* vůbec nezmiňuje o straně an-Núr a jejím odmítnutí nabízeného křesla. Prezident Mursí je v textu zmíněn jako jakýsi moudrý „arbitr sporů,“ který zasáhl v pravou chvíli, aby pomohl premiéru Qandílovi vyřešil obtížnou situaci, v níž se ocitl.

Článek v týdeníku *Wataní* cituje nejprve politickou stranu, která se prezidenta Mursího zastává, a poté dává prostor opačnému názoru. Tím sice vytváří předpoklad pro vyváženost, názor kritizující administrativu země však má mnohem větší prostor. Text opět velmi hovoří o ekonomice (podobně jako tomu bylo v případě článku ze čtvrtého týdne – viz. výše) a hodně je zmiňován Mubárakův režim, který má na politické scéně podle autora článku stále vliv. Úvodní „zklamání nad nesplněním slibů“ také mluví samo za sebe; tento text se k Mursímu staví velmi kriticky.

3.2 Analýza obrazového materiálu

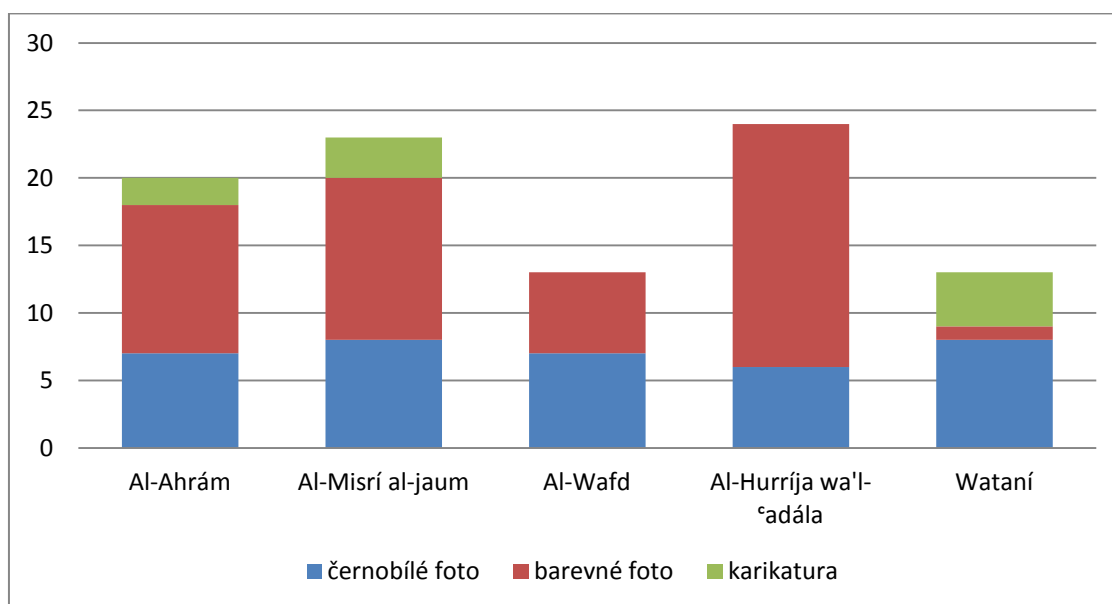
3.2.1 Fotografie

V této části se seznámíme s výsledky obrazové analýzy fotografií. Jak již bylo podrobněji uvedeno v metodologické části, u každého snímku bylo posuzováno následujících osm hodnot: forma obrazové jednotky, úhel záběru, velikost záběru, role, činnost, okolí, vzhled, výraz tváře.

3.2.1.1 FORMA OBRAZOVÉ JEDNOTKY

V metodologické části jsme si stanovili, že analýza fotografií bude probíhat odděleně od analýzy karikatur. Tato kategorie nicméně jako jediná s karikaturami pracuje. Následující graf ukazuje četnost výskytu barevných a černobílých fotografií a kreslených karikatur v jednotlivých tiskovinách (vertikální osa udává vždy počet vydání příslušného periodika, v nichž se zkoumaná charakteristika objevila).

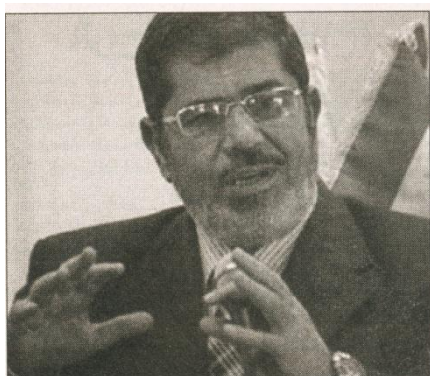
Graf 1: Forma obrazového materiálu

Z grafu vidíme, že výskyt černobílých fotografií je nevyšší v týdeníku *Wataní* (obr. 1), v němž najdeme i nejvíce karikatur. Naopak deníky *Al-Wafd* a *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* nenabízejí ve zkoumaném období žádnou karikaturu. *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* obsahuje největší počet fotografií barevných (obr. 2).

Obrázek 1: Příklad černobílé fotografie (Wataní, 15. 7., s. 4)

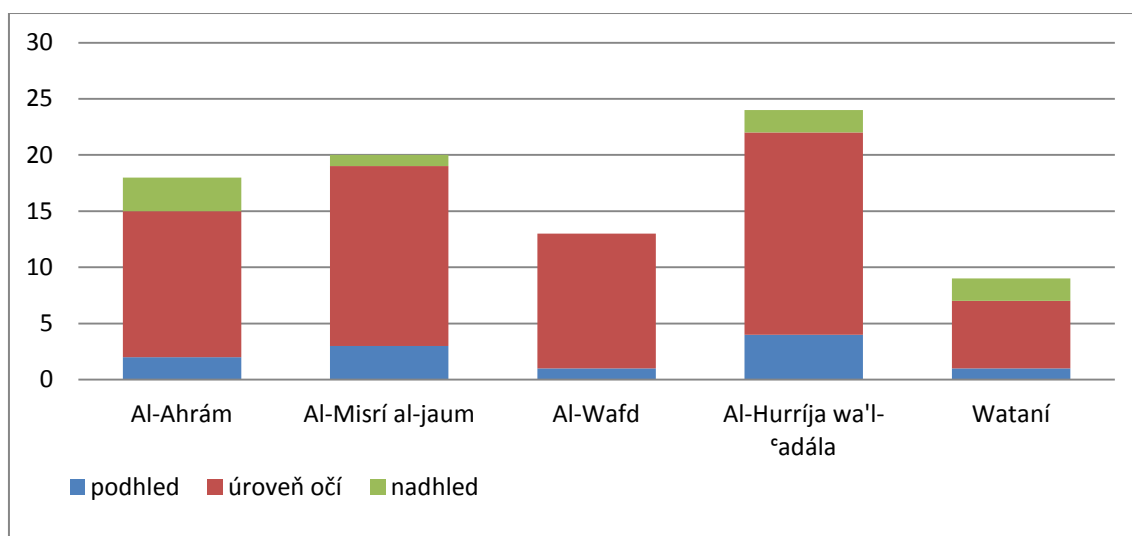
Obrázek 2: Příklad barevné fotografie (Al-Hurrija wa'l-ʿadála, 1. 7., s. 8)

3.2.1.2 ÚHEL ZÁBĚRU

Následující graf ukazuje, z jakého úhlu byl zkoumaný objekt nejčastěji vyfotografován. Záběr osoby v úrovni očí (přímo) dává příjemci obrazového sdělení pocit, že si je se zobrazovanou osobou roven. Naproti tomu zobrazení z podhledu vytváří dojem, že fotografovaná osoba „má navrch“ nad divákem, nadhled naopak může naznačovat podřízenou pozici zobrazovaného vůči příjemci.

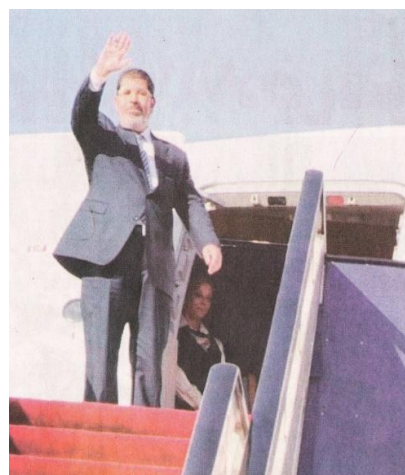
Graf 2: Úhel záběru

Vidíme, že nejrozšířenějším úhlem záběru je zobrazení prezidenta v úrovni očí. Nejvíce fotografií zabraných z podhledu najdeme v deníku *Al-Hurrija wa'l-'adála* (obr. 4) – Mursí je tedy v porovnání s ostatními periodiky poměrně často zobrazen jako osoba „shlížející“ na diváka.

Obrázek 3: Příklad přímého zobrazení (Al-Misrí al-jaum, 1. 7., s. 1)

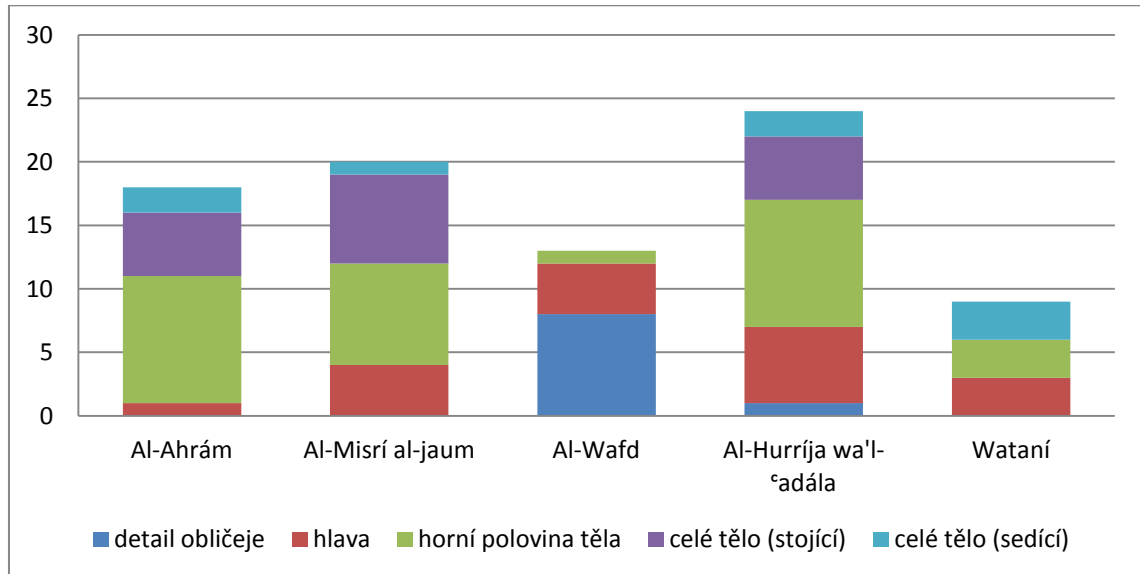
Obrázek 4: Příklad záběru z podhledu (Al-Hurrija wa'l-'adála, 15. 7., s. 7)

3.2.1.3 VELIKOST ZÁBĚRU

Následující graf znázorňuje, jaká část těla byla na fotografiích vyobrazena nejčastěji.

Graf 3: Velikost záběru

Nejčastějším typem velikosti záběru je zobrazení horní poloviny těla prezidenta Mursího – což však neplatí pro deník *Al-Wafd*. V něm narazíme zejména na detailní vyobrazení obličeje (obr. 5), naopak zcela marně bychom na jeho stránkách hledali fotografii zobrazující celé tělo prezidenta Mursího. Naproti tomu deníky *Al-Ahrám* a *Al-Misrí al-jaum* a týdeník *Wataní* nenabízejí ve zkoumaném období žádný detailní záběr obličeje.

Obrázek 5: Příklad detailního záběru obličeje (Al-Wafd, 1. 7., s. 1)

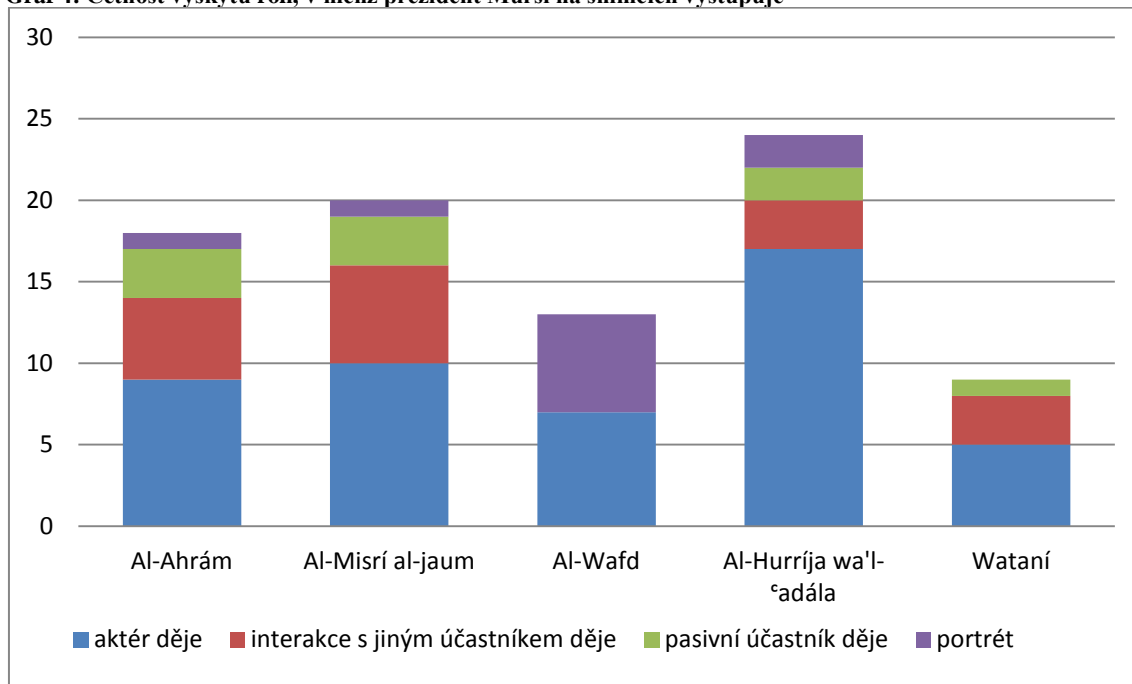
Obrázek 6: Příklad záběru celého těla – sedícího (Wataní, 22. 7., s. 4)

3.2.1.4 ROLE

Prezident Mursí byl na fotografiích vyobrazen v určitých rolích, kterými byl určen jeho vztah k ději probíhajícímu na snímku. Výsledky ukazuje následující graf.

Graf 4: Četnost výskytu rolí, v nichž prezident Mursí na snímcích vystupuje

Ve všech zkoumaných periodikách převažuje zobrazení prezidenta Mursího v roli aktéra děje. Portrét převažuje v deníku *Al-Wafd*, v němž absentují role interakce a role pasivního účastníka. V týdeníku *Wataní* nenajdeme žádné portrétní zobrazení.

Obrázek 7: Příklad pasivní role (Al-Misrí al-jaum, 25. 6., s. 7)

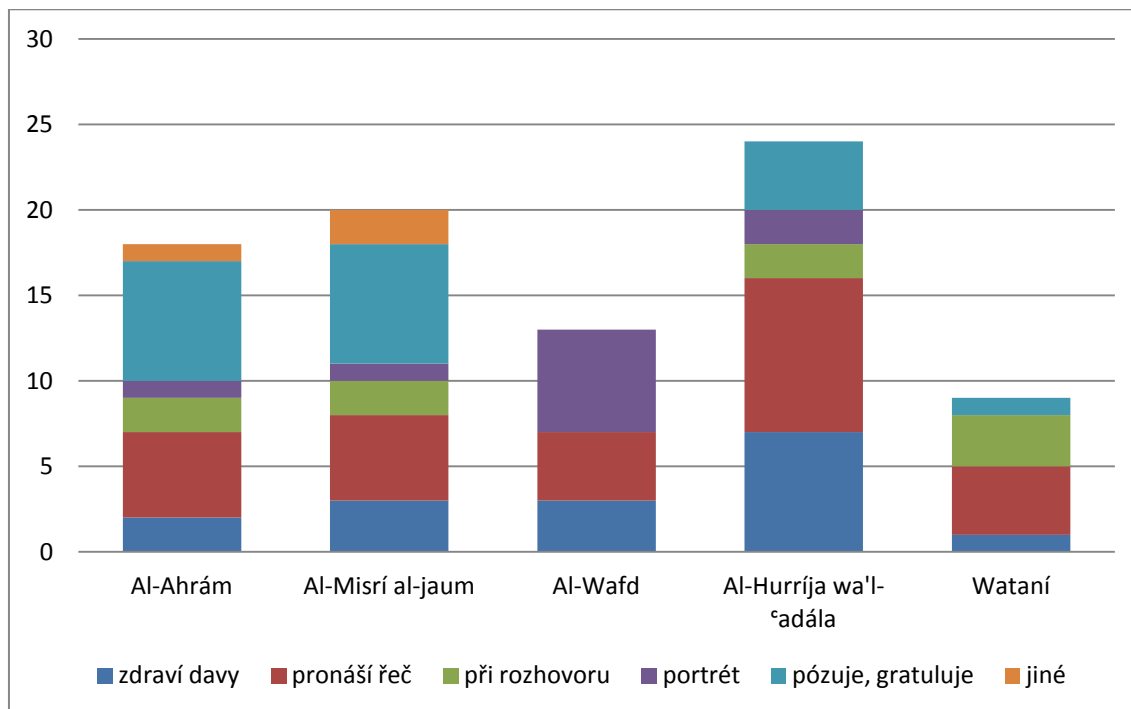
Obrázek 8: Příklad interaktivní role (Al-Ahrám, 2. 8., s. 1)

3.2.1.5 ČINNOST

Zkoumané fotografie zachycují prezidenta Mursího v nejrůznějších situacích. Činnosti, kterým se prezident na jednotlivých snímcích věnuje, znázorňuje další graf.

Graf 5: Činnosti, při nichž je prezident Mursí na fotografiích zachycen

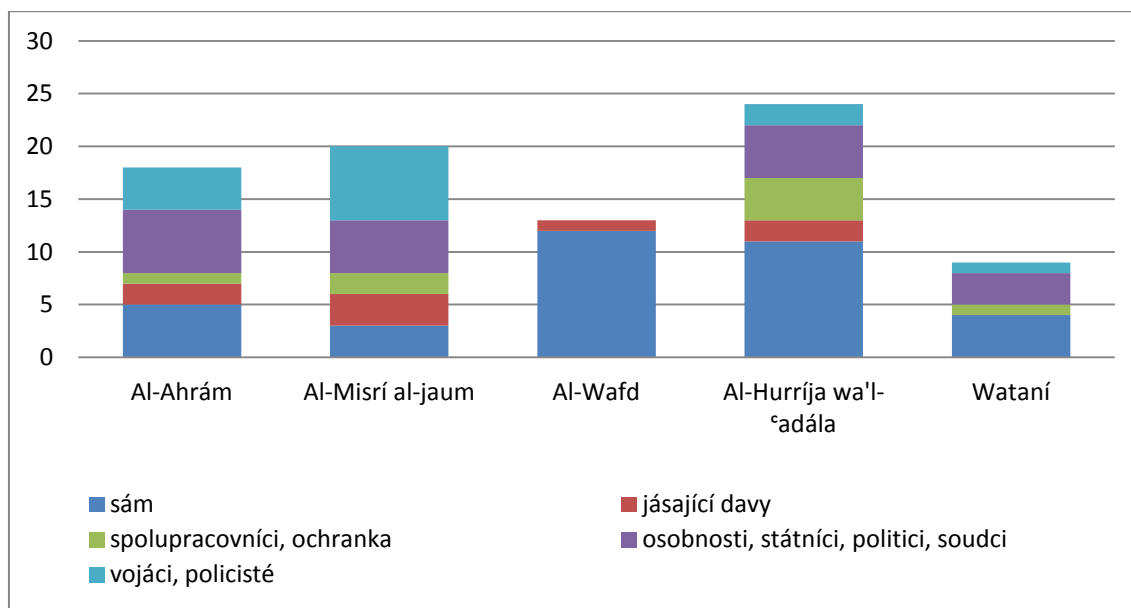
Snímky prezidenta pronášejícího veřejný proslov či mávajícího na davy lidí najdeme ve všech pěti novinách. Při rozhovoru je Mursí zobrazen nejčastěji v týdeníku *Wataní*, naopak v deníku *Al-Wafd* není takto zobrazen na žádné fotografii. Nejvíce portrétů prezidenta najdeme rovněž na stránkách listu *Al-Wafd*, což je ostatně zřejmé již z předchozího grafu, v týdeníku *Wataní* portrét nenajdeme žádný. Noviny *Al-Ahrám* a *Al-Misrí al-jaum* zobrazují Mursího nejčastěji při pózování (většinou šlo o skupinové focení s armádními příslušníky či významnými osobami) a gratulování (obvykle šlo rovněž o vojáky atp., obr. 9).

Obrázek 9: Příklad gratulace (*Al-Misrí al-jaum*, 15. 7., s. 3)Obrázek 10: Příklad veřejného proslovu (*Al-Ahrám*, 25. 6., s. 1)

3.2.1.6 OKOLÍ

Prezident byl na snímku zachycen buď sám, nebo s určitými osobami. Okolí Mursího na záběru znázorňuje další tabulka.

Graf 6: Zobrazení osob v okolí prezidenta Mursího

Všechna analyzovaná periodika nabízejí snímky, na nichž je pouze prezident sám. Nejvíce takových fotografií nalezneme v deníku *Al-Wafd* (obr. 12) a také list *Al-Hurrija wa'l-^ʿadála* jich obsahuje značné množství. Týdeník *Wataní* nenabízí žádný snímek Mursího společně s davem jásajících lidí. Největší počet fotografií zachycujících prezidenta s vojáky či policisty najdeme na stránkách deníků *Al-Misrí al-jaum* a *Al-Ahrám* (obr. 11).

Obrázek 11: Příklad zobrazení Mursího s vojáky (Al-Ahrám, 1. 7., s. 3)

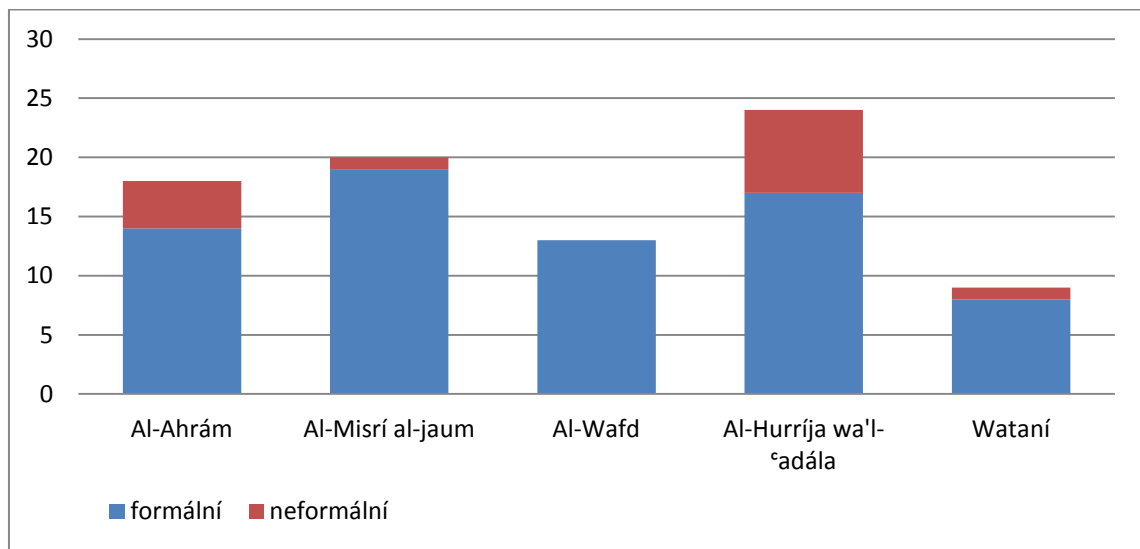
Obrázek 12: Příklad zobrazení prezidenta samotného (Al-Wafd, 25. 6., s. 1)

3.2.1.7 VZHLED

Zkoumanou kategorií byl také vzhled prezidenta – tedy jeho oblečení. Fotografie vyobrazují Mursího buď ve formálním oblečení (v obleku s kravatou) nebo neformálním (bez kravaty). Viz následující tabulka.

Graf 7: Vzhled (oblečení) prezidenta Mursího na fotografiích

V analyzovaných novinách jednoznačně převažuje zobrazení formálního oblečení prezidenta. Neformální vzhled byl nejčastěji vyobrazen na fotografiích v deníku *Al-Hurrija wa'l-ʿadála* (obr. 14), žádný takový snímek naopak nenajdeme v listu *Al-Wafd*.

Obrázek 13: Příklad formálního vzhledu (*Al-Misrí al-jaum*, 1. 7., s. 1)

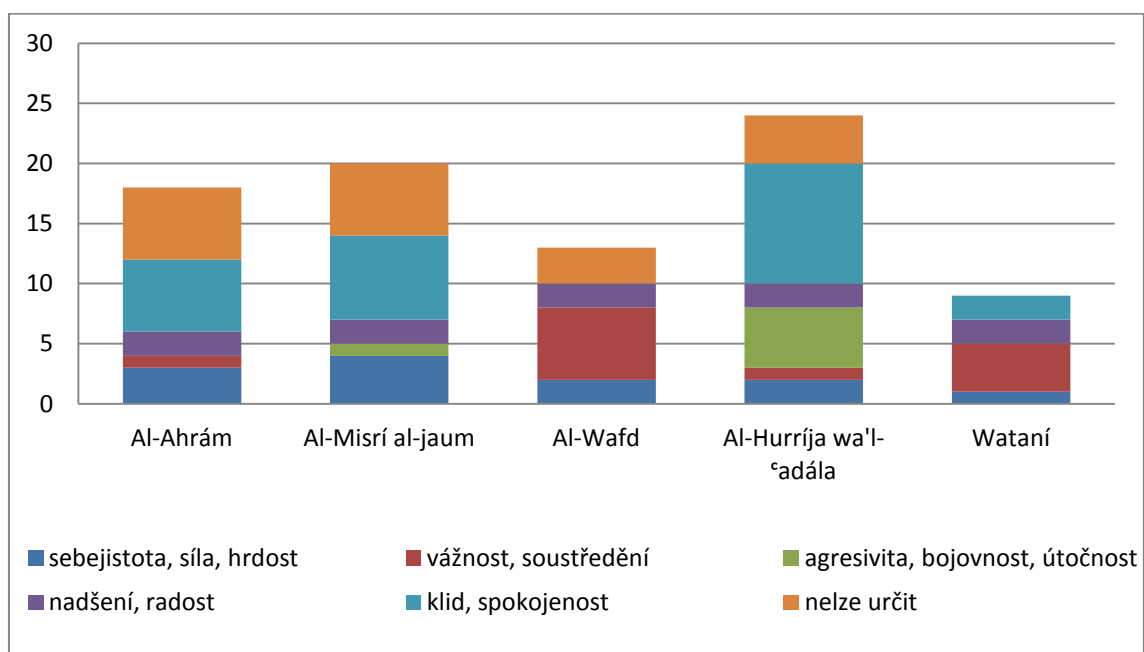
Obrázek 14: Příklad neformálního oblečení (*Al-Hurrija wa'l-ʿadála*, 1. 7., s. 16)

3.2.1.8 VÝRAZ TVÁŘE

Poslední analyzovanou kategorií je výraz tváře prezidenta Mursiho. Výsledky ukazuje následující graf.

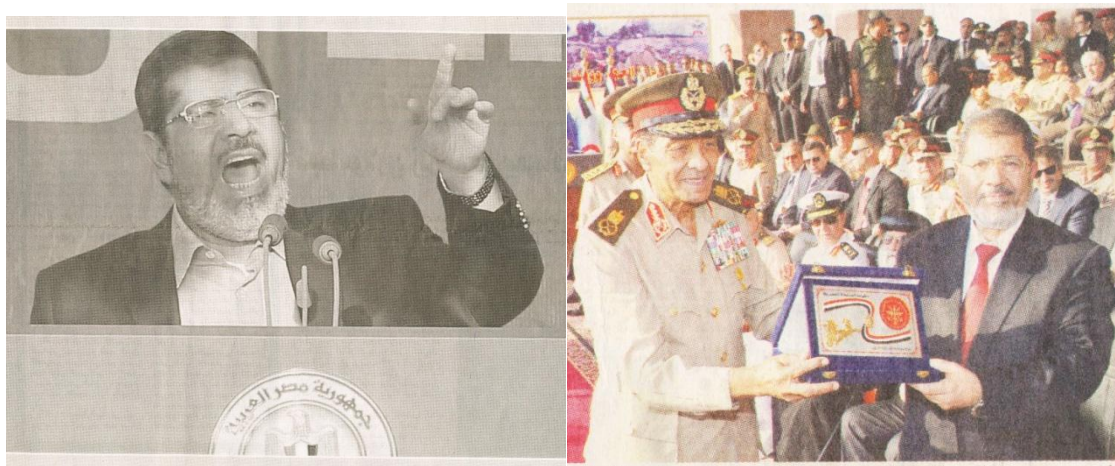
Graf 8: Výraz tváře prezidenta Mursiho na snímcích

Fotografie, na kterých prezidentův výraz vyjadřuje sebejistotu či sílu, nalezneme v různé míře ve všech pěti periodikách. Deník *Al-Wafd* a týdeník *Wataní* obsahují nejvíce snímků, kde z Mursího vyzařuje vážnost či soustředění. Za pozornost stojí nadměrný výskyt fotografií zachycujících agresivní až bojovný výraz prezidenta, které obsahuje deník *Al-Hurrija wa'l-ʿadala* (obr. 15). Počet snímků znázorňujících Mursího nadšení či radost je u všech novin stejný. V deníku *Al-Wafd* nenajdeme žádnou fotografii zobrazujícího prezidentův klid a spokojenost. (Kategorii „nelze učít“ tvoří z většiny fotografie, na nichž je prezident otočen zády, případně je jeho obličej na snímku příliš malý a výraz tudíž nezřetelný.)

Obrázek 15: Příklad agresivního výrazu (*Al-Hurrija wa'l-ʿadala*, 1. 7., s. 5)

Obrázek 16: Příklad výrazu klidu, spokojenosti (*Al-Ahrám*, 1. 7., s. 1)

SHRNUTÍ OBRAZOVÉ ANALÝZY FOTOGRAFIÍ:

V deníku *Al-Ahrám* bylo analyzováno 18 fotografií, převážně barevných, které zobrazují nejčastěji horní polovinu prezidentova těla v přímém úhlu (v úrovni očí). Detailní záběr obličeje se ve výzkumném vzorku tohoto deníku nevyskytuje žádný. Prezident Mursí byl na stránkách těchto novin většinou v roli aktéra, nejvíce se věnoval pózování či gratulování a často také byl zachycen během pronášení veřejného proslovu. Obvykle s ním na snímku byly významné osobnosti veřejného života, často byl na fotografii sám, nejméně se objevoval se svými spolupracovníky či bodyguardy. Oblečen byl převážně formálně a jeho výraz nejčastěji vyjadřoval klid a spokojenost, nejméně vážnost a na žádné fotografii nevykazuje agresivitu.

Výsledky analýzy fotografií deníku *Al-Misrī al-jaum* jsou poměrně shodné s výsledky výše zmíněného periodika *Al-Ahrám*. Výzkumný vzorek tvořilo 20 převážně

barevných fotografií, na nichž převažuje zobrazení hodní poloviny těla prezidenta v přímém úhlu v roli aktéra. Mursí nejčastěji pózuje či gratuluje, případně pronáší řeč, nejméně je vyobrazen na portrétu a je oblečen rovněž formálně. V čem se však snímky v *Al-Misrí al-jaum* od těch v deníku *Al-Ahrám* liší, jsou kategorie „okolí“ a „výraz tváře.“ Fotografie v listu *Al-Misrí al-jaum* prezidenta zachycují s vojáky či policisty (právě těchto snímků najdeme v tomto deníku v porovnání s ostatními novinami nejvíce). Pokud jde o Mursího výraz, na fotografiích převažuje sice klid a spokojenost, ovšem oproti deníku *Al-Ahrám* se zde objevuje také jeden snímek s agresivním výrazem.

Deník *Al-Wafd* obsahuje ve zkoumaném období pouze 13 fotografií s Muhammadem Mursím. Většina z nich je černobílá, v přímém úhlu pohledu a zobrazuje detail obličeje (rovněž ve srovnání s ostatními novinami jde o největší výskyt detailních záběrů obličeje). Nejčastěji se tedy jedná o portréty či výřezy hlavy, anebo o fotografie, na nichž je prezident zobrazován pouze ve formálním oblečení a sám (jen v jednom případě společně s jásajícími davy) v roli aktéra, kdy pronáší řeč. Záběr z rozhovoru či pózování/gratulování nenabízí *Al-Wafd* žádný. Obvykle je zachycen s vážným a soustředěným výrazem, naopak ani na jednom snímku není agresivní ani klidný a spokojený.

V novinách *Al-Hurrija wa'l-^ʿadála* najdeme 24 fotografií s prezidentem Mursím, tedy nejvíce ze všech zkoumaných periodik (a to i přesto, že počet analyzovaných vydání tohoto deníku byl nejnižší – bylo jich zkoumáno pouze pět, naopak výzkumný vzorek ostatních listů tvořilo šest vydání). Úhel záběru převažuje sice přímý, avšak ve srovnání s ostatními novinami zde najdeme nejvíce snímků z podhledu. Prezident je zobrazován v roli aktéra, pronáší řeč nebo zdraví jásající davy lidí, obvykle je na fotografii sám či s významnými osobnostmi. Převážně je oblečen formálně, poměrně hodně snímků jej zachycuje rovněž neformálně (ve srovnání s ostatními periodiky jde o největší výskyt fotografií zobrazujících neformální vzhled). Na většině fotografií převažuje výraz klidu a spokojenosti, avšak ihned za tím v pořadí četnosti následuje agresivní či útočný výraz.

Koptský týdeník *Watani* obsahuje nejméně fotografií prezidenta Mursího, tedy 9 (zato však nabízí nejvíce karikatur). Na rozdíl od ostatních novin převažují černobílé snímky, v týdeníku nenajdeme žádný portrét ani záběr celého stojícího těla prezidenta. Nejčastěji se Mursí vyobrazen v roli aktéra při pronášení řeči či během rozhovoru, případně je na snímku sám. Nenajdeme zde ani žádnou fotografii, na které by byl

prezident zachycen s jásajícími davy lidí. Naprostou převahu má na stránkách týdeníku formální vzhled Mursího, jeho výraz pak obvykle vyjadřuje vážnost a soustředění.

3.2.2 Karikatury

Na stránkách analyzovaných periodik můžeme najít také několik kreslených karikatur (celkem devět), které se vztahují k tématu této práce. V některých případech je na nich vyobrazen prezident Mursí přímo, jiné se k němu určitým způsobem váží (například během řeči zobrazených aktérů). Na následujících řádcích tedy uvádím jejich přehled se stručným výkladem a interpretací. V rámci obrazové analýzy této práce se jedná se spíše o doplňkovou část k analýze fotografií.²³⁰

AL-AHRÁM

V deníku *Al-Ahrám* se ve zkoumaném období vyskytují dvě karikatury. První z nich (obr. 17) je obsažena ve vydání z 25. června 2012, tedy z týdne vyhlášení oficiálního výsledku voleb, a je na ní vyobrazen prezident, který salutuje na nebi se vznášející duši „mučedníka revoluce.“ Nad Mursího hlavou je komiksovým způsobem napsáno: „*Nezapomeneme na vás.*“

Obrázek 17: Karikatura (Al-Ahrám, 25. 6., s. 19)

²³⁰ Hodnocení karikatur jsem provedla s pomocí paní Saadat Ramadánové, syrské novinářky žijící v České republice, která mi pomohla zkoumané obrázky interpretovat a zařadit do dobového politicko-spoločenského kontextu.

Druhý obrázek (obr. 18) je z vydání 1. července (tedy týdne, kdy prezident složil slavnostní přísahy). Komiksová bublina nad Mursího hlavou říká: „*Sto dní!!*“, což je odkaz na program plán „*Sto dní*“, jehož cílem je všeobecný rozvoj země a který má na svědomí právě nová prezidentova administrativa. Kolem prezidenta je nakresleno osm cedulí či transparentů, na nich jsou napsána slova jako (vlevo): „*turismus, svoboda, umění, doprava, bezpečnost*“, (vpravo): „*vzdělání, nezaměstnanost, mzdy*.“ Jedná se o problematiku oblasti egyptského veřejného života, jejichž situaci je potřeba radikálně zlepšit, k čemuž se právě prezident Mursí zavázal.

Obrázek 18: Karikatura (Al-Ahrám, 1. 7., s. 9)

Jak vidíme, v případě listu *Al-Ahrám* jde tedy spíše o kreslené ilustrace než o britce satirické obrázky, přestože prvky karikatury v nich lze najít. Na rozdíl od karikatur v ostatních periodikách (jak uvidíme dále) nelze říci, že tyto obsahují kladné či záporné hodnocení. Jde naopak o neutrální doprovodné ilustrace k aktuálnímu dění.

AL-MISRÍ AL-JAUM

Deník *Al-Misrī al-jaum* obsahuje celkem tři karikatury, přičemž všechny jsou černobílé. První z nich (obr. 19) najdeme ve vydání hned z prvního týdne. V horní části obrázku je psacím písmem napsáno „*prezidentovy pravomoci*“ a pod ním jsou vyobrazeny dvě chlapecké postavy jdoucí za sebou směrem ke stromu. Komiksová bublina nad postavou vpravo říká: „*Až budu velký, chci pracovat jako prezident*“

republiky!“ Druhá postava mu na to odpovídá: „Hej kámo, měl by sis najít raději nějakou užitečnější práci.“ Za Mubárakovy éry bylo nemyslitelné, aby dítě vyjádřilo přání stát se prezidentem. Karikatura tak chce naznačit, že přichází změna poměrů, která se nevyhnula ani myšlení občanů (případně dětí).

Obrázek 19: Karikatura (Al-Misri al-jaum, 25. 6., s. 15)

Další karikaturu (obr. 20) najdeme ve vydání z týdne druhého. Na ní je vyobrazen muž a žena, zřejmě jde o manželský pár. Muž říká: „Jsem prezidentem tohoto domu a mám veškeré pravomoci...!“ Na to zamračená žena otráveně odpovídá: „To jsou jen řeči...!“ Podobně jako u předchozího obrázku i tato karikatura symbolizuje změnu: na rozdíl od období Mubárakova režimu mohou lidé nyní vyjádřit svůj názor na prezidentskou instituci, a to i názor, který vážnost prezidentské funkce do jisté míry znevažuje.

Obrázek 20: Karikatura (Al-Misri al-jaum, 1. 7., s. 4)

Třetí karikaturu (obr. 21) obsahuje vydání deníku *Al-Misrí al-jaum* z 9. července (tedy týdne, kdy prezident Mursí vydal dekret obnovující parlament). Na obrázku se nacházejí dva černě odění muži ve slunečních brýlích (zřejmě jde o bodyguardy), kteří běží za prezidentem Mursím prochajícím v dětském záchranném kruhu. Jeden z bodyguardů do připevněného mluvícího zařízení říká: „Zabezpečte ulici... prezident osobně jde ven.“ Tento obrázek rovněž naznačuje změnu poměrů, ke které v egyptské společnosti došlo: dříve se nemohlo stát, aby prezident „vyšel ven mezi lid.“ Způsob, jakým je prezident Mursí vykreslen (tj. jako dítě v záchranném kruhu, které neumí plavat), symbolizuje jeho nezkušenost v roli prezidenta země, dva běžící bodyguardy lze chápat jako tak, že prezident Mursí se o sebe nepostará sám a potřebuje, aby o něj pečovali druzí.

Obrázek 21: Karikatura (*Al-Misrí al-jaum*, 9. 7., s. 6)

Karikatury v deníku *Al-Misrí al-jaum* se převážně vztahují k tématu zahrnujícím prezidentovy pravomoci. Všechny obrázky vypovídají o nebývalé společenské změně, která umožnila otevřeně vyjadřovat názor – a to dokonce i takový, který kritizuje oficiální reprezentaci země.

WATANÍ

Týdeník *Wataní* obsahuje celkem čtyři karikatury, přičemž dvě z nich se nacházejí na stránkách vydání z 1. července, které bylo analyzováno v rámci týdne prvního. Na jedné z nich (obr. 22) je vyobrazen prezident Mursí, proti němuž stojí skupinka žen. Komiksová bublina nad jednou z nich, která je zahalená, říká: „Prezident

se zavazuje k právům žen.“ Další žena – tentokrát bez šátku – dodává: „Dávej si na nás pozor, budeme si to pamatovat.“ Obrázek má symbolizovat prezidentův slib, kterým se zavázal, že bude podporovat práva žen a že se bude snažit o zlepšení jejich postavení ve společnosti. Ženy na obrázku jeho slib nezapomněly, naopak budou ho mít na paměti. Fakt, že prvně hovořící žena je zahalená, má rovněž určitou symboliku.

Obrázek 22: Karikatura (Watani, 1.7., s.5)

Druhá karikatura (obr. 23) v tomto vydání týdeníku *Watani* vyobrazuje prezidenta s kufříkem, který kráčí po cestě lemované cedulemi. První cedule (vpravo) obsahuje nápis „začátek,“ další potom (zprava doleva) „chléb, plyn, bezpečnost, odpadky, doprava, národní usmíření.“ Na kufříku má napsáno: „Přinášíme Egyptu dobro.“ Podobně jako v případě karikatury v deníku *Al-Ahrám* i zde se jedná o narážku na problémy sužující běžné Egyptany a na prezidentův program plánu „Sto dní,“ který si prezident přináší s sebou v kufříku a který má za cíl tyto problémy vyřešit.

Obrázek 23: Karikatura (Watani, 1.7., s.6)

Karikaturu najdeme rovněž v týdeníku *Watani* vydaném 8. července (spadá do týdne druhého). Prezident Mursí je na ní (obr. 24) zobrazen v roli vzpěrače, který se vši silou snaží zvednout velkou činku. Jednotlivá závaží činky na sobě mají následující nápisy: „doprava, nezaměstnanost, bezpečnost, odpadky, slumy, sektářský spor, náboženská nesnášenlivost, rozvoj.“ Komiksová bublina nad Mursím pak říká: „Je potřeba, abychom všichni společně nesli zodpovědnost.“ Opět se jedná o narážku na současná témata a aktuální problémy egyptské společnosti. Karikatura naznačuje, že prezident není dostatečně silný na to, aby všechny problémy vyřešil on sám.

Obrázek 24: Karikatura (*Watani*, 8. 7., s. 6)

Poslední zkoumanou karikaturu nalezneme v týdeníku *Watani* z 15. července (který byl analyzován v rámci týdne třetího). Prezident Mursí je na ní (obr. 25) vyobrazen v obleku Santa Clause (resp. Bábá Nuíl)²³¹ s nabitým pytlům na zádech a stylizovanou pyramidou v pozadí. Doprovodný text říká: „Egypt očekává ministra Santu Clause!!“ Karikatura tedy přirovnává Mursiho k postavě Santa Clause, který Egyptu přináší dárky, na něž se celý národ těší. Použití slova „ministr“ může naznačovat, že Santa-Mursí nese dárky v podobě nových ministrů.

²³¹ V Egyptě je Santa Claus známý pod jménem Bábá Nuíl – podobně jako např. Papá Noel ve Španělsku.

Obrázek 25: Karikatura (Watani, 15. 7., s. 1)

Karikatury v týdeníku *Watani* se tedy vztahují k prezidentovu programu plán „Sto dní“ (podobně jako je tomu u deníku *Al-Ahrám*) a také obecně k Mursího slibům. Ze způsobu, jakým o něm karikatury vypovídají, vyplývá, že autor karikatur Mursího slovům příliš nedůvěruje a nevěří, že by prezident měl dostatek síly na zvládnutí svých předsevzetí a splnění toho, co slíbil.

3.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Z kvalitativní obsahové analýzy článků vyplynulo, že žádné ze zkoumaných periodik se na počátku analyzovaného období nestavělo k prezidentu Muhammadu Mursímu negativně ani otevřeně kriticky. Postoje se u některých novin začaly měnit až v průběhu dalších týdnů a to zejména poté, co prezident vydal dekret, kterým zrušil platnost ústavního rozhodnutí o rozpuštění dolní komory parlamentu. Nyní si shrňme výsledky kvalitativní obsahové analýzy i analýzy obrazového materiálu u jednotlivých tiskovin.

Deník *Al-Ahrám* svůj postoj k Mursímu v průběhu prvních šesti týdnů po vyhlášení oficiálních výsledků voleb příliš nezměnil. Vyjádření redakce zveřejněné den po oznámení oficiálních výsledků jasně ukazuje, že členové redakce výsledek volby respektují a Mursího uznávají prezidentem Egypta. Lze si všimnout, že články v tomto listu často mluví o roli armády a to pouze v pozitivním slova smyslu. Toto pozitivní hodnocení se týká i dalších institucí jako je ministerstvo vnitra. Mursí je na fotografiích

zobrazován nejčastěji s veřejnými činiteli a k „vážnosti“ přispívá i jeho nejčastější činnost na snímcích: pózování či gratulování. Také jeho obvyklý výraz tváře – tedy klid a spokojenost – přispívá k obrazu seriózního muže, kterému se dá věřit a který se nenechá ovládat emocemi. Na stránkách listu *Al-Ahrám* bychom vůbec nějakou kritiku vůči prezidentovi hledali marně. O tom svědčí i využití kreslených karikatur; dvě, které byly zkoumány, prezidenta Mursího nezpodobňují nijak nelichotivě, ale spíše zcela neutrálně.

Přestože v listu *Al-Misrī al-jaum* žádné stanovisko redakce nenajdeme, lze konstatovat, že deník zpočátku vykresluje Muhammada Mursího podobným způsobem jako *Al-Ahrám* – tedy jako klidného a spokojeného politika, který svou roli bere vážně. Z obrazové analýzy jsme sice zjistili, že se v deníku vyskytuje nejvíce fotografií, na nichž je zachycen Mursí společně s příslušníky bezpečnostních složek, což lze interpretovat různými způsoby. Po prezidentově kontroverzním dekretu se deník nepřidává ani na jednu stranu (podobně jako *Al-Ahrám*), avšak po Qandílově jmenování ministerským předsedou můžeme vycítit mírnou změnu v hodnocení prezidentovy osoby, neboť jeho výběr je zde označen za „překvapivý“ krok a Qandíl je vnímán jako „politický nezkušený mladík.“ V následném článku o sestavení nové vlády deník prezentuje i kritické ohlasy na tuto vládu. Ve vyobrazování karikatur, které byly v tomto deníku zkoumány celkem tři, se deník dotýká hlavně tématu prezidentských pravomocí a dále zdůrazňuje zejména to, že s příchodem Mursího nastala určitá společenská změna charakterizovaná větší otevřeností a možností vyjadřovat osobní názory – a to i ty kritické.

Stranický deník *Al-Wafd* rovněž po zveřejnění oficiálních výsledků voleb uvádí stanovisko redakce, v němž se zavazuje k respektování výsledků voleb a podpoře nového prezidenta. Již po vydání prezidentova dekretu se však list začíná vůči Mursímu vymezovat kriticky (článek o této události obsahuje pouze kritické ohlasy odpůrců dekretu), což se ještě zintenzivní po jmenování nového premiéra, kdy je tento prezidentův krok označen jako „šokující“ a Mursí podle autora článku nesplnil své sliby. Muhammad Mursí je tedy vykreslen jako nespolehlivý člověk planých slibů. Tématem, které deník zajímá, je (více než role armády) otázka bezpečnosti a národa. Prezident je na fotografiích nejčastěji zachycen sám, většinou se jedná o portrét či výřez hlavy. Na snímcích je obvykle vážný či soustředěný.

Deník *Al-Hurríja wa'l-^oadála* patřící bývalé Mursího politické straně Svoboda a spravedlnost k prezidentovi zaujímá zcela opačný postoj než list *Al-Wafd* a tento postoj

je konzistentní po celé zkoumané období. Muhammad Mursí je deníkem považován za jeho „vlastní dítě“ či produkt. Prezident je hodnocen jednoznačně pozitivně, jak můžeme vidět na příklad v případě článku o Mursího dekretu, v němž je poskytnut prostor pouze zastáncům tohoto dekretu. Po jmenování Hišáma Qandíla premiérem se v článku rovněž setkáme pouze s kladnými hlasy a prezidentův krok je hodnocen jako „splnění slibů.“ Deník se vyhýbá informování o jakýchkoli protiprezidentských demonstracích či kritických hlasech, které by mohly prezidenta nějak poškodit – to můžeme vidět třeba na příkladu absence článku o návštěvě Hillary Clintonové (a protiamerických protestech) či na příkladu neinformování o odmítnutí křesla stranou an-Núr. Na fotografiích je prezident nejčastěji zobrazován při pronášení veřejných proslovů, jeho výraz obvykle vyjadřuje klid a spokojenost, ovšem často také agresivitu. Poměrně často je Mursí zobrazen také v neformálním oblečení, čímž možná jako by chtěl dát najevo, že má blízko k obyčejným lidem. Deník tedy Mursího prezentuje jako moudrého, nebojácného a silného muže, který plní své sliby a má věci pevně ve svých rukou.

Koptský týdeník *Wataní* se novému prezidentovi nevěnuje v takové míře jako ostatní noviny, což je zřejmě způsobeno hlavně jeho orientací na náboženská témata. Vysvětlením menšího rozsahu referování o Mursím by mohla být také tzv. *spirála mlčení*, kterou jsme si popsali v teoretické části, kdy u jedinců s menšinovým názorem (v tomto případě příslušníků křesťanské menšiny, kteří jsou v opozici vůči muslimskému prezidentovi) dochází k symbolickému mlčení. Zároveň je příznačné a nijak překvapivé, že pokud už se o Mursím zmiňuje, je to nejčastěji v souvislosti s jeho postoji k náboženským menšinám. Týdeník se v člancích také často zaměřuje na ekonomická témata, zejména pak na americko-egyptské vztahy, přičemž je zdůrazňována potřeba udržování dobrých vztahů Egypta s USA z ekonomických důvodů. V posledním analyzovaném článku pak převažuje kritika, a to hlavně v oblasti ekonomické situace, a článek vyjadřuje zklamání nad prezidentovým nesplněním slibů. V člancích se také několikrát objevily obavy či znepokojení z narůstajícího vlivu islamismu a Muslimského bratrstva. Na fotografiích je prezident vyobrazen obvykle v černobílé barvě během veřejného proslovu či při rozhovoru, na žádném snímku není s jásajícími davy lidí. Jeho výraz je nejčastěji vážný a soustředěný. Týdeník prezidenta zobrazuje jako mocného člena Muslimského bratrstva, před nímž by se koptové měli mít na pozoru. Čtyři zkoumané karikatury upozorňují především na Mursího sliby a je z

nich patrné, že autor prezidentovým slovům příliš nedůvěřuje a nepovažuje Mursího za dostatečně silného na to, aby své sliby splnil.

Na základě provedené analýzy jsem došla k následujícím závěrům: deník *Al-Hurrija wa'l-^cadála* a v menší míře také *Al-Ahrám* se k Muhammadu Mursímu staví pozitivně, list *Al-Wafd* zcela negativně a noviny *Al-Misri al-jaum* a *Watani* zaujímají postoj neutrální (přičemž se v nich však vyskytuje určitá kritika prezidenta). Základní hypotéza byla tedy potvrzena pouze v případech deníků *Al-Ahrám* a *Al-Hurrija wa'l-^cadála* (pozitivní postoj) a *Al-Misri al-jaum* (neutrální postoj).

Závěr

Cílem diplomové práce bylo popsat mediální obraz Muhammada Mursího krátce po jeho zvolení prezidentem Egypta v pěti vybraných egyptských tiskovinách. Použitou metodou byla jednak kvalitativní obsahová analýza a jednak analýza obrazového materiálu, přičemž zkoumány byly články, fotografie a kreslené karikatury, jež se nějakým způsobem vztahují k prezidentovi. Analyzovaným obdobím bylo šest týdnů ode dne vyhlášení oficiálních výsledků druhého kola prezidentských voleb, tedy od 25. června do 5. srpna 2012. Primárními zdroji výzkumu byly deníky *Al-Ahrám*, *Al-Misrí al-jaum*, *Al-Wafd*, *Al-Hurrija wa'l-^oadála* a týdeník *Wataní*.

Prostřednictvím analýzy bylo zjištěno, že mediální obraz prezidenta Muhammada Mursího se v jednotlivých zkoumaných periodikách určitým způsobem liší. Vládní deník *Al-Ahrám* a stranický deník *Al-Hurrija wa'l-^oadála* se k Muhammadu Mursímu staví jednoznačně pozitivně a nekriticky. Oba dva deníky vytvářejí obraz prezidenta jakožto seriózního a silného muže, který plní své sliby a pro obyvatele své země představuje naději na lepší budoucnost. Na stránkách těchto deníků se nevyskytlo nic, co by bylo možné chápat jako vyjádření kritiky na adresu Mursího. Stranický deník *Al-Wafd* se naopak k prezidentovi staví značně negativně (a to i přes svou počáteční deklaraci podpory), Mursího vykresluje převážně jako nespolehlivého člověka plných slibů. Soukromý deník *Al-Misrí al-jaum* vykazuje v člancích zpočátku neutrální postoj (podobně jako list *Al-Ahrám*), postupně se však zde začíná objevovat i mírná kritika (na rozdíl od deníku *Al-Ahrám*). Karikatury v tomto listu jsou dokladem toho, že deník se nebojí otevřeně vyjádřit svůj kritický názor. Týdeník *Wataní* věnuje na svých stránkách prezidentovi mnohem méně prostoru než ostatní periodika, což je však dáno tím, že jde o tisk náboženské menšiny. Mursího zmiňuje nejčastěji v souvislosti s jeho postoji ke koptům či ve spojitosti s ekonomickými souvislostmi, přičemž (zejména ke konci zkoumaného období) se objevují i kritické názory. Z textů je cítit i mírná obava a znepokojení z některých prezidentových politických kroků, o čemž svědčí rovněž ne příliš lichotivé karikatury zdůrazňující slabé stránky prezidenta Mursího.

Základní hypotézy se tedy potvrdily pouze v případě deníků *Al-Ahrám*, *Al-Hurrija wa'l-^oadála* a *Al-Misrí al-jaum*, u nichž byl předpokládán pozitivní postoj (v případě *Al-Ahrám*, *Al-Hurrija wa'l-^oadála*) a neutrální postoj (*Al-Misrí al-jaum*). U deníku *Al-Wafd* byl předpokládán neutrální postoj a u týdeníku *Wataní* postoj negativní, což se nepotvrdilo.

Summary

The aim of this thesis was to describe the media representation of Muhammad Morsi shortly after his election as a president of Egypt in five selected Egyptian newspapers. The methods used in the research were qualitative content analysis and image analysis that examined articles, photographs and cartoons related in some way to the new president. Analyzed period was six weeks from the day of official presidential election results (i.e. from 25th June to 5th August 2012). The primary sources of this work were dailies *Al-Ahram*, *Al-Masry al-youm*, *Al-Wafd*, *Al-Hurriya wa'l-adala* and weekly *Watani*.

On the basis of the research it was concluded that the media representation of president Morsi differs in each of the examined newspapers. The government daily *Al-Ahram* and the party daily *Al-Hurriya wa'l-adala* (which belongs to the former Morsi's party) both picture the president in clearly positive and uncritical way. Both of them create an image of Morsi as a serious and strong man who keeps his promises and guarantees a better future for his nations. These two dailies contain nothing critical of the president. On the other hand, the party daily *Al-Wafd* portrays Morsi very negatively (despite its initial declaration of support to the newly elected president). The daily describes him as an unreliable man who breaks promises. The way of reporting of the private daily *Al-Masry al-youm* is initially neutral (like *Al-Ahram*) but gradually there starts to appear mild criticism (unlike *Al-Ahram*). Cartoons in *Al-Masry al-youm* can be taken as a proof that the daily is not afraid to express its critical views. The weekly *Watani* pays much less attention to the new president than the dailies which is obviously due to the fact that the weekly is mainly a religious press. Thus, Morsi is usually mentioned in connection with his attitude towards the Copts or in relation with economic issues. Especially towards the end of the examined period there are evidences of critical opinions. Some articles express slight fear and concern for some of the presidential political steps. This feeling of worries is supported by unflattering cartoons highlighting the weaknesses of president Morsi.

The basic hypothesis is thus confirmed only in the case of the dailies *Al-Ahram* and *Al-Hurriya wa'l-adala* which were presumed to have positive attitude and *Al-Masry al-youm* which was expected to be negative. The neutral attitude of *Al-Wafd* and negative attitude of *Watani* was not confirmed.

Použitá literatura

Monografie:

BAREŠ, Ladislav; VESELÝ, Rudolf; GOMBÁR Eduard. *Dějiny Egypta*. Praha: NLN, 2009. 821 s. ISBN 978-80-7106-971-3.

BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.

COOK, Steven A. *The Struggle for Egypt: From Nasser to Tahrir Square*. Cairo: The American University in Cairo Press, 2012. 408 s. ISBN 978-977-416-557-3.

GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1999. 427 s. ISBN 80-7184-599-X.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HOURLANI, Albert. *Dějiny arabského světa: od 7. století po současnost*. Praha: NLN, 2010. 566 s. ISBN 978-80-7422-059-3.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií*. Praha: Portál, 2007. 208 s. ISBN 978-80-7367-287-4.

JIRÁK, Jan; ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000. 164 s. ISBN 80-246-0182-6.

KRAUS, Jiří; PETRÁČKOVÁ, Věra a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2006. 312 s. ISBN 80-7021-821-5.

McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. 640 s. ISBN 978-7367-574-5.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti*. Praha: Mladá fronta, 2010. 192 s. ISBN 987-80-204-2206-4.

REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

STRAUSS, Anselm; CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

E-články:

AMIN, Hussein. *Report on the State of the Media in Egypt*. Arab Center for the Development of the Rule of Law and Integrity [online]. Staženo 5. 10. 2012. Dostupné z WWW <<http://www.acrli.org/publicationsListing.aspx?categoryID=3&postingID=388>>.

GRIMM, Jannis; ROLL, Stephan. *Egyptian Foreign Policy under Mohammed Morsi: Domestic Considerations and Economic Constraints*. SWP (Stiftung Wissenschaft und Politik) [online]. 58/2012. Staženo 25. 1. 2013. Dostupné z WWW <http://www.swp-berlin.org/en/publications/swp-comments-en/swp-aktuelle-details/article/egypt_morsis_foreign_policy.html>.

HAMMER, Joshua. *Understanding Mohamed Morsi: His journey from farm boy to the most powerful man in the Middle East*. The New Republic [online]. 7. 12. 2012. Staženo 17. 1. 2013. Dostupné z WWW <<http://www.tnr.com/article/politics/magazine/110866/understanding-mohammad-morsi?page=0,0>>.

IFES (International Foundation for Electoral Systems). *Elections in Egypt: Implications of Recent Court Decisions on the Electoral Framework*. Wwww.ifes.org [online]. 9. 8. 2012. 18 s. Dostupné z WWW <<http://www.ifes.org/Content/Publications/White-Papers/2012/Implications-of-Recent-Court-Decisions-on-the-Electoral-Framework.aspx>>.

IFES (International Foundation for Electoral Systems). *Cataloging Changes in Egypt*. Wwww.ifes.org [online]. 19. 7. 2012. Dostupné z WWW <<http://www.ifes.org/Content/Publications/Articles/2012/Cataloging-Changes-in-Egypt.aspx>>.

NESG. *Mohamed Morsi Biography*. Wwww.biography.com [online]. Dostupné z WWW <<http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695?page=1#early-life>>.

OWAIS, Rasha. Arab Media during the Arab Spring in Egypt and Tunisia: Time for Change. *Middle East Media Educator*, 1(1), 2011, 9-13. Dostupné z WWW <<http://ro.uow.edu.au/meme/vol1/iss1/2>>.

Web:

MZV ČR (Ministerstvo zahraničních věcí ČR), dostupné na www.mzv.cz.

Oficiální webové stránky deníku *The Guardian*, dostupné na www.guardian.co.uk.

Oficiální webové stránky *BBC*, dostupné na www.bbc.co.uk.

Oficiální webové stránky *Cairo Times*, dostupné na www.caironews.com.

Oficiální webové stránky deníku *Al-Wafd*, dostupné na www.alwafd.org.

Oficiální webové stránky týdeníku *Wataní*, dostupné na www.wataninet.com.

Oficiální webové stránky Muslimského bratrstva, dostupné na www.ikhwanweb.com.

Oficiální webové stránky organizace Reportéři bez hranic, dostupné na www.rsf.org.

Oficiální webové stránky strany *Svoboda a spravedlnost*, dostupné na www.fj-p.com.

Al-Džazíra, „Egypt: Morsi, the Military and the Media,“ The Listening Post, [video]. Staženo 26.10.2012. Dostupné na <<http://www.youtube.com/watch?v=cEYNgdbHIY0>>.

Seznam analyzovaných periodik:

Al-Ahrám. 25. 6. 2012, roč. 136, č. 45857.

Al-Ahrám. 27. 6. 2012, roč. 136, č. 45859.

Al-Ahrám. 1. 7. 2012, roč. 136, č. 45863.

Al-Ahrám. 4. 7. 2012, roč. 136, č. 45866.

Al-Ahrám. 9. 7. 2012, roč. 136, č. 45871.

Al-Ahrám. 10. 7. 2012, roč. 136, č. 45872.

Al-Ahrám. 15. 7. 2012, roč. 136, č. 45877.

Al-Ahrám. 22. 7. 2012, roč. 136, č. 45884.

Al-Ahrám. 25. 7. 2012, roč. 136, č. 45887.

Al-Ahrám. 29. 7. 2012, roč. 136, č. 45891.

Al-Ahrám. 2. 8. 2012, roč. 136, č. 45895.

- Al-Ahrám*. 5. 8. 2012, roč. 136, č. 45898.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 1. 7. 2012, roč. 1, č. 248.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 8. 7. 2012, roč. 1, č. 255.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 9. 7. 2012, roč. 1, č. 256.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 10. 7. 2012, roč. 1, č. 257.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 15. 7. 2012, roč. 1, č. 262.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 23. 7. 2012, roč. 1, č. 270.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 25. 7. 2012, roč. 1, č. 272.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 29. 7. 2012, roč. 1, č. 276.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 2. 8. 2012, roč. 1, č. 280.
- Al-Hurrija wa'l-^čadála*. 5. 8. 2012, roč. 1, č. 283.
- Al-Misri al-jaum*. 25. 6. 2012, roč. 9, č. 2934.
- Al-Misri al-jaum*. 28. 6. 2012, roč. 9, č. 2937.
- Al-Misri al-jaum*. 1. 7. 2012, roč. 9, č. 2940.
- Al-Misri al-jaum*. 4. 7. 2012, roč. 9, č. 2943.
- Al-Misri al-jaum*. 9. 7. 2012, roč. 9, č. 2948.
- Al-Misri al-jaum*. 10. 7. 2012, roč. 9, č. 2949.
- Al-Misri al-jaum*. 15. 7. 2012, roč. 9, č. 2954.
- Al-Misri al-jaum*. 23. 7. 2012, roč. 9, č. 2962.
- Al-Misri al-jaum*. 25. 7. 2012, roč. 9, č. 2964.
- Al-Misri al-jaum*. 29. 7. 2012, roč. 9, č. 2968.
- Al-Misri al-jaum*. 2. 8. 2012, roč. 9, č. 2972.
- Al-Misri al-jaum*. 5. 8. 2012, roč. 9, č. 2975.
- Al-Wafd*. 25. 6. 2012, roč. 26, č. 7906.
- Al-Wafd*. 26. 6. 2012, roč. 26, č. 7907.
- Al-Wafd*. 1. 7. 2012, roč. 26, č. 7911.

- Al-Wafd.* 5. 7. 2012, roč. 28, č. 1479.
- Al-Wafd.* 9. 7. 2012, roč. 26, č. 7918.
- Al-Wafd.* 10. 7. 2012, roč. 26, č. 7919.
- Al-Wafd.* 15. 7. 2012, roč. 26, č. 7923.
- Al-Wafd.* 23. 7. 2012, roč. 26, č. 7930.
- Al-Wafd.* 25. 7. 2012, roč. 26, č. 7932.
- Al-Wafd.* 29. 7. 2012, roč. 26, č. 7935.
- Al-Wafd.* 2. 8. 2012, roč. 28, č. 1483.
- Al-Wafd.* 5. 8. 2012, roč. 26, č. 7941.
- Watani.* 1. 7. 2012, roč. 54, č. 2636.
- Watani.* 8. 7. 2012, roč. 54, č. 2637.
- Watani.* 15. 7. 2012, roč. 54, č. 2638.
- Watani.* 22. 7. 2012, roč. 54, č. 2639.
- Watani.* 29. 7. 2012, roč. 54, č. 2640.
- Watani.* 5. 8. 2012, roč. 54, č. 2641.

Seznam příloh

Tabulky

Tabulka 1: Transkripční tabulka používaná v této práci -----	4
Tabulka 2: Seznam analyzovaných periodik v jednotlivých obdobích -----	38
Tabulka 3: Počet fotografií a karikatur v jednotlivých periodikách -----	39

Grafy

Graf 1: Forma obrazového materiálu -----	71
Graf 2: Úhel záběru -----	72
Graf 3: Velikost záběru -----	73
Graf 4: Četnost výskytu rolí, v nichž prezident Mursí na snímcích vystupuje -----	74
Graf 5: Činnosti, při nichž je prezident Mursí na fotografiích zachycen -----	75
Graf 6: Zobrazení osob v okolí prezidenta Mursího -----	76
Graf 7: Vzhled (oblečení) prezidenta Mursího na fotografiích -----	77
Graf 8: Výraz tváře prezidenta Mursího na snímcích -----	78

Obrázky

Obrázek 1: Příklad černobílé fotografie (Wataní, 15. 7., s. 4) -----	71
Obrázek 2: Příklad barevné fotografie (Al-Hurrija wa'l- ^c adála, 1. 7., s. 8) -----	71
Obrázek 3: Příklad přímého zobrazení (Al-Misrí al-jaum, 1. 7., s. 1) -----	72
Obrázek 4: Příklad záběru z pohledu (Al-Hurrija wa'l- ^c adála, 15. 7., s. 7) -----	72
Obrázek 5: Příklad detailního záběru obličeje (Al-Wafd, 1. 7., s. 1) -----	73
Obrázek 6: Příklad záběru celého těla – sedícího (Wataní, 22. 7., s. 4) -----	73
Obrázek 7: Příklad pasivní role (Al-Misrí al-jaum, 25. 6., s. 7) -----	74
Obrázek 8: Příklad interaktivní role (Al-Ahrám, 2. 8., s. 1) -----	74
Obrázek 9: Příklad gratulace (Al-Misrí al-jaum, 15. 7., s. 3) -----	76
Obrázek 10: Příklad veřejného proslovu (Al-Ahrám, 25. 6., s. 1) -----	76
Obrázek 11: Příklad zobrazení Mursího s vojáky (Al-Ahrám, 1. 7., s. 3) -----	77
Obrázek 12: Příklad zobrazení prezidenta samotného (Al-Wafd, 25. 6., s. 1) -----	77
Obrázek 13: Příklad formálního vzhledu (Al-Misrí al-jaum, 1. 7., s. 1) -----	78
Obrázek 14: Příklad neformálního oblečení (Al-Hurrija wa'l- ^c adála, 1. 7., s. 16) -----	78
Obrázek 15: Příklad agresivního výrazu (Al-Hurrija wa'l- ^c adála, 1. 7., s. 5) -----	79
Obrázek 16: Příklad výrazu klidu, spokojenosti (Al-Ahrám, 1. 7., s. 1) -----	79
Obrázek 17: Karikatura (Al-Ahrám, 25. 6., s. 19) -----	81
Obrázek 18: Karikatura (Al-Ahrám, 1. 7., s. 9) -----	82
Obrázek 19: Karikatura (Al-Misrí al-jaum, 25. 6., s. 15) -----	83
Obrázek 20: Karikatura (Al-Misrí al-jaum, 1. 7., s. 4) -----	83
Obrázek 21: Karikatura (Al-Misrí al-jaum, 9. 7., s. 6) -----	84
Obrázek 22: Karikatura (Wataní, 1.7., s.5) -----	85
Obrázek 23: Karikatura (Wataní, 1.7., s.6) -----	85
Obrázek 24: Karikatura (Wataní, 8. 7., s. 6) -----	86
Obrázek 25: Karikatura (Wataní, 15. 7., s. 1) -----	87